

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2019

IVANA MAUEROVÁ

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Ústav historických věd

Dějiny Musejního spolku v Pardubicích v letech 1892 – 1910
Ivana Mauzerová

Bakalářská práce
2019

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ivana Mauerová**
Osobní číslo: **H16032**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny**
Název tématu: **Dějiny Musejního spolku v Pardubicích v letech 1892 - 1910**
Zadávající katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Na základě studia archvních dokumentů (především fond Musejní spolek Pardubice ve StOA Pardubice) a soudobých novinových článků autor zpracuje historii pardubického muzea v uvedené době. Všímat si bude zvláště osobností, které v muzeu aktivně pracovaly, úsilí o rozšiřování sbírek a ohlasu působení muzea ve veřejnosti.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ŠPĚT, Jiří: Přehled vývoje českého muzejnictví I. Brno 2003 (2. vyd.)
ZIKMUNDA, Vlastimil: Devadesát let Východočeského muzea v Pardubicích.
Pardubice 1970

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. František Šebek**
Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. března 2019**

L.S.

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2018

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne: 27. listopadu 2019

Ivana Mauerová

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu PhDr. Františku Šebkovi za kontrolu a odborný dohled v průběhu tvorby mé práce. Také mu děkuji za ochotu, trpělivost, cenné rady a materiály, které mi poskytl během zpracování bakalářské práce.

Dále bych ráda poděkovala pracovnícím a pracovníkům v archivech, knihovnách a jiných paměťových institucích, za jejich ochotu a pomoc při shánění pramenů a literatury.

V neposlední řadě děkuji partnerovi, rodině a přátelům za trpělivost a podporu nejen při psaní bakalářské práce, ale i v průběhu studia.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá vývojem a činností Musejního spolku v Pardubicích mezi léty 1892-1910. Práce popisuje zázemí sbírek na zámku v Pardubicích a s ním související snahu členů o získání vlastní muzejní budovy. Práce líčí účast spolku na třech důležitých výstavách. Důraz je kladen také na charakteristiku vůdčích osobností spolku.

Klíčová slova

Muzejní spolek, Pardubice, zámek, regionální muzejnictví, 19. a 20. století, historie, muzeum

Title

History of the Museum Association in the city of Pardubice during the years 1892-1910

Annotation

Bachelor thesis deal with development and operations of the Museum Association in Pardubice between 1892-1910. Thesis is about emplacement of collections in Pardubice and related effort of museum members to get their own museum spaces. Bachelor thesis talking about association involvement in three important expositions. Focus is mainly on leader members of association and their characteristic.

Keywords

Museum association, Pardubice, Castle, regional museum management, 19th a 20th century, history, museum

OBSAH

ÚVOD.....	1
I. VZNIK MUZEA V PARDUBICÍCH A JEHO POČÁTKY	3
1. Vznik muzeí a jejich podstata	3
1.1. Vznik zemských muzeí v českých zemích na začátku 19. století.....	5
1.2. První regionální muzea po polovině 19. století.....	6
2. Vznik muzea v Pardubicích roku 1880	8
2.1. Stanovy	9
2.2. Zázemí muzea do roku 1892.....	14
II. DEVADESÁTÁ LÉTA 19. STOLETÍ	16
3. Jubilejní výstava	16
4. Rok 1892 a stěhování muzea na zámek, první snahy o stavbu vlastní budovy..	17
4.1. Problémy spojené s umístěním sbírek na zámku	19
4.2. Stavební fond	20
4.3. Zpřístupnění a návštěvnost sbírek.....	21
5. Národopisná výstava	23
6. Snahy o záchranu Kunětické hory.....	28
7. Změna stanov roku 1898	32
III. KRIZE MUZEA NA PŘELOMU STOLETÍ.....	33
8. Rok 1901 a vrchol krize muzea v Pardubicích.....	33
9. Východočeská výstava	36
10. Neúspěšné snahy o získání stavebního místa a koupě zámku.....	40
IV. LIDÉ, KTERÍ SE PODÍLELI NA VEDENÍ MUZEA	42
11. Funkcionáři.....	42
12. Složení výborů muzejního spolku a jeho rozbor	45
12.1. Složení výboru v letech 1892 až 1895	45
12.2. Složení výboru v letech 1896 až 1900.	47
12.3. Složení výboru v letech 1901-1904	48
12.4. Složení výboru v letech 1905-1910	50
13. Abecední seznam členů spolku účastnících se chůzí výboru.....	51

ZÁVĚR.....	72
Resumé	74
Použitá literatura.....	76
Přílohy	79

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: stavební fond	21
Tabulka 2: návštěvnost muzea.....	22
Tabulka 3: návštěvnost muzea.....	35
Tabulka 4: složení výboru let 1892-1895	45
Tabulka 5: účast na valných hromadách 1892-1900.	47
Tabulka 6: složení výboru let 1896-1900.....	47
Tabulka 7: účast na valných hromadách let 1901-1910.....	48
Tabulka 8: složení výboru let 1901-1904.....	48
Tabulka 9: složení výboru let 1905-1910.....	50

ÚVOD

Bakalářská práce *Dějiny Musejního spolku v Pardubicích v letech 1892-1910* se bude věnovat zázemí spolku, jeho činnosti, vývoji a osobnostem, které měli na spolek v daném období největší vliv. Cílem práce je především zdokumentování celistvého pohledu na muzejní spolek v průběhu předepsaných osmnácti let, ale také shrnutí informací o založení spolku a jeho fungování do roku 1892.

Při práci budu čerpat primárně z archivních pramenů, uložených zejména ve Státním okresním archivu Pardubice a ve Východočeském muzeu. Hlavním zdrojem informací budou zápisy ze schůzí výboru a valných hromad muzejního spolku a Knihy muzejního spolku. K utvoření medailonků o jednotlivých osobnostech použiji nekrology otištěné v dobovém tisku, výroční a jubilejní zprávy škol a literaturu. Literaturu použiji také k doplnění informací neuvedených v zápisech schůzí, které se omezují pouze na stručné zprávy o vedení spolku.

Problematikou Musejního spolku v Pardubicích se zabýval zejména Vlastimil Zikmunda, k tématu napsal několik studií jako např. *Snahy pardubického muzejního spolku o postavení muzejní budovy*¹, tato studie, jak název napovídá, popisuje snahy pardubického muzea o získání stavebního místa. Také napsal publikaci *Devadesát let Východočeského muzea v Pardubicích: 1880-1970*, jedná se o několikastránkovou brožuru zachycující nejzásadnější momenty doprovázející muzeum v Pardubicích od jeho založení do roku 1970.² Zuzana Váňová se zaměřila ve své bakalářské práci *Musejní spolek v Pardubicích v letech 1918 až 1945* na činnost spolku v předepsaných letech a velkou část své práce věnovala renovaci pardubického zámku a Kunětické hory.³ Východočeskou výstavu konanou roku 1903 ve své bakalářské práci nazvané *Východočeská výstava v Pardubicích roku 1903* popsala Lucie Galbavá. Zaměřuje se především na popis jednotlivých odborů, výstaviště, výstavního řádu, slavností spojených s výstavou a také na její ohlas u veřejnosti.⁴ Východočeské výstavě se věnuje také jedna kapitola knihy *Toulky historií Pardubic* od Františka Šebka.⁵

¹ ZIKMUNDA, Vlastimil. Snahy pardubického muzejního spolku o postavení muzejní budovy. In: *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice*. č. 1-3, (1988 [vyd. 1990]), s. 47-52.

² ZIKMUNDA, Vlastimil. *Devadesát let Východočeského muzea v Pardubicích: 1880-1970*. Pardubice: Východočeské muzeum, 1970.

³ VAŇOVÁ, Zuzana. *Musejní spolek v Pardubicích v letech 1918 až 1945*. Pardubice 2014. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, Ústav historických věd.

⁴ GALBAVÁ, Lucie. *Východočeská výstava v Pardubicích v roce 1903*. Pardubice 2003. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Pardubice, Fakulta humanitních studií, Katedra historických věd.

⁵ ŠEBEK, František. *Toulky historií Pardubic*. Pardubice: Helios – Jiří Razskazov, 2016. ISBN 978-80-85211-38-2.

Ucelený pohled na Musejní spolek v Pardubicích poskytují Knihy muzejního spolku uložené ve Východočeském muzeu. Jedná se o rukopisy zachycující téměř vše s čím se spolek potýkal. Nalezneme zde například zkrácené zápisy ze schůzí, statistiky členstva, návštěvnosti i finančních příjmů a výdajů. Zaznamenávají informace o uložení sbírek, propagaci a mnoho dalšího.⁶

Samotná práce bude rozdělena do čtyř částí. První část utvoří uvedení do tématu muzejnictví, popíše založení muzejního spolku včetně jeho důvodů a průběhu. Spolek nemohl pracovat bez stanov, proto provedu jejich analýzu a srovnání se stanovami muzejních spolků sídlících nedaleko Pardubic. Ve stručnosti popíši fungování spolku do konce osmdesátých let 19. století.

První zlom bude představovat rok 1892, který tématem stěhování muzejního spolku otevře druhou část bakalářské práce. Zde se zaměřím především na spokojenost výboru s novým sídlem a důvody pro nutnost stavby nového muzejního domu. Dále popíši místa, kde výbor prosazoval stavbu muzea a z jakých důvodů nebyl tento záměr uskutečněn. Neopomenu ani celonárodní akce konající se v devadesátých letech 19. století konkrétně Jubilejní výstavu a Národopisnou výstavu československou.

Třetí část mé práce se bude věnovat přelomu století, kdy muzeum postihla krize vrcholící roku 1901. Pokusím se analyzovat důvod této krize s přihlédnutím k dalšímu názoru na příčinu problémů spolku. Popíši účast muzejního spolku ve Východočeské průmyslové, zemědělské, národopisné a umělecké výstavě v Pardubicích, ale také fungování spolku v prvním desetiletí 20. století.

V závěrečné části se zaměřím na osobnosti pohybující se kolem muzea, především pak na členy účastnící se výborových schůzí. Neboť právě oni měli největší vliv na rozhodování o dalším fungování spolku. Pokusím se analyzovat profesní složení výborů a významných funkcionářů.

⁶ VČM, Knihy muzejního spolku.

I. VZNIK MUZEA V PARDUBICÍCH A JEHO POČÁTKY

1. Vznik muzeí a jejich podstata

Muzeum je instituce, jež sbírá, uchovává, a především zpřístupňuje veřejnosti doklady a pozůstatky dokumentující vývoj člověka a jeho prostředí. Muzea vznikají za účelem studia, výchovy, ale také potěšení. Jejich název pochází už z antického Řecka, kde byly zakládány tzv. musaiony neboli chrámy múz. V chrámech múz umění a vědění vznikaly akademie a knihovny, v nichž učenci uchovávali cenné a pro společnost důležité předměty a rukopisy. Můžeme tedy tvrdit, že už tehdy sloužily ke vzdělání a rozšíření obzoru člověka.

Pokud se přesuneme z antického Řecka do středověku, můžeme pozorovat šlechtické sbírky literatury. V knihovnách se odrážela prestiž jednotlivých členů stavovské obce. Čím významnějším postavením šlechtic disponoval, tím rozsáhlejší knihovnou se mohl pochlubit. Z toho lze jednoduše vyvodit, že možnost zabývat se sběratelstvím měly především elity, které své často rozsáhlé sbírky užívaly především k reprezentaci. Tento jev můžeme pozorovat i v době renesance, kdy však došlo k jisté proměně sběratelství. Důležitým činitelem se stalo estetické vnímání umění. Jako příklad z té doby můžeme uvést nejbohatší kolekci děl, již disponoval Rudolf II.

V 18. století začínají být sbírky více obsahově členěné. Zapříčinilo to především osvícenství, přinášející rozvoj přírodních vědních disciplín. Proto se nově soubory předmětů stávají objektem výzkumu a slouží ke vzdělávání. Prvními vzory ve sběratelství se stali například František Josef Kinský a Ignác Born. Kinský vybudoval rozsáhlou sbírku přírodnin pocházejících přímo z Čech. Měla být schraňována v Českém muzeu. Nakonec ji umístil v Kabinetu přírodnin. Born měl bohatou sbírku minerálů, která se stala předlohou i pro další nadšence. Sběratelství se věnovalo více osobností, některé i z řad měšťanstva, o těch už se ale zmiňovat nebudu. Nadále jsou také sbírány předměty s uměleckohistorickou tematikou, ale nebyly tak kvalitně uspořádané.

Muzejnictví však není tvořeno jen shromažďováním předmětů různého charakteru, ale jejich zpřístupňováním okolnímu světu. Především to mělo účel vzdělávací. Na tomto principu vznikaly od 18. století kabinety ve školách. Např. kabinety při technických školách tvořily základy technických muzeí. Další důležitou součástí dnešního muzejnictví jsou výstavy. Ty se začaly rozšiřovat zejména koncem 18. století a začátkem století následujícího. I když jejich smysl byl především propagandistický, prodejní a týkal se zemědělství nebo průmyslu. Výstavy přispěly k všeobecnému porozumění hodnotě věcí, ať už pracovní, umělecké nebo historické.

Muzeum v pravém slova smyslu musí skloubit všechny výše zmíněné složky. Shromažďuje, zkoumá a zpřístupňuje hmotné předměty vybraného charakteru a hodnoty veřejnosti, s účelem studia, potěšení a výchovy. Všechny tyto podmínky začala splňovat až zemská muzea, vznikající od první poloviny devatenáctého století.⁷

⁷ŠPĚT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví. 1. (do roku 1945)*. Brno 2003. ISBN 80-210-3206-5. s. 10-14.

1.1. Vznik zemských muzeí v českých zemích na začátku 19. století

Jak jsem zmínila, muzea v pravém slova smyslu se u nás vyskytují od 19. století. Vznikala v nich „*nová střediska vědecké práce*“⁸, jejichž výzkumy navazovaly na starší projekty, ale zároveň se soustředila na své nové záměry. Sbírkou sloužily k badatelské činnosti vzdělanců, teprve později byly zpřístupněny, případně vystaveny pro širokou veřejnost.

Prvotní účel nově založených zemských muzeí (v celé rakouské monarchii) byl ryze propagandistický, upevňoval pozici šlechty. Muzea zemská se jmenují proto, že se věnují pouze hodnotám různých vědeckých odvětví, úzce spjatých s územím své země. Projevovala se tím nevole k františkovskému režimu. V českých zemích postupně vznikla tři zemská muzea – ve Slezsku, na Moravě a v Čechách. První muzeum v pravém slova smyslu vzniklo při opavském gymnáziu, největší zásluha je přikládána gymnaziálnímu profesorovi Faustinu Ensovi, kterému byli oporou opavský starosta Johann Joseph Schöbller a hejtman Franz Mückusch von Buchberg. Ti poskytli muzeu část svých knihoven, a také sbírek. Později bylo Opavské gymnaziální muzeum přejmenováno na Slezské muzeum.

Po zpřístupnění sbírek v květnu 1814, nacházejících se přímo v poskytnutých prostorách opavského gymnázia, začali přispívat krom zakladatelů i další příznivci muzea. Sbírkou úřady uznaly jako vlastivědné muzeum v roce 1818, tedy až tři roky po podání žádosti. To především díky samotné návštěvě Františka I.

Na Opavu navázala Moravskoslezská společnost, která podala návrh na založení muzea roku 1816. Stáli za ní Josef Hormayer, hrabě Josef Auersperg, redaktor Christian Karel André, hrabě Antonín Bedřich Mitrovský a František Hugo hrabě Salm-Reifferscheid. Moravské muzeum pojmenovali Františkovo, na počest císaře. Stalo se součástí „Moravsko-slezské společnosti na podporu zemědělství a vlastivědy“. Tím bylo předurčeno, jak bude koncipováno, s důrazem na zaměření technické a přírodní.

Jako poslední přišlo na řadu Národní muzeum, které se od dvou předchozích značně lišilo. Odrážela se v něm česká kultura, na rozdíl od opavského a brněnského muzea, kde byl patrný německý vliv. Návrh na zřízení muzea v Praze přišel ze dvou ideově se lišících stran v roce 1818. První zastupoval nejvyšší purkrabí František Antonín Kolovrat ve spolupráci s Kašparem Šternberkem a Františkem Klebelsberkem. Dle jejich představ mělo muzeum sloužit k podpoře politických zájmů konzervativní aristokracie. V druhém návrhu se odrážely otázky národnostní a jazykové. S ním přišel hrabě Bedřich Bertold, za podpory osvícenských

⁸Tamtéž. s. 15.

vzdělanců vedených Jungmannem. V jeho koncepci se odrážely otázky národnostní a jazykové. Jsou tu tedy patrné rozdíly. Vyhrál sice návrh skupiny první, kterou nakonec podpořil i Jungmann, avšak jejich cíle politické zde dovršeny nebyly. V roce 1822 dostala muzeum do správy Společnost vlasteneckého muzea v Čechách.⁹ K zviditelnění Národního muzea přispěl František Palacký. Jednak programem, který pro něj vytvořil roku 1841¹⁰, ale také Časopisem Společnosti vlasteneckého muzea, vydávaného od roku 1827.¹¹ Jeho počínání posléze inspirovalo většinu regionálních muzeí, jež vznikala od 60. let.

1.2. První regionální muzea po polovině 19. století

Nutnost uchování dokladů minulosti pro budoucí generace si uvědomoval už lékař C. Nanning v roce 1811, kdy přišel s návrhem na zřízení muzeí krajských. Ta měla doplňovat zemská muzea. První muzea tohoto typu přišla až v 60. letech 19. století.¹² Avšak první vlna hromadného zakládání muzeí v jednotlivých regionech přišla v letech sedmdesátých. Majoritní vliv vedoucí společnost k zakládání institucí nového typu, je přikládán transformaci, kterou společnost prošla v průběhu šedesátých let. Dřívější feudální společnost se proměnila na kapitalistickou. Nastaly změny v průmyslu, zemědělství, bankovníctví a ve stavebnictví. Rozvoj průmyslu rozpoutal urbanizaci měst a rozvoj dopravy.¹³ S tím související hromadná výstavba odhalila mnoho „národních pokladů“ uchovaných v přírodě. Národní muzeum už nestíhalo pokrýt veškeré nálezy. Proto nastoupila lidská touha po uchování si hmotných vzpomínek,¹⁴ nově doprovázena „lokálním patriotismem“ objevujícím se od druhé poloviny devadesátých let.¹⁵ S tím souvisí i druhá, mnohem větší zakladatelská vlna, která přišla právě v devadesátých letech.

Tato vlna byla doprovodným jevem Jubilejní a Národopisné výstavy, které proběhly v letech 1891 a 1895.¹⁶ Vlastivědná muzea sice vznikla za stejných okolností, ale lišila se svými možnostmi, vybavením i okruhem zájmu. První regionální muzejní spolky v českých zemích vznikly v Čáslavi – Včela Čáslavská, z roku 1864 a v Chrudimi – Musejní společnost Chrudim, z roku 1865. Dalších šest let žádné další obdobné organizace nevznikaly.

⁹ Tamtéž. s.15-28.

¹⁰ ŠEBEK, František. *Regionální muzea v době reformy veřejné správy ČR*. Praha 2000. s. 7.

¹¹ ŠPÉT. J. *Přehled vývoje českého muzejnictví. I.* s.15-28.

¹² Tamtéž, s. 32-39.

¹³ ŠEBEK, F. *Regionální muzea v době reformy veřejné správy ČR*. s. 7.

¹⁴ ŠPÉT. J. *Přehled vývoje českého muzejnictví. I.* s. 32-39.

¹⁵ ŠEBEK, F. *Regionální muzea v době reformy veřejné správy ČR*. s. 7.

¹⁶ ŠEBEK, František. *Regionální muzea, tradice a perspektivy*. In: MELZER, Miloš (ed.). *Regionální muzea historie a perspektivy*. Šumperk 1996. s. 9-15.

Nová zakladatelská vlna začala roku 1871 se založením Městského musea ve Vysokém Mýtě, které v příštích letech následovala i další města. Zakladateli a hlavními představiteli těchto organizací se stávali především místní vzdělanci, kteří prosperovali ekonomicky i společensky. Téměř vždy mezi nimi byli i profesori místních gymnázií a reálek, které už v tu dobu existovaly společně s dalšími kulturně zaměřenými organizacemi ve větších městech. První exponáty muzea získávala od samotných sběratelů, kteří jim většinou prodali nebo darovali celé své rozsáhlé sbírky. Muzea nevznikala po českém území rovnoměrně, vysokou koncentraci muzeí můžeme pozorovat ve východních Čechách. Svědčí to mimo jiné o snaze se co nejvíce zapojit do kulturního rozvoje.

Členové muzeí a muzejních spolků přikládali značnou důležitost vzhlížení k dobám minulým, kdy naše země prosperovala. Proto bylo jednotným znakem prvních regionálních muzeí jejich vlastivědné zaměření. Často také neopomíjeli svou současnost. Jedině technika a průmysl zprvu více unikaly a nezdály se být příliš zásadními tématy. Naopak nesouhlasně se členové stavěli k problematice vykupování památek a jejich exportu do zahraničí, což bylo častým jevem 80. let. I přes společné rysy se však muzea lišila, nejen svým lokálním vymezením. První muzea se typově vydávala dvěma směry. První typ vznikl pro podporu studia a osvěty obyvatel. Sem se řadila například muzea vybudovaná v Chrudimi, Hlinsku a Havlíčkově Brodě. Tato muzea měla mezi vystavenými exponáty také předměty a pomůcky sloužící k následné ukázce určitého jevu. Odlišným směrem se vydala např. „Včela Čáslavská“, jejímž hlavním cílem byl výzkum. Spojení těchto dvou proudů se projevuje u nově vzniklých muzeí 70. let.¹⁷ Pardubické muzeum, i přes dřívější neúspěšné snahy, vzniklo až na konci první zakladatelské vlny, a to v roce 1880.

¹⁷ ŠPĚT, J. *Přehled vývoje českého muzejnictví. I.* s. 32-39.

2. Vznik muzea v Pardubicích roku 1880

Pardubice mají bohatou historii. První písemná zmínka o městě pochází už z roku 1295.¹⁸ Od té doby se zde vystřídalo několik pánů. Pardubice však dosáhly největší prestiže a rozkvetu v době vlastnictví Pernštejnů. Vilém panství koupil v roce 1491, pozvedl hospodářství, vybudoval rybníční síť, rozšířil území města a vybudoval Pardubický zámek s moderním opevněním. V jeho práci úspěšně pokračoval syn Vojtěch. Až zadlužený Jaroslav byl nucen panství odprodat králi Ferdinandu I. v roce 1560. Tímto v Pardubicích skončila perňštejnská éra a staly se komorním městem Habsburků. Prestiž města s následujícími léty upadala. Jistý rozvoj školství, stavitelství a také ekonomiky, nastal až díky manufakturnímu podnikání.

V první polovině devatenáctého století se i zde projevovaly revoluční nálady, které vygradovaly v roce 1848. V souvislosti s nimi lékař Josef Pich vydal i první lokální časopis „Pardubický hlasatel svobody a lidu práva“. Avšak po vyhlášení konstituce revoluční nálady odezněly. V průběhu padesátých a šedesátých let se místní spolky zasadily o rozkvet kultury, zatímco prostřednictvím nově budovaných podniků se proměňoval průmysl.¹⁹

Ve stejnou dobu, konkrétně v roce 1865, tehdejší starosta Václav Bubeník inicioval založení místního muzea. Avšak v tu dobu nebyla pardubická společnost na muzeum dostatečně připravená a návrh se neuchytil. Na muzeum si obyvatelé Pardubic museli počkat dalších čtrnáct let.²⁰ V roce 1879 se už ve městě nacházela střední škola a s ní souvisel i nárůst místního vzdělaného obyvatelstva.²¹ V druhé polovině roku 1879 projektu na založení muzea znovu vdechl život úředník a vášnivý sběratel Filip Šedivý, za podpory starosty Leopolda Wernera, ředitele reálky Jiljího Vratislava Jahna a Václava Diviše, který se ve volném čase věnoval archeologii.²² Na srpnové schůzi bylo rozhodnuto, že společně s muzeem vznikne muzejní spolek, který o něj bude pečovat.

V tisku vyšlo 12. 10. 1879 prohlášení k založení spolku. Na to posléze zareagovalo 79 občanů, z nich se 39 stalo členy zakládajícími a 46 přispívajícími. Valná hromada uskutečněná 19. června 1880 sestavila budoucí stanovy, které později přivedly muzeum k životu. Ještě téhož

¹⁸ BOROVEC, Petr. Krátce z dějin Pardubic. BRONCOVÁ, Dagmar (ed.). *Kniha o městě Pardubice*. Praha, 1999. ISBN:80-86098-12-5. s. 10.

¹⁹ Tamtéž. s. 11-13.

²⁰ Tamtéž. s. 45.

²¹ ZIKMUNDA, Vlastimil. *Devadesát let Východočeského muzea v Pardubicích: 1880-1970*. Pardubice, 1970.

²² ŠEBEK, František. Východočeské muzeum. BRONCOVÁ, D. (ed.). *Kniha o městě Pardubice*. s. 45.

roku bylo muzeu darováno velké množství sbírek a předmětů, včetně obsáhlé sbírky věnované známým cestovatelem Emilem Holubem.²³

První „záchranná“ akce, kvůli které se muzeum částečně i zrodilo, proběhla krátce po založení. Podařilo se získat rozsáhlou ornitologickou sbírku pardubického rodáka a lékaře pana Františka Hromádky.²⁴ Hromádka se v roce 1796 narodil do rodiny zdejšího provazníka, který mu dopřál vysokoškolské medicínské vzdělání. Po návratu ze studií se stal panským lékařem a své povolání vykonával i ve stáří. Za lékařskou pomoc vojákům v roce 1866 získal záslužný kříž. Jeho povolání mu poskytlo dostatek času. Mohl se tedy věnovat svému koníčku, jímž byla příroda, a především ornitologie. Důvodem k vytvoření sbírky byla likvidace zdejších rybníků. Chtěl, aby si i budoucí generace mohly prohlédnout ptactvo jež žilo na Pardubicku, ale uchovával i exempláře pocházející z Ameriky, které mu zprostředkoval jeho syn. Za svůj život vybudoval bohatou ornitologickou sbírku obsahující víc než tisíc kusů. Před svou smrtí roku 1881 se ji rozhodl prodat muzeu. Exempláře, které pan Hromádka nashromáždil, můžeme v muzeu spatřit i dnes.²⁵

Muzeum však muselo po vzniku řešit i další problémy, například chybějící trvalé zázemí. Sbírkové byly nejprve umístěny v reálné škole. Proto městské zastupitelstvo 2. dubna 1881 rozhodlo o uvolnění celkem 5 místností v druhém patře městské radnice. Zde muzeum sídlilo až do roku 1892, kdy došlo k bourání a přestavbě staré radnice.

Slavnostní zpřístupnění sbírek muzea v radnici se uskutečnilo 25. května 1882. Nedlouho poté byla v rámci muzea zřízena i knihovna.²⁶

Muzeum se velmi rychle rozrůstalo, už během prvních dvou let stoupl počet členů z 79 na 309. Rozšířily se také sbírky, jejichž inventář čítal 4 249 předmětů.²⁷

2.1. Stanovy

Stanovy schválené c. k. místodržitelstvím 30. října 1880 pod jednacím číslem 65304 obsahovaly šestnáct základních částí. První bod definoval název, jehož přesné znění je Spolek musejní v Pardubicích a popisoval pečeť. Následující část se věnovala zásadnějšímu tématu, nazvanému „Účel spolku“. Záměrem bylo především vybudování rozsáhlých muzejních sbírek, které pro sebe budou mít vhodné prostředí. Takzvané „*Městské museum*“ muselo mít sídlo

²³ ZIKMUNDA, V. *Devadesát let Východočeského muzea v Pardubicích: 1880-1970*.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ KLIMPL, Miroslav. Lékař a ornitolog František Hromádka. BRONCOVÁ, D. (ed.). *Knih o městě Pardubice*. s. 192-193.

²⁶ ZIKMUNDA, V. *Devadesát let Východočeského muzea v Pardubicích: 1880-1970*.

²⁷ Tamtéž.

v Pardubicích a stalo se majetkem města „*jehož se nikdy vzdáti nesmí*“. Sbírký měly být rozmnožovány, pořádány a udržovány v dobrém stavu. Skládaly se z předmětů majících uměleckou a vědeckou hodnotu, rozdělených podle svého původu a účelu. Rozděleny byly do následujících skupin:

1. Přírodovědecké sbírky
 - a. Zoologické
 - b. Botanické
 - c. Mineralogické i geografické
2. Technické a archeologické sbírky
3. Sbírký obrazů, fotografií, výkresů apod.
4. Sbírký předmětů národopisných
5. Sbírký starožitností
6. Sbírký mincí a medailí
7. Sbírký knih, hudebnin, listin, rukopisů apod.²⁸

Pátý oddíl stanov se věnoval členské základně, do které se mohl přidat každý „*svéprávný občan zachovalý*“. Druhy členství se odlišovaly do čtyř skupin:

- a) zakládající člen
- b) přispívající člen
- c) činný člen
- d) čestný člen

Členy činné a čestné volila a jmenovala valná hromada. Činní členové byli voleni na základě svého vědeckého vzdělání, aktivitu ve své funkci poskytovali bezplatně. Na rozdíl od ostatních členů je zatěžovaly zvláštní povinnosti, mezi něž patřila aktivní komunikace s muzeem, upozorňování na vhodné exponáty hodící se do sbírek. Někteří z těchto členů byli konzervátoři. Své služby vykonávali zdarma. Čestní členové byli voleni za své zvláštní zásluhy. Oproti tomu členem zakládajícím a přispívajícím se mohl stát každý, když přispěl určitou peněžitou částkou do spolkové pokladny, popřípadě mohl věnovat dar dané hodnoty. Zakládající člen věnoval jednou provždy deset zlatých, a to buď ihned, nebo ve čtyřech splátkách. Přispívající člen složil ročně jeden zlatý, který si mohl rozdělit do dvou půlročních splátek. Příspěvky členů tvořily hlavní příjem spolku, sloužící k dosažení vytyčených cílů. Další prostředky byly získávány prostřednictvím darů a pořádáním vědeckých přednášek,

²⁸ SOKA Pardubice, fond Muzejní spolek v Pardubicích, karton 18, stanovy spolku 1880.

výstav a další zábavy. Všichni členové spolku měli právo používat knihovnu, účastnit se valné hromady, a v neposlední řadě měli právo volit a být voleni do výboru.²⁹

Výbor se skládal z dvanácti členů zvolených výroční valnou hromadou na tři po sobě jdoucí léta. Každý rok však byla losováním odvolána a následnou volbou doplněna jedna třetina. Výbor se měl scházet minimálně jednou měsíčně. K platnému uzavření výboru musel být přítomen předseda nebo místopředseda a alespoň šest členů. Výbor volil ze svého středu místopředsedu, zapisovatele, jednatele a správce domu. Předsedou se stal vždy starosta města. Nevolil ho tedy výbor.

Nejvyšším rozhodujícím orgánem byla valná hromada. Aktivně účastnit se jí mohli všichni členové. Výroční valnou hromadu svolával předseda oběžníkem každoročně v lednu. Členové zde projednali a schválili výroční zprávu jednatelemskou o činnosti výboru. Mimořádná valná hromada mohla být svolána, pokud to vyžadoval výbor nebo jedna dvacetina všeho členstva. K ustavení platné valné hromady se muselo účastnit minimálně 27 členů spolku, kteří v hlasování rozhodovali nadpoloviční většinou hlasů. Volby probíhaly formou hlasovacích lístků. Valná hromada ze svého středu volila nejen výbor, ale také pokladníka, kontrolora, přehlížitelé účtů. Volila a jmenovala činné a čestné členy. Mezi další z jejich pravomocí patřilo vyloučení členů porušujících stanovy a poškozujících spolek.³⁰

Správu spolkového jmění měl na starosti pokladník, který přijímal příspěvky členů, dary, a další vedlejší příjmy a vkládal je do spolkové pokladny. Z ní mohl vyplácet pouze na poukázku podepsanou předsedou a kontrolorem. O veškerých příjmech a výdajích musel vést řádné účty, které jednou ročně zkontrolovali „dva přehlížitelé“ zvolení valnou hromadou. Spory vzniklé mezi členy nebo mezi výborem urovnával vždy smírčí soud, složený z předsedy a šesti smírčů. Každá sporná strana si vybrala tři smírce z řad členstva, rozhodovala vždy prostou většinou. Po rozsudku smírčího soudu měli členové možnost odvolat se k valné hromadě.³¹

Změna stanov mohla být provedena pouze po schválení valné hromady, které se účastnila nejméně jedna desetina všech členů. Jak je výše zmíněno, muzeum a jeho sbírky i příslušenství, se staly ihned od založení majetkem města, které se ho nesmělo nikdy zříct. Na rozdíl od toho finanční hotovost v pokladně a další jistiny náležely přímo spolku, který s nimi hospodařil a rozšiřoval za ně své sbírky. Pokud by však došlo k jeho rozpadu, veškeré jmění i muzejní fond musely být odevzdány městu. To bylo povinováno muzeum spravovat do doby,

²⁹ Tamtéž, stanovy spolku 1880.

³⁰ Tamtéž, stanovy spolku 1880.

³¹ Tamtéž, stanovy spolku 1880.

než by byl spolek znovu obnoven. Muzejní spolek se mohl rozejít pouze pokud by se počet přispívajících členů snížil na dvanáct a jedna třetina z nich by s rozpuštěním spolku souhlasila.³²

Obecní zastupitelstvo se na své schůzi 2. března 1880 usneslo ve stanovách schválit část, v níž se zavázalo nejenže město Pardubice bude vystupovat jako majitel muzea, ale také přislíbilo poskytnutí vhodných místností pro muzejní sbírky v obecních domech a stanovilo svou účast ve spolku, jakožto zakládající člen.³³

2.1.1. Porovnání stanov se spolky Včela Čáslavská a Vocel Kutná Hora

V Musejním spolku v Pardubicích se členství rozdělovalo do čtyř skupin, které jsou výše podrobně popsány. Členové tu mohli být zakládající, přispívající, činní a čestní. Podobně se členství rozdělovalo i ve stanovách archeologického sboru Vocel v Kutné Hoře. Naprosto totožné podmínky musí splnit člen čestný, tedy je za své zásluhy volen valnou hromadou. Menší rozdíl nalezneme u členů přispívajících a činných, jejichž roční příspěvek činil 2 zlaté ročně. V Pardubicích byl příspěvek poloviční a činní členové přispívat nemuseli, pouze poskytovali svou práci pro spolek bezplatně. Namísto členů zakládajících, ve Vocelu existovala skupina dopisujících. Řadili se do ní členové žijící mimo Kutnou Horu. Neplatili žádné příspěvky, pouze aktivně komunikovali se spolkem. Pokud nahlédneme do stanov spolku Včely Čáslavské, zjistíme, že její členové se dělili pouze do dvou skupin. Na členy přispívající, kteří ročně uhradili příspěvek jeden zlatý a členy výkonné, jejichž povinnosti byly téměř totožné s členy činnými v Pardubicích. Bezplatně pátrali a starali se o památky a starožitnosti v kraji. Povinnosti členů jsou ve všech spolcích v podstatě totožné, především musí šířit povědomí o spolku, jednat dle stanov a účastnit se schůzí co nejhojněji. Pouze ve stanovách Včely se objevuje nad rámec požadavek na odevzdání čtvrtletní zprávy o výsledcích pátrání po památkách a starožitnostech. Pokud členové za celý rok neodevzdali žádný výstup své práce, mohlo dojít k jejich vyloučení ze spolku. K vyloučení docházelo také v případě porušení stanov a neuhrazení členských příspěvků.

Naproti tomu nejvíce benefitů mohli čerpat členové kutnohorští, kteří bezplatně navštěvovali sbírky, přednášky a výstavy spolku. Navíc dostávali výroční zprávy a menší práce ostatních členů zdarma, rozsáhlejší studie měli možnost si zakoupit za poloviční cenu. V pardubických stanovách je definována pouze bezplatná návštěva knihovny a v Čáslavi se o tom nezmiňují vůbec. Je možné, že zdejší členové měli podobné možnosti, i když nebyly

³² Tamtéž, stanovы spolku 1880.

³³ Tamtéž, stanovы spolku 1880.

ukotveny ve stanovách. Dále se členové všech tří spolků mohli aktivně účastnit valných hromad, volit a být voleni do výborů.³⁴

Řádná valná hromada probíhala ve všech zmíněných spolcích obdobně. Scházela se po svolání předsedou v měsíci lednu, pouze v Čáslavi probíhala každoročně první květnový den. Volily se zde výbory a další funkcionáři, na rozdíl od Musejního spolku v Pardubicích si zbylé dva spolky volily také předsedu. K platnému uzavření valné hromady bylo zapotřebí určitého počtu členů. V Čáslavi se musely dostavit minimálně dvě třetiny všech členů, v Kutné Hoře třicet a v Pardubicích dvacet sedm členů, kteří následně při hlasování rozhodovali prostou většinou. V případě rovnosti hlasů rozhodl předseda. Členové výboru zvolení na tři roky, se scházeli jednou měsíčně, v Čáslavi vždy po čtvrt roce. Princip jejich fungování a povinností byl ve všech spolcích obdobný. Největší odlišností byl počet členů výboru. Jak jsem výše zmínila, Musejní spolek v Pardubicích volil do výboru dvanáct členů, z nichž se jedna třetina každoročně obměnila. Včela Čáslavská si volila pět členů a Vocel devět členů, které doplňovali tři náhradníci. Jejich funkce trvala nepřetržitě po celé tři roky.³⁵

Z funkcionářů byl nejvýše postaveným předseda. Vystupoval za spolek v jednáních s jinými organizacemi a úřady, kontroloval správu jmění a jednatele. Pozice jednatele je v Čáslavi celkem multifunkční, obstarává spolu s předsedou korespondenci, předsedu za jeho nepřítomnosti zastupuje, vypisuje zprávy ze schůzí a zároveň je pokladníkem. V Kutné Hoře jsou stejné povinnosti rozděleny mezi místopředsedu, jednatele a pokladníka. V Pardubicích navíc existovala pozice zapisovatele, který s jednatelem vedl protokol o schůzích, vedl pamětní knihu, inventární knihy, korespondenci. Správou sbírek byli pověřeni kustodi, zodpovídající se přímo předsedovi.³⁶

Jisté podobnosti lze sledovat i u případných zániků spolků. Podmínky platné pro pardubický spolek jsem už zmínila. Pokud počet členů klesl na dvanáct a jedna třetina se shodla na ukončení činnosti, byl veškerý majetek muzea převeden městu, jež ho muselo spravovat. U Vocelu by zánik proběhl téměř obdobně, pokud by souhlasily tři čtvrtiny všech členů činných a přispívajících. Sbor by se rozešel a jeho veškeré jmění a majetek by připadl dle stanov obci kutnohorské k založení muzea. Čáslavská Včela se mohla rozejít ze dvou různých důvodů.

³⁴ SOkA Pardubice, fond Musejní spolek v Pardubicích, karton 18, stanovy spolku 1880. SOkA Kutná Hora, fond Vocel-archeologický sbor, karton 1, spisový materiál-stanovy Archeologického sboru Vocel a SOkA Kutná Hora, fond Včela Čáslavská, karton 1, stanovy spolku 1863.

³⁵ Tamtéž, stanovy Musejního spolku v Pardubicích 1880, stanovy Archeologického sboru Vocel s stanovy spolku Včely Čáslavské 1863.

³⁶ Tamtéž, stanovy Musejního spolku v Pardubicích 1880, stanovy Archeologického sboru Vocel s stanovy spolku Včely Čáslavské 1863.

Prvním byl pokles počtu členů na pouhých pět. V druhém případě se musely sejít dvě třetiny veškerých členů a nadpoloviční většinou zánik spolku odhlasovat. Veškeré sbírky, jmění a další majetek by pak připadly do vlastnictví „Čáslavského středního ústavu“.³⁷

Sbor Včely se mimo to jako jediný ve stanovách pod §15 zavázal ke stálému spojení s Museem království Českého, které měl informovat o veškerých starožitnostech a památkách nalezených a uložených v muzeu. Pokud by si Museum království Českého přálo některé exempláře zařadit do svých sbírek, byla Včela povinována mu je odeslat.³⁸

Po prozkoumání a podrobném porovnání stanov lze tvrdit, že stanovy Musejního spolku v Pardubicích nejsou totožné se stanovami Včely a Vocela, založených s několikaletým předstihem. Avšak obsahují několik podobností.

2.2. Zázemí muzea do roku 1892

Město se v dodatku stanov zavázalo pro muzeum zřídit vhodné zázemí. To však v prvním roce chybělo. Spolek získal prozatímní azyl v budově vyšší reálné školy a městské školy dívčí. Uložilo zde nejen Hromádkovu sbírku ptactva, ale také dary místních podporovatelů. Muzeum se hned od počátku setkalo s nadšením a podporou obyvatel města, tedy o dary nemělo nouzi. Tím spíše byl vyvíjen tlak na obecní zastupitelstvo a městskou radu v otázce umístění sbírek.³⁹ Podle časopisu Pernštýn se mělo na muzeum i jiné spolky myslet při výstavbě plánované budovy divadla. Časopis navrhoval zbudovat místnosti sloužící muzeu, protože zavrhoval spolkové schůze odbývané v hostincích. Pomýšlel také na postranní místnosti určené dalším městským spolkům. Tím se podle tisku mohla budova divadla stát střediskem veškerého umění.⁴⁰ Avšak tato myšlenka nepřipadala v úvahu, městská rada muzeum umístila v druhém poschodí budovy staré radnice, kde mělo k dispozici pět prázdných místností.⁴¹ Členové sbírky uspořádali a většinu předmětů opatřili českými popisky. Jen sbírce ptactva od pana Hromádky zůstaly staré latinsko-německé popisky.

První návštěvníci mohli do muzea vstoupit ve svatodušní neděli 28. 5. 1882 po uhrazení vstupného, které pro první dva dny činilo 20 krejcarů. Slavnostního otevření se pravděpodobně

³⁷ Tamtéž, stanovy Musejního spolku v Pardubicích 1880, stanovy Archeologického sboru Vocel s stanovy spolku Včely Čáslavské 1863.

³⁸ SOKA Kurná Hora, stanovy spolku Včela Čáslavská 1863.

³⁹ ZIKMUNDA, Vlastimil. Snahy pardubického muzejního spolku o postavení muzejní budovy. In: *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice*. č. 1-3, (1988 [vyd. 1990]), s. 47.

⁴⁰ Pernštýn, ročník 2., číslo 16, ze dne 16.10.1880.

⁴¹ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí, ze dne 10.4.1981.

účastnilo i ochotnické divadlo, které tu uspořádalo své představení. Muzeum bylo od té doby veřejnosti otevíráno v neděli a ve svátek vždy od 9 do 12 hodin a vstupné činilo 10 krejcarů.⁴²

Muzejnímu spolku stačily tři roky k úplnému zaplnění místností v radnici. Tehdy se poprvé zrodila myšlenka na stavbu vlastní budovy a založení stavebního fondu. Starosta města a předseda spolku Leopold Werner proto přislíbil pro muzeum zřízení větších a vhodnějších místností, jakmile k tomu budou volné prostředky. Několik dalších let se však nic nedělo, až v roce 1890 začal jednat výbor muzejního spolku s ředitelem Obecní záložny, která projektovala svou novou budovu na náměstí. Tento záměr ředitel záložny brzy zamítl, ale uvažoval o nechání místa vedle záložny pro stavbu muzea a školy.⁴³

⁴² VČM, Kniha muzejního spolku č. 5, s. 328.

⁴³ VČM, Kniha muzejního spolku č. 5, s. 331-332.

II. DEVADESÁTÁ LÉTA 19. STOLETÍ

3. Jubilejní výstava

V devadesátých letech devatenáctého století proběhly dvě velké události důležité pro rozvoj muzejnictví, ale také pro tehdejší politickou situaci a národní sounáležitost. Muzejní spolek v Pardubicích se zapojil do obou akcí. První z nich byla Jubilejní výstava v roce 1891 k stému výročí korunovace Leopolda II. a první průmyslové výstavy. Němci se této výstavy neúčastnili z vlastní iniciativy, v rámci jakési odplaty za české odmítnutí tzv. Vídeňských punktací z ledna 1890. Jubilejní výstava se tedy stala pouze českou záležitostí, prezentovala především hospodářské úspěchy a průmyslový pokrok.⁴⁴ Nedílnou součástí však tvořila i populární Česká chalupa, jež ukazovala venkovské žití minulosti. Věnoval se jí celý pavilon, který se zbytkem výstavy příliš nekorespondoval. Shromáždilo se zde nářadí, domácí potřeby, vybavení domácností i dobové oblečení a kroje, jež darovali jedinci a spolky z celých Čech. Mnozí návštěvníci si díky této výstavě uvědomili hodnotu předmětů z běžného života své minulosti, jichž si nevážili a likvidovali je. Porozuměli hodnotě exponátů a nutnosti schraňovat je pro další generace.⁴⁵

Pardubický spolek do Jubilejní výstavy také zapůjčil některé své exponáty, jako např. originál ruchadla bratranců Veverkových, skleněný zlacený malovaný pohár s německým nápisem, mnoho pravěkých bronzových předmětů pocházejících z okolí Pardubic a přilehlých obcí, mezi něž patřily třeba bronzové sošky andělíčka a lvíčka, bronzová spona, srpek, nožík, šípek, sekyrka a mnoho dalšího. Veškeré zapůjčené předměty se vrátily v pořádku a neporušené.⁴⁶

⁴⁴ ŠPĚT, J. *Přehled vývoje českého muzejnictví. 1.*, s. 45.

⁴⁵ Tamtéž, s. 46.

⁴⁶ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí, ze dne 22.1.1892.

4. Rok 1892 a stěhování muzea na zámek, první snahy o stavbu vlastní budovy

Získání nového prostoru se pro muzeum stalo naprostou nezbytností až v roce 1892. Tehdy muselo muzeum radnici „dočasně“ opustit z důvodu jejího bourání a přestavby. V nové budově radnice inženýr Kotten s muzeem počítal, vyhradil pro něj čtyři prostorné místnosti o rozloze 28 metrů x 6,5 metru. Místnosti měly být opatřeny vlastní chodbou, klenuté a chráněné proti ohni. Městská rada navrhla zatímní umístění sbírek v Pardubickém zámku.⁴⁷ Páni Bělohlávek a Skrbek obhlídli nabízené místo a uznali ho vhodným. Jednalo se celkem o pět místností ve druhém poschodí. Doposud byla ve dvou místnostech kancelář c. k. vrchního berního inspektora a další tři místnosti tvořily byt pana Sršně. Celkové roční nájemné činilo 250 zlatých.⁴⁸

Členové výboru si brzy uvědomili, že místnosti projektované v nové radnici jsou naprosto nedostačující hned z několika důvodů. Nacházely se přímo pod střechou vedle galerie a tanečního sálu, což vyvolává nebezpečí požáru. Nedisponovaly svou vlastní chodbou, to představovalo volný přístup ke sbírkám, především v noci. Posledním a nejzásadnějším problémem byla rozloha, neboť v předloženém projektu mělo muzeum vyhrazeno 180 m², avšak v zámku obývalo a zaplnilo prostor 234,50 m². Muzeum se téměř nevešlo do pronajatých místností na zámku. Mimo to právě započala příprava na Národopisnou výstavu československou, při které se předpokládal vyšší přísun sbírkových předmětů. Proto musel výbor odmítnout projektovaný prostor v radnici.⁴⁹ Po tomto odůvodnění městská rada souhlasila, aby sbírky zůstaly v zámku tak dlouho, dokud pro ně nenajde jiné vhodné místo.⁵⁰

Výbor začal ihned jednat ve prospěch výstavby muzejní budovy. Na svou schůzi 19. března 1893 proto přizval zástupce Občanské záložny, k projednání plánované stavby na Pernštýnském náměstí mezi domem záložny a chlapeckou školou. Záložna zde plánovala vystavět dvoupatrový dům, ve kterém byla ochotna upravit a pronajmout muzeu celé druhé poschodí a část prvního poschodí.⁵¹ Sbírký se neustále rozrůstaly. Už na valné hromadě 2. února 1893 je zmiňován vzrůst sbírek o 327 čísel, a to především díky zápalu pro plánovanou Národopisnou výstavu. Muzejnímu spolku to však způsobovalo další komplikace, nastal úplný

⁴⁷ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí, ze dne 21.5.1892.

⁴⁸ Tamtéž, ze dne 7.6.1892.

⁴⁹ Tamtéž, ze dne 26.2.1893.

⁵⁰ Tamtéž, ze dne 1.3.1893.

⁵¹ Tamtéž, ze dne 19.3.1893.

nedostatek místa i skříní, předměty se kupily bez jakéhokoliv uspořádání nebo výběru, neboť to prostor neumožnil.⁵²

V následujícím roce výbor jednal o rozdělení muzea na kulturně-historické a umělecko-průmyslové. S tím výbor následně srozuměl i občanskou záložnu, která měla místnosti ve své nové budově přizpůsobit oběma oddílům muzea. Avšak stěhování muzea do budoucí budovy záložny stále nebylo definitivně potvrzeno a sbírky se již do zámku nevešly.⁵³ Městská rada proto přišla s návrhem na přemístění muzea do opatrovny, kterou byla ochotna opatřit přístavbou pro městské sbírky. Městská rada sice zadala plán přístavby technické kanceláři, i tak se výbor muzejního spolku rozhodl pronajmout v zámku dalších pět místností nabízených velkostatkem. Smlouvu o nájmu výbor uzavřel na tři roky a roční nájemné činilo 150 zlatých. V součtu s původním nájemným tedy ročně platili 400 zlatých. Tento nájem stále považovali za provizorní, o čemž vypovídá i upuštění od větších úprav, protože „*při bourání by sbírky trpěly prachem*“. Správa velkostatku u nově pronajatých místností provedla pouze nutné opravy dveří, oken a vybělila stěny. Výbor spolku rozhodl o vybavení místností prozatímními stojany a nové skříně plánoval pořídit až v definitivním sídle spolku.⁵⁴

Naděje na parcelu pro stavbu vlastní muzejní budovy spolku svítila po zbourání starých kasáren. Výbor se na své schůzi 13.března 1895 usnesl požádat městskou radu o zachování stavebního místa vedle domu pana Krpaty pro muzeum. V příštích letech prošly výborem návrhy na připojení budovy muzea k stavěné Staroměstské městské škole⁵⁵ nebo spojit stavbu muzea a knihovny společně s tělocvičnou Sokola.⁵⁶ Tyto návrhy měly negativní ohlas, neboť by se muzeum nacházelo v ústraní. Naopak místa bývalých kasáren lépe vyhovovala, neboť muzeum mohlo být situováno na levé nebo na pravé straně Zelené brány.⁵⁷

Další jednání v této věci brzdila městská rada, která odmítala spolku pozemek poskytnout před regulací kanálu a úpravou nábřeží. „*Žádost spolku v příčině zajištění stavebního místa byla zastupitelstvem obce tím způsobem vyřešena, že ku stavbě zajišťuje se místo na nábřeží po staveništi kasáren, že však toto před provedením regulace kanálu Chrudimky přesně označiti nelze.*“⁵⁸ Na jednáních valné hromady se projevovaly silné obavy z dlouhého vyčkávání na stavební parcelu v místě kasáren a případného odsunutí muzea na

⁵² Tamtéž, ze dne 2.2.1893.

⁵³ Tamtéž, ze dne 19.2.1894.

⁵⁴ Tamtéž, ze dne 30.3.1894.

⁵⁵ Tamtéž, ze dne 15.7.1895.

⁵⁶ Tamtéž, ze dne 12.11.1896.

⁵⁷ Tamtéž, ze dne 15.7.1895.

⁵⁸ Tamtéž, ze dne 15.5.1899.

odlehle místo.⁵⁹ Mimo to se stále rozšiřovaly muzejní sbírky a úměrně k nim se zvyšovaly i nároky na muzejní budovu. Výborová schůze dne 24. března 1896 došla k závěru, že pro pohodlné vyložení a rozšiřování sbírek potřebují budovu minimálně s 30 místnostmi. K tomuto úsudku došli členové jednoduchým výpočtem. Pro stávající sbírky bylo nezbytných 15 místností, k nimž se musela připojit kancelář a byt pro sluhu s kuchyní. Tři velké místnosti pro zřízení veřejné knihovny. To znamenalo dvacet jedna místností s tím, že pro sbírky mají do budoucna pouze jednu rezervní místnost. Proto vzhledem k předpokladu neustálého růstu sbírek požadovali zmíněných 30 místností.⁶⁰ V několika příštích letech se nic pozitivního ku stavbě neudálo, celá věc stagnovala z důvodu vyčkávání na regulaci.

4.1. Problémy spojené s umístěním sbírek na zámku

Zázemí na zámku od počátku umístění muzea přinášelo četné komplikace. Po městě musely být rozmístěny orientační tabulky, vzhledem ke špatné dostupnosti muzea a orientaci návštěvníků.⁶¹ Rozšíření pronájmu v muzeu o zmíněných pět místností přineslo spory s továrnou Mischkönygovou, která s muzeem na zámku sousedila a sdílela předsíň. Dělníci v předsíni skládali bedny a kouřili čemuž se výbor rozhodl stížností zamezit.⁶²

Veliké obavy přinášelo špatné zabezpečení objektu a riziko vykradení, které se výbor snažil společně se správou velkostatku a městskou radou během let zdokonalit. Ke dveřím nových místností pořídili petlici se zámkem, dveře hlavního vchodu pobili plechem a opatřili bezpečnostními zámkami, na zbylé zámkové dohlížel zámecký sluha za odměnu 5 zlatých ročně.⁶³ Knihovna musela být opatřena novými dveřmi v předsíni, což přineslo možnost instalace regálu do předsíň, sloužící pro archiv a knihy.⁶⁴ Chatrné dvojité dveře spojující chodbu s bývalou kuchyňkou, přestavovaly veliké nebezpečí vloupání do sbírky mincí. I přes jejich zabezpečení petlicí a silnou železnou závorou se opatření nezdálo dostačující. Výbor proto žádala vyplnění prostoru mezi dveřmi zdí a zamřížování oken.⁶⁵ Později se do bytu zámeckého sluhu pana Profouse zavedlo poplašné zvonění a po pokusu o vloupání v roce 1909 nechal výbor uložit nejcennější mince ve spořitelně.⁶⁶

⁵⁹ Tamtéž, ze dne 22.2.1899.

⁶⁰ Tamtéž, ze dne 24.3.1896.

⁶¹ Tamtéž, ze dne 19.2.1894.

⁶² Tamtéž, ze dne 18.11.1894.

⁶³ Tamtéž, ze dne 7.1.1897.

⁶⁴ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisů schůzí, ze dne 5.1.1903.

⁶⁵ Tamtéž, ze dne 14.1.1904.

⁶⁶ Tamtéž, ze dne 22.11.1909.

Kromě špatného zabezpečení výbor řešil neustále se rozšiřující plíseň, nejprve se objevila na sbírce ptactva. Rozšiřovala se na další předměty uložené především v místnostech při severní straně. Výbor se plíseň pokusil vypudit nejprve větráním, to ale plíseň pouze rozšířilo do skříní, kde se dříve nenacházela.⁶⁷ Na radu chemiků se k odstranění plísně použilo nehašené vápno, s tím že pokud nepomůže obrátí se spolek na město s žádostí o kamna k vytápění místností.⁶⁸ Vápno se nejprve zdálo účinným, avšak po půl roce používání výbor zjistil, že nepůsobí trvale. Plíseň se stále objevovala i na vzdor větrání, vysoušení a stálého čištění. K zamezení mělo následně pomoci vytápění, vzduchotěsné uzavření skříní a užití koncentrované kyseliny sírové.⁶⁹ I přes veškeré podniknuté kroky se plíseň v listopadu 1899 rozšířila i do knihovny, čemuž mělo zamezit každodenní větrání, kterým výbor pověřil zámeckého sluhu.⁷⁰

4.2. Stavební fond

Nespokojenost se zázemím v zámku přivedla muzejní výbor zpět k návrhu J. V. Diviše Čistického z roku 1885. Diviš již tehdy navrhoval stavbu muzejní budovy a k tomu účelu založení stavebního fondu. K nápadu ho přivedl nedostatečný prostor poskytnutý v bývalé radnici. S návrhem sice souhlasila valná hromada, ale po příslibu tehdejšího starosty Leopolda Wernera na poskytnutí nového vhodného zázemí k zřízení fondu přistoupeno nebylo.⁷¹

Stupňující se nespokojenost se sídlem v zámku přivedla valnou hromadu konanou 2. 2. 1897 k znovuoživení myšlenky na stavební fond a jeho zřízení. Muzejní spolek si chtěl tímto fondem sám našetřit na novou muzejní budovu, se kterou městská rada tolik otálela.⁷² Výše fondu byla od té doby zmiňována ve většině výborových schůzí a na všech valných hromadách. Mimo spolkové schůze je fond často připomínán v místním tisku, objevují se poděkování za darování financí i sbírkových předmětů a výzvy k dalším občanům, kteří s darem otáleli. *„Fond pro stavbu domu muzejního v Pardubicích přijal v poslední době: od p. Jos. Krudence, podnikatele staveb v Pardubicích dar 10 zl., na vstupném od různých navštěvovatelů 4 zl. 40 kr. a na úrocích z uloženého kapitálu do 30. června t. r. obnos 11 zl. 20 kr. Mimo to darovala knihtiskárna p. F. Hoblíka 2000 vstupenek. Celkový stav fondu jeví se obnosem 959 zl. 23 kr. Výbor muzea vzdává všem pp. dárcům vřelé díky a žádá snažně všechnu naši veřejnost, které*

⁶⁷ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápis schůzí, ze dne 26.9.1896.

⁶⁸ Tamtéž, ze dne 12.11.1896.

⁶⁹ Tamtéž, ze dne 26.5.1897.

⁷⁰ Tamtéž, ze dne 6.11.1899.

⁷¹ ZIKMUNDA, V. *Snahy pardubického muzejního spolku o postavení muzejní budovy.* s. 48.

⁷² SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápis schůzí, ze dne 2.2.1897.

kulturní význam města na srdci leží, aby vzrůst fondu přistupování členským a dary při různých příležitostech sebrány laskavě podporovala. Dále dovolává se výbor přispění místních spolků, z nichž každý v rámci svého působení, byť i menším obnosem pomoci může. Až posud přispěly ze značného množství zdejších spolků pouze tři.⁷³ Kromě veřejnosti od roku 1898 přispívaly do fondu i městská rada a okres, městská rada se zavázala k příspěvku 1000 zl. ročně a okres přispěl 5000 zl. splatných v deseti letech po 500 zl.⁷⁴

Tabulka č. 1 zaznamenává růst stavebního fondu v ročních intervalech, výše fondu je převzata z valných hromad konaných vždy v únoru daného roku. Dle tabulky lze tvrdit, že fond se každoročně navyšoval podobnými částkami. Nejnižší nárůst je zaznamenán v roce 1909 a činí 1 701,3 K., zatímco nejvyšší roční nárůst 7 145,23 je zaznamenán v roce 1906. Lze předpokládat, že tento nárůst souvisí s prodejem v Perníkové chaloupce na Východočeské výstavě.

1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
1 136,61 zl.	3 443,40 zl	5 741,12 zl.	16 560,52 K.	21 544,45 K.	27 514,96 K.	30 670,59 K.
1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911
32 943,64 K.	40 088,87 K.	46 693,91 K.	53 949,14 K.	55 650,44 K.	61 134,94 K.	66 356,23 K.

Tabulka 1: stavební fond⁷⁵

4.3. Zpřístupnění a návštěvnost sbírek

Muzeum bylo v prvních letech na zámku pro veřejnost uzavřeno, k zpřístupnění došlo až v roce 1895. „Městské muzeum Pardubice bude, počínaje dneškem 28. dubna každou neděli a každý svátek od 10 do 12 hod. dopoledne otevřeno. Totéž nalézá se v druhém poschodí zdejšího zámku a již vyhlídka z něj stojí za návštěvu. Ve sbírkách přibýlo mnoho předmětů, jež zajímají budou i ty, kteří muzeum již vícekrát viděli. Dětem do 6 let není přístup dovolen. Letos počínaje vybírat se bude vstupné 5kr. za osobu ve prospěch stavby domu musejního.“⁷⁶ Mohlo by se zdát zarážející, že se muzeum pro veřejnost otevřelo až tři roky po svém přestěhování. Avšak musíme také přihlídnout k obtížnosti stěhování, a především náročnosti příprav na Národopisnou výstavu, jež výbor zaměstnaly od začátku roku 1893.

⁷³ Pernštýn, ročník 8., číslo 21, ze dne 25.8.1897, s. 3.

⁷⁴ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí, ze dne 20.1.1898.

⁷⁵ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2 a 3.

⁷⁶ Pernštýn, ročník 6., číslo 8, ze dne 24.4.1895, s. 2.

Muzeum v prvním roce navštívilo necelých 500 návštěvníků, o rok později se toto číslo zdvojnásobilo, a i v dalším roce došlo k nárůstu počtu návštěvníků.

rok	neplaticí	dospělí	děti	celkem	vstupné
1895				483	22,92
1896	650			1000	23,4
1897	900	450			53,84
1898					31,49
1899	350	386			
1900	390	410		800	

Tabulka 2: návštěvnost muzea.⁷⁷

⁷⁷ VČM, Kniha muzejního spolku č. 1. s. 40.

5. Národopisná výstava

Několikrát jsem v souvislosti s nárůstem sbírek zmínila Národopisnou výstavu československou. Národopisná výstava navázala na myšlenku a velký úspěch Jubilejní výstavy konané roku 1901. Idea jejího uspořádání se tedy zrodila z výstavy jubilejní v hlavě Adolfa Františka Šubrtů. Šubrt oslovil vybrané spisovatele, umělce, národopisné pracovníky, české poslance Zemského sněmu, členy Zemského výboru, členy pražské městské rady, redakce časopisů, Výkonný výbor Všeobecné zemské jubilejní výstavy a odprezentoval jim svou vizi výstavy národopisné.⁷⁸ Neměla předvést pokrok jako výstava minulá, ale spíše historii, tradice a původ především venkovského lidu.⁷⁹

Velké Národopisné výstavě v Praze předcházely menší místní, okresní a krajinské výstavy po celé zemi. Tyto výstavy posléze navštěvovali delegáti Národopisné výstavy, aby vybrali, které předměty poputují na výstaviště do Prahy. S nimi byly spojeny také národopisné sjezdy a slavnosti, kde se hovořilo nejen o národopisu, často se řeč stočila i k politice nebo hospodářským problémům. Přesný význam národopisu diskutovali publicisté, ústřední výstavní výbory v Praze a projevil se také v přednáškách představitelů pražského prostředí, které svou vizi národopisné výstavy dále prezentovalo na venkově.

Výstava měla představit české tradice a historii se zapojením všech sociálních skupin. Také proto bylo hned v zárodku rozhodnuto o nezapojení Němců. Například jeden z hlavních organizátorů výstavy Lubor Niederle byl přesvědčen, že šlechta se do výstavy zapojí jen minimálně. Jelikož už nemá téměř nic českého, co by stálo za to prezentovat, v souvislosti s tím se zmínil o tom „že výstava nebude národopisná, ale lidopisná.“⁸⁰ Tento záměr však nebyl i přes velkou snahu Niederleho i dalších jeho spolupracovníků uplatněn.

V listopadu 1892 byl zveřejněn program obsahující dvě kategorie lidopisné a dvě kategorie přídavek kam patřila kulturní historie a průmysl.⁸¹ Hlavní těžiště tvořila takzvaná „výstavní dědina“ představující odlišné druhy lidových staveb a obydlí s vybavenými interiéry, ukazovala styl života a oblékání v různých krajích. Krajinské výstavy prezentovaly vždy svůj region, zejména výrobky pro něj typické a další prvky své lidové kultury.⁸²

⁷⁸ BROUČEK, Stanislav. PARGAČ, Jan. SOCHOROVÁ, Ludmila. ŠTĚPÁNOVÁ, Irena. *Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895*. Praha 1996. ISBN 80-85916-12-6. s. 13.

⁷⁹ ŠPĚT, J. *Přehled vývoje českého muzejnictví*. 1., s. 46.

⁸⁰ BROUČEK, S. PARGAČ, J. SOCHOROVÁ, L. ŠTĚPÁNOVÁ, I. *Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895*. s. 21.

⁸¹ Tamtéž, s. 22.

⁸² ŠPĚT, J. *Přehled vývoje českého muzejnictví*. 1., s. 46.

Organizátoři výstavy museli hned v zárodku vyřešit několik zásadních organizačních otázek. Patřilo mezi ně získání financí, určení programu a vedení venkovského národopisného hnutí, především prostřednictvím sjezdů.⁸³ Zatímco organizátory zaměstnala jednání se Zemským výborem a dalšími institucemi, v zemi se šířila národopisná aktivita, jejíž míra se na jednotlivých územích lišila. Emanuel Kovář, jenž měl na starosti propagaci, už jen kontroloval přípravy na jednotlivých územích a požádal o založení krajinského nebo místního odboru.⁸⁴ Vzniklo 73 odborů, avšak pracovalo jich pouze 41. Nejaktivnější odbory pracovaly v Hlinsku a Mnichově Hradišti. Mezi odbory podávající více zpráv patřili také Pardubice a několik dalších měst východních Čech.⁸⁵

Krajinský výbor Národopisné výstavy pro Pardubice vznikl 7. ledna 1893, na výborové schůzi muzejního spolku, jehož členové návrh na založení přijali.⁸⁶ Ke spolupráci přizvali také akademický spolek Arnošt. Aktivita prvního roku fungování krajinského výboru byla mírným zklamáním. Prohlídku města a výběr vhodných předmětů pro místní výstavku měl na starost právě akademický spolek Arnošt, ten však i přes opakované urgency nevykazoval žádnou aktivitu. Také místní jednatelé národopisného výboru nereagovali na žádost muzejního spolku o vypracování návrhu k zimnímu programu.

Zpětnou vazbu k této výzvě dal pouze učitel Borovec, který se k potěšení spolku sám nabídl projít inventář muzea a vybrat vhodné exponáty pro plánovanou výstavu. Právě proto byl pan učitel Borovec ihned jmenován kustodem pro oddělení národopisné.⁸⁷ Hned od začátku následujícího roku došlo k zratelnému pokroku v přípravách výstavy. Spolek Arnošt započal s vyhledáváním a sběrem vhodných předmětů, byl vyroben model staršího venkovského stavení, pardubického kostelíka a projednávalo se objednání modelů dalších stavení.⁸⁸ Prof. Jahn na žádost vytvořil geologickou mapu Pardubic.⁸⁹ Fotograf Pírka se rozhodl věnovat pro výstavu fotografie, které muzeu bezplatně ponechal. Pod podmínkou že je muzejní spolek zasklí a nechá otisknout popisky na své náklady, které činily 140 zlatých.⁹⁰

Místní výstava se měla původně konat ve škole dívčí 1. až 8. září 1894, později se však termín konání přesunut a výstava byla zahájena 26. srpna a ukončena 2. září.⁹¹ Prostor konané

⁸³ BROUČEK, S. PARGAČ, J. SOCHOROVÁ, L. ŠTĚPÁNOVÁ, I. *Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895*. s. 22.

⁸⁴ BROUČEK, Stanislav. *České národopisné hnutí na konci 19. století*. Praha 1979. s. 86.

⁸⁵ Tamtéž, s. 87.

⁸⁶ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí, ze dne 7.1.1893.

⁸⁷ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí, ze dne 11.12.1893.

⁸⁸ Tamtéž, ze dne 22.1.1894.

⁸⁹ Tamtéž, ze dne 30.3.1894.

⁹⁰ Tamtéž, ze dne 22.1.1894.

⁹¹ Tamtéž, ze dne 2.2.1894.

výstavy se později také pozměnil „výstavka at' je uspořádána místo v realce raději v budově školy novoměstské“⁹², která se nacházela na konci dnešní třídy Míru. K této změně došlo zejména ze dvou důvodů. Prvním byla vhodnější lokalita nacházející se nedaleko nádraží, druhým argumentem byly ohledy dekorativní. Budova novoměstské školy měla získat nový účel, proto se při přípravě mohlo „tlouci tam do stěn“⁹³.

Úkolem výboru bylo také určení komitě pro slavnost, jenž se konala k zahájení výstavy. Komitě muselo být přesně určeno, neboť měli všichni hodně práce se samotnou výstavou. Rozhodli se proto obeslat veškeré místní spolky, z nichž měl každý vyslat dva zástupce na zahajovací schůzi. Krom toho došlo i na rozdělení dalších funkcí, do nichž jmenovali vhodné osoby. Byli jimi paní Pavlíčková, učitel Chmelík, fotograf Pírka, učitel Kabeláč, ředitel Šedivý, duchovní Velínský, učitel Krátký a akademik Švácha. Starozitnosti uspořádal přednosta Diviš Čištecký, knihovnu pan Životský a Hnilička, prání obstaral pěvecký spolek Ludmila. Fotografie, obrazy a modely upravil pan Pírka, uspořádání nábytku a náradí převzali pan ředitel Šedivý, učitelé Krátký a Kabeláč.⁹⁴ Později se muselo zvolit také komitě pro různé drobnosti, kam se řadili například plakáty, vstupné, vstupenky a podobně. Především z toho důvodu, aby se pro podobné případy nemusel svolávat celý výbor. V tomto komitě pracovali pánové Diviš Čištecký, Šedivý, Hnilička, Velínský a Vágner.⁹⁵

Administrativu spojenou s výstavou měl vykonávat zvláštní úředník, jenž by byl stále přítomen na místě výstavy, přijímal a zaznamenával došlé dary a krom toho by vykonával i další potřebné a přípravné práce. Podle výboru měl mít vhodné vzdělání a úhledný rukopis.⁹⁶ Městská rada však přijetí úředníka zamítla z důvodu omezeného rozpočtu, v němž už pro takové vydání nezbyl prostor. Uvolila se však věnovat 200 zlatých na práce spojené s administrativou. Pro tuto pozici výbor navrhl a obratem jmenoval pana učitele Potěšila. Především proto, že už spoustu práce s tím spojené vykonal dříve a bezplatně. Potěšil tento úkol přijal a zařídil si ihned v novoměstské škole k tomu účelu prostor a seznamy pro věci, které se tam snášely z muzea a dalších odborů i obcí.⁹⁷ Obce si předměty na výstavku dovážely většinou samy na své náklady. Muzeum muselo být po dobu konání výstavy uzavřeno, především z důvodu nepořádku spojeného s přípravami a se stěhováním exponátů do novoměstské školy.⁹⁸

⁹² Tamtéž, ze dne 30.3.1894.

⁹³ Tamtéž, ze dne 30.3.1894.

⁹⁴ Tamtéž, ze dne 30.3.1894.

⁹⁵ Tamtéž, ze dne 17.7.1894.

⁹⁶ Tamtéž, ze dne 30.3.1894.

⁹⁷ Tamtéž, ze dne 30.4.1894.

⁹⁸ Tamtéž, ze dne 30.3.1894.

Výstavu zahájil průvod v neděli 26. srpna 1894. Průvod vycházel v osm hodin ráno z Alžbětiny třídy přes Smilovu ulici, Olšinky, Bílé Předměstí, Arnoštskou ulicí k pomníku bratraců Veverkových na Zeleném Předměstí, kde slavnostní řeč pronesl JUDr. Formánek a výstavku zahájil starosta města František Hoblík.⁹⁹ Pro pohodlí návštěvníků zřídili předprodej vstupenek. První den výstavy, v neděli 26. srpna, se cena vstupenek zdvojnásobila kvůli zmírnění návalu.¹⁰⁰ Celkový příjem z výstavy činil 226 zlatých a výdaje 189,01 zlatých.¹⁰¹

Předměty z výstavky spolek nepřevezl po ukončení zpět do muzea, ale odvezl je přímo na Výstaviště do Prahy.¹⁰² Pro pražskou Národopisnou výstavu si přijel vybrat vhodné exponáty delegát výstavy Šubrt. Zalíbilo se mu mnoho předmětů a s výborem muzejního spolku se dohodl, že do hlavního města budou převezeny najednou.¹⁰³ Vydání spojené s výstavou a převezením exponátů nepřesáhlo 700 zlatých¹⁰⁴ a o pomoc s financováním muzeum požádalo nejvýznamnější partnery v pořádání výstavy a větší městské podniky: „*O peněžité podpory má se spolek ke slavnému zastupitelství města, okresnímu zastupitelství, spořitelně, záložně, cukrovaru a pivovaru.*“¹⁰⁵ Předměty odvezla ve svém nábytkovém voze firma Kerhart a Tachecí, při vykládce a vybalování odeslaných předmětů dohlížel J. V. Jahn žijící v Praze na odpočinku. Exponáty se výbor rozhodl pojistit na 2 000 zlatých.¹⁰⁶

Od začátku roku 1896 však musel výbor muzejního spolku řešit problémy, jež vzešly po ukončení Národopisné výstavy v Praze. Kancelář výstavy nedodržela svůj slib o vrácení věci a vrátila je sama. To zapříčinilo, že značná část předmětů zůstala v Praze, a i přes reklamace se nevracela.¹⁰⁷ Záležitost si vzal na starost jednatel, který do Prahy v první polovině roku dvakrát jel za účelem nákupu skříní. Skříně byly po ukončení Národopisné výstavy prodávány zhruba za jednu třetinu původní ceny. Při této příležitosti také pátral po ztracených věcech, našel však pouze vínek čepce a malovaný džbán.¹⁰⁸ Později se z výstavy vrátila koutnice, stříbrný čepce a jedna fotografie.¹⁰⁹

Vzhledem k postoji výkonného výboru výstavy, jenž na výzvy o navrácení předmětů nereagoval, odeslal jednatel 30. března 1896 doporučený dopis s účtem na 183 zlatých a 60

⁹⁹ Pernštýn, ročník 5., číslo 16, ze dne 22.8.94. s. 3.

¹⁰⁰ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí, ze dne 2.7.1894.

¹⁰¹ Tamtéž, ze dne 20.9.1894.

¹⁰² Tamtéž, ze dne 30.3.1894.

¹⁰³ Tamtéž, ze dne 28.8.1894.

¹⁰⁴ Tamtéž, ze dne 20.9.1894.

¹⁰⁵ Tamtéž, ze dne 28.8.1894.

¹⁰⁶ Tamtéž, ze dne 28.1.1895.

¹⁰⁷ Tamtéž, ze dne 4.1.1896.

¹⁰⁸ Tamtéž, ze dne 11.2.1896.

¹⁰⁹ Tamtéž, ze dne 24.3.1894.

krejcarů s tím, že částka bude navracena až muzeu budou dodány předměty pro výstavu zapůjčené. I přes urgenci odeslanou 17. dubna 1896 žádná odpověď nepřišla. Proto se výbor rozhodl celou věc předat právnímu zástupci, pokud se záležitost nevyřídí do tří dnů.¹¹⁰ Po pohrůžce řešení soudní cestou přistoupil výkonný výbor Národopisné výstavy k jednání, souhlasil s uhrazením předmětů, které se nenajdou. I když namítal, že jsou nadhodnocené. Nabídl uhrazení cesty do Prahy, kde zástupce muzejního spolku mohl prohledat skladiště. Prohlídka proběhla už dříve dvakrát, tedy odmítl a žádal o hledání v odborech. To přineslo navrácení dvou nejdůležitějších předmětů. A to truhly z Poděbrad a soudní knihy z Prahy. Škoda se tím snížila na 78 zlatých a 60 krejcarů, tu už se spolek rozhodl nevymáhat, až na 3 zlaté za vínky pana Jedličky ze Sezemic, který na úhradě trval.¹¹¹

¹¹⁰ Tamtéž, ze dne 1.5.1896.

¹¹¹ Tamtéž, ze dne 30.6.1896.

6. Snahy o záchranu Kunětické hory

Muzejní spolek se snažil nejen o zachování exponátů v muzeu, ale také o záchranu hmotných památek v kraji. V některém svém boji byl sice spolek neúspěšný, jako například ve snaze o zachování Pernštýnského kanálu nebo dvou domů na náměstí č. p. 80 a 81. Naopak v jiných případech jeho snaha nesla ovoce, toho je příkladem i zřícenina hradu na Kunětické hoře.

Kunětická hora je v Pardubicích i přilehlém okolí výjimečným úkazem, jediným vrcholem nacházejícím se na vsudypřítomné rovině. Krom toho se zde nachází zmíněná zřícenina hradu zbudovaného na přelomu 13. a 14. století. Největšího rozkvětu se Kunětický hrad dočkal v letech 1491 až 1548 pod vedením pánů z Pernštejna, ti jej přetvořil na „*velkolepou goticko-renesanční rezidenci*“¹¹². První škody na hradě vznikly během třicetileté války, po napadení vojska generála Torstenssona. Bohužel k opravám nebylo přistoupeno a chátrání pusté památky mohlo započít.

V průběhu devatenáctého století hrad několikrát změnil majitele, avšak došlo jen k několika menším opravám, jež neměly dlouhodobý účinek a mohly napáchat i další škody. Jako např. nové šindelové střechy zřízené roku 1859, které během několika let shnily. Prohnilou střechou zatékala voda, což mělo za následek zřícení pozdně gotické sklípkové klenby v Rytířském sále. Roku 1881 zakoupil Kunětickou horu průmyslník Dr. Richard Drasche, ani ten o renovaci hradu nejevil zájem. Ale provozoval dále na Kunětické hoře lom¹¹³, kde si lidé brali potřebný kámen už od středověku. Zdejší tefrit sice nepatřil k nejkvalitnějším horninám, zato se nacházel v dostupné blízkosti. Lidé se k tomuto místu pro kámen neustále vraceli. Největší zaznamenaný odbyt směřoval na opravu místních silnic a výstavbu železnice protínající zdejší krajinu.¹¹⁴

Od začátku 80. let Drascheho lom přesahoval stanovené limity těžby.¹¹⁵ Hranice pro těžbu byla poprvé určena v roce 1848, při vytyčování těžební linie se přihlíželo především ke stabilitě hradu. Těžební linie se pak rozšiřovala v letech 1860 a 1874.¹¹⁶ Avšak jak jsem zmínila, stanovený limit i přes rozšíření nebyl dodržován, a to způsobilo zřícení skály na jihozápadní straně hradu. Skála sebou strhla ohradní zeď s budovami přiléhajícími k čeledníku. K zřícení

¹¹² MŮCKE, Petr. Kunětické družstvo historie záchranu významné přírodní a kulturní památky. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice 2007. s. 143.

¹¹³ Tamtéž, s. 144.

¹¹⁴ MACKOVÁ, Marie. Těžba kamene v kunětickohorském lomu velkostatku Pardubice. In: *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice*. Pardubice 1988. s.7-10.

¹¹⁵ MŮCKE, P. *Kunětické družstvo historie záchranu významné přírodní a kulturní památky*. s.144.

¹¹⁶ MACKOVÁ, M. *Těžba kamene v kunětickohorském lomu velkostatku Pardubice*. s. 8.

došlo 5. září 1884 a vyvolalo zájem nejen veřejnosti, ale především muzejního spolku, který se od té doby snažil o zastavení lámání kamene na Kunětické hoře.¹¹⁷ Veškerá snaha o pozastavení lámání kamene byla bezvýsledná, proto se spolek v červnu 1886 rozhodl ustavit tříčlennou komisi. Ta oslovila obecní a okresní samosprávné korporace s prosbou o odeslání žádosti muzejnímu spolku, aby zasáhl proti těžbě na Kunětické hoře. Tyto žádosti po delším jednání v roce 1887 dopomohly k zrušení erárního lomu. Tím ale muzejní spolek neměl ještě ani zdaleka vyhráno. Stále fungoval panský lom barona Drasche, z něhož mimo soukromníků odebírala kámen i obecní a okresní zastupitelstva. Spolek se proto koncem roku 1886 obrátil na pardubické obecní zastupitelstvo s žádostí, aby nakupovalo kámen jinde. Na tuto žádost dostal po roce zamítavou odpověď, neboť se zastupitelstvo domnívalo, že hradu lom nemůže ještě mnoho let ublížit. Jediné, čeho v této době spolek dosáhl, byl příslib nepoužití zdejšího kamene při regulaci řek.¹¹⁸ I když ten v pozdější době také porušilo. Muzejní spolek ho musel připomenout v roce 1907. V té době architekt Bóža Dvořák zjistil, že k regulaci Labe bylo odebráno 1 200 kubických metrů a odebrání ještě 300 kubických metrů se chystalo.¹¹⁹

Já se zaměřím na boj muzejního spolku ve sledovaném období let 1892 až 1910. Ráda bych zde vyzdvihla především osobu Bedřicha Skrbka, který nepolevoval v zápalu pro záchranu opomíjené památky. Většina výzev a diskuzí týkající se dané problematiky vzešla na schůzích výborů a valných hromad muzejního spolku právě z jeho iniciativy. Mimo to v roce 1898 vydal krátkou publikaci s názvem *Kunětická hora*. Na několika prvních stranách se zaměřil na stručné dějiny kunětického hradu, následně přechází k problematice lámání kamene a převážně neúspěšného boje muzejního spolku snažícího se o jeho pozastavení. *„Nicméně zřeknutí se okresním výborem kamene kunětického značí, byť i ne okamžitý hmotný, přece velký mravní úspěch pro muzejní spolek, neboť v okresním výboru ubývá jeden z nejhouževnatějších zastánců a z největších odběratelů čediče kunětického. Tak tedy po 13 letech neoblomnou vytrvalostí svou dospěl musejní spolek k tomuto potěšitelnému výsledku. Přes všechna zklamání, nehledě že hlas jeho byl hlasem volajícím na poušti, nedbaje mnohdy nezdarů a neúspěchů ve svých krocích, přece nezmalomyslně, ač k tomu nebylo daleko, nelenil a pracoval neúnavně, stále a stále klepal zde a onde, důvěřuje pevně, že uhodí jednou hodina, kdy roztaje nepřístupná ledová kůra u mnohých našinců, jež brání jim, aby s celou láskou a vřelostí přilnuli k našim*

¹¹⁷ MÜCKE, P. *Kunětické družstvo historie záchrany významné přírodní a kulturní památky*. s.144-145.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 145-146.

¹¹⁹ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí, ze dne 15.2.1907

starým památkám.¹²⁰ Dále v publikaci popisuje plán, nebo jak to sám nazývá „návod“, k docílení zrušení stávajícího lomu a zprovoznění náhradního lomu u silnice k Srchu. Vydáním této své práce se snažil především o osvětlení daného tématu a oslovení široké veřejnosti k boji o zachování regionální památky. „Kéž bychom brzo mohli podati veřejnosti zprávu o rozhodnutí, že Hora Kunětická bude zachována věkům příštím!“¹²¹

Několik let muzejní spolek nevykazoval příliš velkou aktivitu v boji, až v březnu 1895 po zasedání Zemského sněmu zaznamenal možnost podání petice v příčině opravy Kunětické hory. Výbor se ihned rozhodl přistoupit k petici a vyzval k podpoře i okolní obce, muzejní spolky a okresní výbory.¹²² „Zemskému výboru podána byla petice v příčině zachová hradu Kunětického, a hlavně žádáno za působení k tomu, aby lámání kamen přestalo. Aby zakročení to větší váhy nabylo, požádáno za podání podobných žádostí 12 městských museí, 4 spolky musejní, společnost přátel starožitností českých, klub Českých turistů v Praze a odbor téhož klubu zde, 15 městských rad a 8 okresních výborů. Všude žádáno o zprávy, kdy byla petice podána a zprávy už přicházejí“¹²³

Na konci roku 1896 se okresní zastupitelstvo rozhodlo vyvlastnit část Kunětické hory k zřízení lomu na šterk pro potřebu okresu, neboť mu dodavatel šterku momentálně scházel. Spolek proti tomu podal memorandum, jímž žádal, aby se od návrhu upustilo. Okresní výbor však návrh spolku nepodpořil a rozhodl se přikročit k vyvlastnění. Muzejní spolek proto zaurgoval urychlení jednání o záchraně Kunětického hradu u archeologické komise zřízené při Zemském výboru. O podporu požádali také Společnost přátel starožitností českých, poslance Adámka a Říšskou komisi pro zachraňování památek historických.¹²⁴ Tento krok se ukázal být efektivním, okresní výbor se už po necelých dvou týdnech usnesl kámen z Kunětické hory nebrat¹²⁵, i když tento slib znovu po několika letech porušil a použil kunětický kámen na stavbu silnice ve Žďánicích.¹²⁶ Muzejní spolek chtěl stejného slibu docílit i u dalších okresů, okresní výbor Královehradecký písemně přislíbil ukončení šterkování Kutnohorského kamene od 1. 1. 1901.¹²⁷ Naproti tomu okresní výbor z Holic odpověděl na žádost negativně. Tvrdil „že lom jeho vzdálen jest od hradu 300 metrů, nalézá se na svahu hory a nemá tudíž na hrad

¹²⁰ SKRBK, Bedřich. *Kunětická hora*. Klub přátel Pardubicka, 2003. [Přetisk publikace vydané v r. 1898 nákladem Společnosti přátel starožitností českých v Praze. Kniha také obsahuje: Hora Kunětická u Pardubic, vyd. Odbor Čsl. turistů v Pardubicích 1921.] s. 23.

¹²¹ SKRBK, B. *Kunětická hora*. s. 24.

¹²² SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí, ze dne 13.3.1895.

¹²³ Tamtéž, ze dne 29.4.1895.

¹²⁴ Tamtéž, ze dne 7.1.1897.

¹²⁵ Tamtéž, ze dne 22.1.1898.

¹²⁶ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí, ze dne 15.2.1907.

¹²⁷ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí, ze dne 17.1.1900.

*žádného zhoubného účinku.*¹²⁸ Spolek reagoval výzvou k tomu, aby šel okresní výbor ostatním příkladem, upozornil na vlakovou dráhu, která přináší možnosti kvalitnějšího a možná i levnějšího materiálu. Mimoto mezi své argumenty uvedl, že ořesy při trhání skály poškozují zdivo hradu a lámání kamene ničí pohled na panoráma hory.¹²⁹ Obdobnou výzvu výbor odeslal do Holic i o několik let později. Hrad scházel čím dál tím více, proto se výbor rozhodl obrátit s prosbou o pomoc hned na několik míst. Zemskou architektonickou komisi požádal o přesvědčení majitele hory, aby nekladl odpor při restauračních opravách budov prováděných ze subvencí a darů. Zároveň tuto komisi i Ústřední památkovou komisi ve Vídni pobídl k poskytnutí subvence na práce a Společnost přátel starožitností, měla sbírat dary směřující na opravy hradu.¹³⁰

V letech 1902 až 1910 členové ve výborových schůzích Kunětickou horu téměř nezmiňují. To však neznamená, že muzejní spolek o záchranu Kunětické hory neusiloval i v dalších letech. Jeho snažení neslo plody ve formě uzavření některých lomů.¹³¹

¹²⁸ Tamtéž, ze dne 2.3.1899.

¹²⁹ Tamtéž, ze dne 2.3.1899.

¹³⁰ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č.3, Zápisy schůzí, ze dne 2.2.1906.

¹³¹ MŮCKE, P. *Kunětické družstvo historie záchrany významné přírodní a kulturní památky*. s. 147.

7. Změna stanov roku 1898

Už po necelých dvaceti letech fungování muzejního spolku členové dospěli k závěru, že stanovy byly nedostačující a obsahovaly několik vad. Členské příspěvky neodpovídaly poměrům, některé funkce pro nadbytečnost zrušili, u dalších se pozměnila agenda. Největší problém představovala usnášeníschopnost valných hromad a výborů. O nutnosti změn rozhodli členové na valné hromadě 2. 2. 1897. Zpracováním úprav dostal za úkol výbor, který vytvořil komisi pro změnu stanov skládající se z Josefa Svobody, Františka Velínského a Františka Karla Potěšila. První změnu stanov uvedla v platnost valná hromada konaná 2. 2. 1898. Změny ve stanovách se nezdají nijak zásadní a problematické, i tak komisi trvalo rok, než předložila návrh na změny valné hromadě. V tuto dobu se jednalo pouze o změny několika bodů, k mnohem rozsáhlejší úpravám došlo až později během 20. století.¹³²

První změna se týkala finančního hlediska. Příspěvek 10 zl. pro zakládající členy byl nízký a neodpovídající tehdejší poměrům, proto došlo k navýšení na 25 zl., pro spolky a korporace na 50 zl. Další zásadní změnou bylo úplné vyškrtnutí nadbytečné funkce zapisovatele, jehož práci vykonával sám jednatel. Druhou zrušenou funkcí byl kontrolor komplikující agendu pokladníka. Původně mohl pokladník vyplácet na poukázky podepsané předsedou a kontrolorem. Nyní kontrolor zanikl a stačil podpis předsedy. Změny se také dotkly funkce pokladníka, jehož nově volil výbor na jeden rok, neboť při jeho odstoupení měla valná hromada problém se svoláním.

Nejvíce změn zasáhlo článek číslo VIII. pojednávající o valné hromadě, každoročně se s ní spojovalo mnoho komplikací. Dle původních stanov se k platné schůzi valné hromady muselo dostavit alespoň 27 členů, ti pak rozhodovali nadpoloviční většinou hlasů. Mnohdy se však stalo, že se nedostavil dostačující počet členů a schůze se musela odkládat. Novou úpravou stanov tomu bylo zamezeno. Nutný minimální počet členů se snížil na 20. Pokud se tento počet členů nedostavil v předepsanou hodinu, sešla se platná valná hromada znovu o hodinu později, bez ohledu na to, kolik členů na ní bylo přítomno. Poslední problematický bod se týkal voleb do výboru. Původně valná hromada volila dvanáct členů. Pokud ale došlo k úmrtí nebo odstoupení člena, vzešel problém s nedostačujícím počtem dostavivších se členů. K platné schůzi muselo být přítomno alespoň šest členů výboru a předseda nebo místopředseda. Proto jsou dle stanov po roce 1998 voleni čtyři náhradníci a dva přehlížitelé účtů.¹³³

¹³² SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek v Pardubicích, karton 18, stanovy spolku 1898.

¹³³ Tamtéž, stanovy spolku 1898.

III. KRIZE MUZEA NA PŘELOMU STOLETÍ

8. Rok 1901 a vrchol krize muzea v Pardubicích

Celkovou nespokojeností s nevhodným zázemím na zámku, dlouhodobou neschopností a neochotou městské rady vyjádřit se ke stavební parcele pro muzejní budovu a špatnou přístupností pro veřejnost se návštěvnost od roku 1898 rapidně snižovala. To jsou faktory způsobující úpadek a těžké období muzejního spolku. Zmíněné obtíže způsobily i úbytek aktivních členů spolku, jehož výbor se téměř nescházel. Pokud přihlédneme ke všem zmíněným faktorům je nízký zájem členů spolku pochopitelný. Dlouhodobé problémy přivedly muzejní spolek do krize, která dle mého názoru muzeum postihla na přelomu století a vyvrcholila v roce 1901. Je možné, že krize by pokračovala i nadále, pokud by nepřišla vzpruha ve formě Východočeské výstavy, jíž se muzejní spolek účastnil jakožto jeden z hlavních organizátorů.

Vlastimil Zikmunda dával úpadek muzea za vinu takzvané „nové generaci“. Tou jsou považováni členové výboru nastoupivší zhruba od roku 1895. V tomto roce se v profesním složení výboru muzejního spolku začal vyvíjet nový trend, který dosáhl svého vrcholu na přelomu století a poté přetrval několik dalších let. Nemyslím si však, že změna právě profesního zastoupení měla vliv na fungování a prosazování zájmů muzea.

Dle Zikmundova názoru byla generace zakladatelů, opustivší spolek během posledního desetiletí 19. století, pro muzeum kompetentnější díky svému vzdělání a publikační činnosti. Zikmunda tvrdí, že nová generace prosazovala především sběratelství. *„Otázka regionu i vědeckého přínosu se stala podružnou; sbírky byly rozšiřovány a spravovány sběrateli, kteří se na muzeálie dívali ne jako na dokument určité doby a určitého místa, ale jen na hodnotu, nutnou pro doplnění fondu. Sbírký proto podle svého vkusu třídili a upravovali, je s jednotlivci i ostatními muzei, brali si je domů a své vlastní vystavovali v muzejním prostředí. Sbírký přitom nerozšiřovali vlastním sběrem, dary, ale pohodlně je nakupovali u obchodníků se starožitnostmi, a to nejen pardubických. Skříně byly přeplněny sbírkami, klíče od nich měli kustodi, muzejní místnosti byly přeplněny a veřejnosti nepřístupny.“*¹³⁴

Já se domnívám, že krizi nová generace nezpůsobila. Spolek se potýkal s několika těžko řešitelnými problémy, mezi ně si dovolím zařadit nevyhovující zázemí s nedostatkem prostoru pro sbírky, neustále se rozšiřující plíseň, nedostupnost pro návštěvníky a náročnější získávání nových předmětů pro sbírky. Velkou část těchto problémů způsobila Národopisná výstava

¹³⁴ ZIKMUNDA, V. *Devadesát let Východočeského muzea v Pardubicích: 1880-1970.*

konaná roku 1895. Již jsem zmínila nadšení pro sběratelství rozpoutané touto výstavou. Lidé do muzea věnovali spoustu věcí, které doma našli. To vedlo k přeplnění omezeného prostoru, jenž zámek poskytoval. Předměty se kupily bez uspořádání, neboť nedostatek místa a jejich výběr utřídění neumožnil. Přeplnění prostoru neustalo ani po skončení výstavy a situace se dále komplikovala.¹³⁵

Po Národopisné výstavě už se také v domácnostech lidí nenacházelo tolik předmětů se sběratelskou hodnotou, neboť jich již byla většina věnována. Pro muzeum byl tedy nový sběr mnohem náročnější a neulehčovali ho ani nově vznikající starožitnictví a překupníci nakupující od domácností. Pardubickému muzeu nejvíce komplikovali práci dvě osobnosti – knihtiskaři Vlkanov a Chmelař. Nakupovali v domácnostech neoprávněně jménem muzejního spolku a předměty dal přeprodávali. Výbor proto zveřejnil v tisku článek upozorňující na neoprávněné nakupování jménem muzea s pohrůzkou předání dalších případů k trestnímu stíhání.¹³⁶ Spolek se však s Vlkanovem a Chmelařem potýkal i nadále. I přes hrozbu soudním stíháním nepřestávali nakupovat jménem muzea.¹³⁷ Výbor se 2. května 1910 rozhodl zastavit nakupování od obou a znovu oznámil v tisku, že předměty do sbírek nakupuje spolek sám bez jakýchkoliv zprostředkovatelů.¹³⁸ Od tohoto usnesení však musel výbor odstoupit už po čtyřech měsících. „*Návrh na nekupování věcí od překupníků se mění: poněvadž činnost jejich překaziti nelze, koupí se jen věci, které muzeum nemá.*“¹³⁹ Tento výrok mě přiměl nesouhlasit s Vlastimilem Zikmundou v tvrzení, že členové výboru účelně a „*pohodlně nakupovali u obchodníků se starožitnostmi*“¹⁴⁰. Myslím si, že překupníci starožitností nedali muzejnímu spolku jinou možnost.

Posledním velkým úskalím považuji zázemí muzea na zámku, které jak jsem zmínila, bylo nejen malé, ale také celkově nevhodné. Muzeum se nacházelo mimo centrum města, v druhém patře zámku, což přinášelo komplikace v podobě špatné dostupnosti a orientace pro návštěvníky. Vyhlídky na stavbu vlastní muzejní budovy se nezlepšovaly a sbírky ve vlhkých místnostech sužovala plíseň. Nevhodné a nedostačující prostory neumožnily muzeu pořádání výstav. Jediné výstavy, jichž se muzeum účastnilo, byla výstava Národopisná a Východočeská. Od počátku založení spolku výbor pomýšlel na pořádání přednášek, avšak i tento záměr musel

¹³⁵ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí.

¹³⁶ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí, ze dne 23.6.1905.

¹³⁷ Tamtéž, ze dne 9.3.1910.

¹³⁸ Tamtéž, ze dne 2.5.1910.

¹³⁹ Tamtéž, ze dne 30.9.1910.

¹⁴⁰ ZIKMUNDA, V. *Devadesát let Východočeského muzea v Pardubicích: 1880-1970.*

opakovaně zamítat. Původní sídlo v radnici, ani pozdější na zámku k tomu neposkytlo vhodné místnosti.¹⁴¹

Se špatným prostředím souvisí i úpadek návštěvnosti. Od roku 1899 se počet návštěvníků začal snižovat. Návštěvnost se rapidně, i když jen jednorázově, zdvihla roku 1903 v souvislosti s Východočeskou výstavou, jíž bylo muzeum součástí. Tehdy muzeum vidělo 7 067 návštěvníků, což bylo více než desetinásobek návštěvníků roku 1901. V dalších letech se návštěvnost znovu ustálila, do konce desetiletí však už nedosáhla ani 2 000 návštěvníků.¹⁴²

rok	neplaticí	dospělí	děti	celkem	vstupné
1899	350	386			
1900	390	410		800	
1901		381		600	
1902				1000	
1903				7067	
1904	400	521			52,7
1905		555			60,69
1906		587			
1907		782			
1908		887			
1909	920	917		1837	
1910					86,8

Tabulka 3: návštěvnost muzea.¹⁴³

¹⁴¹ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2 a 3, Zápisy schůzí.

¹⁴² VČM, Kniha muzejního spolku č. 1, s. 40-41.

¹⁴³ Tamtéž. s. 40-41.

9. Východočeská výstava

Na začátku století se muzejní spolek stal jedním z předních iniciátorů a organizátorů Východočeské průmyslové, zemědělské, národopisné a umělecké výstavy v Pardubicích. Východočeská výstava pořádaná v roce 1903 se nechala inspirovat pražskou Národopisnou výstavou z roku 1895. Nápad na uspořádání akce se zrodil už roku 1897 po ukončení výstavy představující hospodářství východních Čech. Právě tato výstava se v té době stala největší konanou mimo hlavní město, její úspěch inspiroval k uspořádání další mnohem monstróznější akce.¹⁴⁴ Avšak v této době nezískala Východočeská výstava dostatek podporovatelů ani finančních prostředků. Přípravy na výstavu započaly až začátkem nového století, roku 1901. Mimo vedení města se do příprav akce nesoucí název Východočeská průmyslová, zemědělská, národopisná a umělecká výstava v Pardubicích zapojily všechny místní spolky, firmy i významnější osobnosti.¹⁴⁵ Ředitelem kanceláře výstavy se stal advokát Koutský, 10. června 1902 byl jmenován výkonný výbor v čele s advokátem JUDr. Josefem Štolbou. Mezi jmény předsednictva a čestných členů nalezneme např i Mikuláše Alše a mnoho starostů východočeských měst.¹⁴⁶ Muzejní spolek ve výstavním výboru zastupovali Hein-Šmíderský a F. K. Rosůlek.¹⁴⁷

Výstavní výbor se skládal z pravidelně se scházejících odborů. Patřily sem odbory dámský, finanční, stavební, instalační, reklamní a agitační, zemědělský, průmyslový, živnostenský, školský, vzdělávací a národopisný, sjezdový, zábavní a ubytovací, národohospodářský a sociálně politický, umělecký a sportovní. Předsednictvo těchto jednotlivých odborů se scházelo ve výkonném výboru. Celá výstava se konala na Olšinkách a v Bubeníkových sadech, velký v té době ještě nezastavěný prostor, jež protínala Chrudimka nabízel mnoho možností.¹⁴⁸ Celé výstaviště se pyšnilo rozlohou 250 tisíc m² a díky podpoře Prokopovy továrny bylo elektricky osvětleno.¹⁴⁹

V červenci 1902 vznikla tříčlenná komise sestávající z Josefa Štolby, Víta Gruse a architekta Bóži Dvořáka, jejichž úkolem bylo vyhlášení veřejné soutěže na tvorbu výstavního

¹⁴⁴ ŘEHÁČEK, Jan. 110 let od konání Východočeské výstavy.1. část. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. Pardubice, Roč. 48, č. 5-6 (2013), s. 148.

¹⁴⁵ ŠEBEK, František. *Stoleté ohlédnutí. Život Pardubic kolem roku 1900*. Pardubice 2000. ISBN 80-85211-09-2. s. 99.

¹⁴⁶ KOUTSKÝ, Otakar. O otci a o téměř zapomenuté hospodářské výstavě v Pardubicích 1903. In: *Zpráva klubu přátel Pardubicka*. 1994. ročník 3-4. s.73.

¹⁴⁷ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí, ze dne 9.7.1902.

¹⁴⁸ ŘEHÁČEK, J. 110 let od konání Východočeské výstavy.1. část. s. 149.

¹⁴⁹ ŠEBEK, F. *Stoleté ohlédnutí. Život Pardubic kolem roku 1900*. s.99.

plakátu. Plakáty tiskla firma Unie ve dvou rozměrech 120 cm x 60 cm a 30 cm x 60 cm. Zároveň požádali knihkupce Poláka o vytištění 10 000 kusů pohlednic se stejným motivem.¹⁵⁰ Návrhy plakátů výstavní výbor po skončení výstavy věnoval městskému muzeu.¹⁵¹

Finanční možnosti měly svá omezení. Proto musel výstavní výbor požádat firmu, jenž si vzala na starost výstavbu jednotlivých výstavních pavilonů, aby si po ukončení výstavy a rozebrání pavilonů vzala stavební materiál zpět. Díky tomu se po vyklizení výstavního areálu vrátilo z původní investice 26 %. Na výstavišti měla být vybudována také lednice, ovšem to bylo později považováno za riskantní, především z důvodu blízkosti řeky, která mohla v případě povodní led znehodnotit. Navzdory tomu však vystavovatelé led k dispozici měli. Vyráběl ho „ledotvorný stroj“, jenž se současně stal i výstavní atrakcí. Mimo to Pardubice díky výstavě získaly na několik měsíců svůj vlastní stálý biograf, kde promítaly krátké filmy zapůjčené od francouzské firmy pana Freauda.¹⁵² Výstavní katalog obsahoval mimo informací o výstavě také nejrůznější inzeráty. Ty pak vydání vlastního katalogu v podstatě zafinancovaly. Kromě katalogu získala výstava také svou kapelu s čtyřiatřiceti muzikanty, jež dirigoval Jaroslav Lautner. Kapela vystupovala každý den v čase 16:30 až 18:30, sváteční koncerty se pořádaly v časech 14:30 až 18:00 a 19:00 až 23:00. Krom toho se kapela účastnila veškerých průvodů. Návštěvníci měli možnost odnést si z výstavy suvenýr ve formě bronzové medaile, vytvořené podle návrhu sochaře O. Španiela.¹⁵³

Triumfální zahájení Východočeské výstavy proběhlo v sobotu 25. července 1903, avšak již v předvečer tohoto slavného dne procházel průvod doprovázený hudbou městem a výstavní areál byl poprvé slavnostně osvětlen. Sobotní program zahájilo přivítání hostů na Pernštýnském náměstí, následoval průvod vedoucí k výstavišti. Hlavní představitelé města a výstavy přednesli své projevy, a to vše doprovázela hudba najaté kapely a pěveckého spolku Pernštýn. Den uzavřela akademie odehrávající se ve výstavní aréně.¹⁵⁴ Hned první neděli vstupné na výstavu zaplatilo 23 tisíc osob. Tento velký zájem neopadl za celou dobu trvání výstavy ukončené 28. září 1903, neboť ji navštívilo celkem 250 tisíc osob.¹⁵⁵

Muzejní spolek patřil v přípravě výstavy společně se Sokolem a dámským pěveckým sborem Ludmila k nejvíce zainteresovaným spolkům.¹⁵⁶ Samotné muzeum zastupovalo okres

¹⁵⁰ ŘEHÁČEK, J. *110 let od konání Východočeské výstavy. I. část.* s. 150.

¹⁵¹ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí, ze dne 12.1.1904.

¹⁵² ŘEHÁČEK, J. *110 let od konání Východočeské výstavy. I. část.* s. 150-151.

¹⁵³ ŘEHÁČEK, J. *110 let od konání Východočeské výstavy. I. část.* s. 152.

¹⁵⁴ Pernštýn, ročník 13., číslo 27, ze dne 1.8.1903, s. 1.

¹⁵⁵ GALBAVÁ, Lucie. *Východočeská výstava v Pardubicích v roce 1903.* Pardubice 2003. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Pardubice, Fakulta humanitních studií, Katedra historických věd. s. 84.

¹⁵⁶ ŠEBEK, František. *Toulky historií Pardubic.* 1. kniha. Pardubice 2016. ISBN 978-80-85211-38-2. s. 137.

národopisně a předměty ze zámku se na výstaviště nepřenášely. Na vstupenkách bylo muzeum označeno jako součást výstavy.¹⁵⁷ Muzejní spolek započal v téměř ročním předstihu s přípravou a renovací sbírek pro nadcházející událost. Najal si odborníka pro určení a uspořádání sbírky minerálů, krom toho daný odborník dohlédl i na výrobu nových skříní určených pro minerály. Renovací prošly také skříně sbírky ptactva, která v té době čítala zhruba 1 400 exemplářů. Tuto sbírku vyčistil a opravil preparátor, poté ptactvo seřadil dle druhu a původní převážně německé popisky nahradil českými a latinskými.¹⁵⁸ Po uspořádání místností v zámku pro výstavu vydalo muzeum vlastní stručný katalog, který levně prodávalo.¹⁵⁹ To se ukázalo jako krok správným směrem, neboť se ho velká většina prodala.¹⁶⁰

Ohledně času otevírání a zavírání muzea se výstavní výbor dohodl přímo s muzejním dozorcem, kterému jedinému mohl muzejní výbor svěřit sbírky. Mezi jeho přednosti patřila především dobrá znalost sbírkových předmětů, ke kterým neotálel dát výklad.¹⁶¹ Muzejní spolek zapůjčil také několik předmětů a skříní ostatním pavilonům výstavy. Značné množství knih a diagramů si vypůjčil například odbor školy, hodnotné muzejní archiválie týkající se historických památek městských jako obrazy, listiny, knihy apod., vystavil pavilon města Pardubic, nacházející se hned několik metrů za vstupní branou. S touto výpůjčkou spolek otálel, především stran velké hodnoty archiválií. Po městě proto požadoval jejich umístění v ohnivzdorné místnosti.

Dalším významným projektem muzejního spolku byla takzvaná „Perníková chaloupka“, kterou postavil ve spolupráci s tělocvičným sdružením Sokol. Zprvu oba spolky podílející se na nákladech se stavbou otálely, především z důvodu obav nedosažení dostatečného zisku na pokrytí nákladů.¹⁶² Později odhlasovaly vzdání se výtěžku z „Perníkové chaloupky“ ve prospěch případného schodku výstavy, ovšem až po uhrazení vlastních nákladů.¹⁶³ Ještě nutno zmínit, že „Perníková chaloupka“, v níž se prodával pardubický perník ve prospěch stavebního fondu tělocvičny „Sokola“ a muzejní budovy, jako jedna z mála zůstala po skončení Východočeské výstavy zachována a ve vlastnictví Sokola i muzejního spolku. Později začala sloužit jako sklad nářadí a sociální zázemí pro pracovníky starající se o park

¹⁵⁷ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí, ze dne 9.7.1902.

¹⁵⁸ Tamtéž, ze dne 1.9.1902.

¹⁵⁹ Tamtéž, ze dne 26.2.1903.

¹⁶⁰ Tamtéž, ze dne 7.10.1903.

¹⁶¹ Tamtéž, ze dne 26.2.1903.

¹⁶² Tamtéž, ze dne 26.2.1903.

¹⁶³ Tamtéž, ze dne 27.8.1903.

v Bubeníkových sadech. Po jejím zbourání v roce 1983 zmizel jeden z posledních pozůstatků výstavy.¹⁶⁴

¹⁶⁴ ANTOŠ, Stanislav. Konec poslední památky „Východočeské výstavy 1903 v Pardubicích.“ In: *Zprávy klubu přátel Pardubicka*. 1985 (11-12). s. 262.

10. Neúspěšné snahy o získání stavebního místa a koupě zámku

Celkovou nespokojenost se zázemím vyjádřil Bedřich Skrbek na výborové schůzi 4.10.1905. „*Dosavadní místnosti muzea jsou přeplněny. V zámku hrozí stále nebezpečí vloupání, jelikož stěna předsíně je jen prkennou přepážkou. Plíseň pokračuje a vzmáhá se v poslední době i v knihovně. Z té příčiny jest stavba domu nutná a nedá se odkládati. Nyní našla by se dobrá příležitost, kdyby museum umístilo se v domech na náměstí, které se bourati mají. Je třeba zjistit počet místností, upravit návrh a požádati zastupitelství obce za schválení.*“¹⁶⁵ Znovu připomenuté problémy ve formě plísně, přeplnění zámku a nedostatku místa vedly ke jmenování komise zabývající se stavbou muzejní budovy. Do této komise valná hromada 2. 2. 1905 jmenovala Dvořáka, Potěšila a Heina-Šmídberského. Komise se v roce 1906 zaměřila na domy č. p. 80 a 81 sídlící na Pernštýnském náměstí. Architekt Bóža Dvořák sice došel svým posouzením k výsledku, že místo po těchto domech pro muzeum nestačí.¹⁶⁶ I tak později předal městu návrh, aby se v tomto místě muzeum vybuďovalo.¹⁶⁷ V průběhu řešení zmíněného záměru vzešel také plán na dočasné přestěhování sbírek do staré dívčí školy, jež se stěhovala do své novostavby. Záměrem stěhování bylo především zamezení vlhkosti a plísní. Návrh na přestěhování se nesešel s úspěchem díky své náročnosti.¹⁶⁸ „*Spolek chce budovu účelnou a k ozdobě města, reálka se mu nehodí. Místo po domech č. 80 a 81 potřebuje město, spolek navrhl místo na rondelu bývalých kasáren proti divadlu ve výměře 1200 m² i pro pozdější muzeum obchodní a technické.*“¹⁶⁹ Mimo výše zmíněných míst výbor pomýšlel i na pozemek vedle Živnostenské banky.¹⁷⁰

Bóža Dvořák se snažil přijít na to, jak získat zemskou i státní subvenci ke stavbě muzea. Valné hromadě 2. 2. 1906 navrhl „*aby při museu zřízena byla škola, která by obsahovala obory: hrnčířství a kamnářství, štukatérství a řezbářství, rytectví, slévačství kovů, dekorativní odbor pro malíře pokojů.*“ Takový typ školy nebyl běžný, nacházel by se tedy téměř výhradně jen v Pardubicích. Proto členové účastníci se valné hromady předpokládali, že na ni subvence získají.¹⁷¹

O zmíněné místo naproti divadlu na tehdejším Žižkově náměstí, dnes náměstí Republiky, spolek přišel, neboť se zde městská rada rozhodla postavit okresní dům. Připojení

¹⁶⁵ SOKa Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí, ze dne 4.10.1905

¹⁶⁶ Tamtéž, ze dne 5.1.1906.

¹⁶⁷ Tamtéž, ze dne 22.6.1906.

¹⁶⁸ Tamtéž, ze dne 9.7.1906.

¹⁶⁹ Tamtéž, ze dne 26.10.1906.

¹⁷⁰ Tamtéž, ze dne 20.12.1906.

¹⁷¹ Tamtéž, ze dne 2.2.1906.

muzea k tomuto domu nepřipadalo v úvahu.¹⁷² Také přišla nabídka na koupi domu u Černého Orla na Pernštýnském náměstí, tu však výbor také zamítl.¹⁷³ Vyhledky na stavbu vlastní budovy muzea se stále nezlepšovaly, ba naopak. Na výborové schůzi 24. 11. 1910 se Bóža Dvořák vyjádřil k subvenci, na kterou si spolek dlouho pomýšlel a do budoucna s ní počítal. Už bylo jasné, že subvenci dostane dříve Muzeum Hradec Králové. Tím pádem musel muzejní výbor na subvenci pro muzeum v Pardubicích na delší dobu zapomenout.¹⁷⁴

Muzejní spolek se o stavbu vlastní budovy snažil i v dalších letech. Skutečná šance na výstavbu se však objevila až roku 1913. V tuto dobu stavbu komplikovala spolupráce a vzájemné postoje mezi nově vzniklým průmyslovým a vlastivědným muzeem. Muzejní spolek prosazoval společnou budovu pro obě instituce a stavbu projednával i během světové války.¹⁷⁵ Celá situace a postoj spolku se pozměnil až v roce 1920, kdy valná hromada rozhodla o koupi zámku, který byl díky pozemkové reformě určen k parcelaci a prodeji. Celé záležitosti se ujal Josef Sakař. Zámek s registraturou a přilehlými pozemky o rozloze 23 ha muzejní spolek odkoupil za 750 000 Kč. S tím, že ihned složil 250 000 Kč, zbylou částku i dluhy u peněžních ústavů muzejní spolek splatil v následujícím roce. A to především díky dobrému hospodaření na zámku. Tím pohasly veškeré snahy na výstavbu nové muzejní budovy a muzeum sídlí na Pardubickém zámku doposud.¹⁷⁶

Stejně jako zámku se pozemková reforma dotkla i Kunětické hory, kterou měl muzejní spolek od října 1917 v pronájmu od barona Drascheho. Spolek sice nebyl vlastníkem, to mu však nebránilo v provádění nejn nutnějších oprav. Až díky pozemkové reformě a naspořeným penězům ve fondu na stavbu muzejní budovy, se spolku podařilo Kunětický hrad nadobro zachránit. 8. ledna 1920 byla podepsána definitivní smlouva o koupi Kunětické hory s přilehlými pozemky Musejním spolkem v Pardubicích za 86 000 Kč.¹⁷⁷

¹⁷² Tamtéž, ze dne 6.5.1909.

¹⁷³ Tamtéž, ze dne 24.10.1909.

¹⁷⁴ Tamtéž, ze dne 24.11.1910.

¹⁷⁵ ZIKMUNDA, V. *Snahy pardubického muzejního spolku o postavení muzejní budovy*. s. 50.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 51.

¹⁷⁷ MŮCKE, P. *Kunětické družstvo historie záchrany významné přírodní a kulturní památky*. s. 148.

IV. LIDÉ, KTERÍ SE PODÍLELI NA VEDENÍ MUZEA

11. Funkcionáři

PŘEDSEDA

Dle stanov musel být předsedou vždy starosta města. To mělo vést především k propojení muzejního spolku s vedením města a dosažení zájmů spolků.¹⁷⁸ Častěji to však znamenalo, že předseda se schůzí neúčastnil a ve vedení spolku ho zastupoval místopředseda. Z toho důvodu došlo roku 1921 ke změně stanov, starosta přestal být předsedou spolku, namísto toho získal nově vzniklou funkci čestného předsedy. Funkce předsedy byla nově volena výborem na jeden rok.¹⁷⁹

1899-1893	Jan Žák
1893-1899	František Hoblík
1899-1907	Antonín Formánek
1907-1910	František Kuchynka ¹⁸⁰

MÍSTOPŘEDSEDA

Funkce místopředsedy byla prosto nezbytná, neboť k ustavení platné výborové schůze musel být dle stanov přítomen předseda nebo místopředseda.¹⁸¹ Vzhledem k malé účasti předsedy, musel být místopředseda vždy aktivní. Od založení spolku do svého odstoupení tuto funkci vykonával ředitel reálky J. V. Jahn, poté se vystřídalo za krátkou dobu několik osobností. Profesori reálky Č. Ibl a L. Štorch, duchovní Fr. P. Sloup a ředitel školy Fr. Vosyka. Roku 1901 nastoupil do funkce materialista J. Klečka a vykonával ji až do své smrti roku 1917.

1880–1895	Jiljí Vratislav Jahn
1895	Čeněk Ibl
1896	Fr. P. Sloup
1897-1898	Leopold Štorch
1898–1901	František Vosyka
1901-1917	Jan Klečka ¹⁸²

¹⁷⁸ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek v Pardubicích, karton 18, stanovy spolku 1880.

¹⁷⁹ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek v Pardubicích, karton 18, stanovy spolku 1921.

¹⁸⁰ VČM, Kniha muzejního spolku č.5, s. 78.

¹⁸¹ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek v Pardubicích, karton 18, stanovy spolku 1880.

¹⁸² VČM, Kniha muzejního spolku č.5, s.80.

JEDNATEL

Jednatel byl zvolen do své funkce výborem. Společně se zapisovatelem vedli protokoly o valných hromadách a schůzích výboru, vyhotovovali veškeré listiny, vedli pamětní knihu, knihu darů a zakoupených předmětů. Starali se o spolkovou korespondenci a přijímali zásilky určené spolku.¹⁸³

Po celé sledované období tuto funkci vykonával horlivý člen, úředník František Velínský. S výjimkou roku 1894, kdy byl do funkce zvolen učitel A. Marek. V totéž roce Marek odstoupil a nahradil ho učitel E. Klečka.

1892-1894	František Velínský
1894	Antonín Marek, odstoupil
1894	Emanuel Klečka
1895-1913	František Velínský ¹⁸⁴

ZAPISOVATEL

Zapisovatel byl do své funkce volen výborem a společně s jednatelem vykonával výše zmíněnou agendu.¹⁸⁵ Funkci vykonávali učitelé A. Marek, Fr. K. Potěšil a úředník Fr. Velínský. Pokud porovnáme funkci jednatele a zapisovatele, zjistíme, že tuto funkci často vykonávala stejná osoba. Proto došlo dle stanov z roku 1898 ke zrušení této funkce a předání veškerých úkonů zapisovatele do rukou jednatele.

1892-1894	František Velínský
1894	Antonín Marek
1895	František Karel Potěšil
1896-1898	František Velínský ¹⁸⁶

POKLADNÍK

Pokladníka do funkce volila valná hromada. Pokladník se staral o veškeré členské příspěvky, peněžité dary i další příjmy, které ukládal do spolkové pokladny. O veškerých finančních úkonech vedl záznamy, kontrolované při valné hromadě dvěma přehlížiteli.¹⁸⁷ Funkci vykonával od roku 1888 až do své smrti roku 1911 ředitel Městské školy dívčí Josef Svoboda.

1888-1911	Josef Svoboda ¹⁸⁸
-----------	------------------------------

¹⁸³ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek v Pardubicích, karton 18, stanovy spolku 1880.

¹⁸⁴ VČM, Kniha muzejního spolku č.5, s.82.

¹⁸⁵ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek v Pardubicích, karton 18, stanovy spolku 1880.

¹⁸⁶ VČM, Kniha muzejního spolku č.5, s.83.

¹⁸⁷ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek v Pardubicích, karton 18, stanovy spolku 1880.

¹⁸⁸ VČM, Kniha muzejního spolku č.5, s.84.

SPRÁVCE DOMU

Správce do funkce volil výbor. Vedl inventář muzejních sbírek a náradí.¹⁸⁹ Funkci vykonával od založení muzejního spolku úředník V. Diviš Čistecký až do roku 1895, kdy ho nahradil ředitel školy O. Šedivý.

1880-1895 Václav Diviš Čistecký

1895-1915 Otakar Šedivý¹⁹⁰

¹⁸⁹ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek v Pardubicích, karton 18, stanovy spolku 1880.

¹⁹⁰ VČM, Kniha muzejního spolku č.5, s.86.

12. Složení výborů muzejního spolku a jeho rozbor

12.1. Složení výboru v letech 1892 až 1895

Nejprve bych ráda zmínila celkový počet členů spolku v těchto letech a jejich účast ve valné hromadě. Dle záznamů z let 1892-1895 se valných hromad účastnilo 28 až 31 členů spolku.¹⁹¹ Spolek měl v tu dobu podle Svatoňových rukopisů zhruba 230 až 260 členů, z toho 99 zakládajících a 3 čestné.¹⁹² Můžeme tedy tvrdit, že valných hromad se účastnilo pravděpodobně něco kolem patnácti procent všech členů.

1892	1893	1894	1895
Fr. Bělohávek	Fr. Bělohávek	Ant. Marek	F. Hora
Fr. Cibulka	Fr. Cibulka	Fr. Cibulka	Em. Klečka
Č. Červenka	Č. Červenka	Č. Červenka	Č. Červenka
Diviš Čistecský	Diviš Čistecský	Diviš Čistecský	Ant. Kotek
Ant. Formánek	Ant. Formánek	Ant. Formánek	B. Skrbek
Č. Ibl	Č. Ibl	Č. Ibl	Č. Ibl
J.V. Jahn	J.V. Jahn	J.V. Jahn	O. Šedivý
J. Klečka	J. Klečka	J. Klečka	J. Žák
Fr. Krátký	Fr. Krátký	Fr. Krátký	Fr. Krátký
J. Svoboda	J. Svoboda	J. Svoboda	J. Svoboda
Fr. Velínský	Fr. Velínský	Fr. Velínský	Fr. Velínský
Ot. Šedivý	F.K. Potěšil	F.K. Potěšil	F.K. Potěšil

Tabulka 4: složení výboru let 1892-1895

Dvanáctičlenný výbor zvolený na valné hromadě se v prvních třech sledovaných letech téměř nezměnil. Pokud se zaměříme na profese jednotlivých členů výboru zjistíme, že zde působil lékař Cibulka, advokát Formánek, statkář Červenka, obchodník J. Klečka a dva úředníci Diviš Čistecský a Fr. Velínský. Vyšší zastoupení měli zaměstnanci škol, a to rovným dílem po třech z reálky¹⁹³ a po třech z ostatních městských škol¹⁹⁴. To však pouze do roku 1894, kdy profesora reálky Františka Bělohávka nahradil Antonín Marek učitel z městské školy dívčí, který v tomtéž roce na funkci rezignoval. Stejně tak rezignoval i ředitel reálky a jeden ze zakládajících členů muzejního spolku J.V. Jahn, jenž odešel do Prahy na odpočinek. Proto je rok 1895 pro složení výboru zlomový, ostatní profese mají vcelku podobné zastoupení jako

¹⁹¹ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí.

¹⁹² VČM, Kniha muzejního spolku č. 5, s. 38.

¹⁹³ Profesori Bělohávek, Ibl a ředitel reálky Jahn.

¹⁹⁴ Učitel Krátký, ředitel škol Svoboda, Šedivý, Potěšil, Marek.

v minulých letech. Avšak nastala nová doba a s ní přišla tzv. nová generace, ve které měli učitelé a ředitelé pardubických škol převahu nad zástupci reálky. Profesori reálky v několika letech z výboru úplně vymizeli nebo měli pouze jednoho či dva zástupce. Je možné že tento zlom způsobil právě odchod Jahna, jedné z velkých autorit a významných osobností, která mohla ostatní profesory reálky k práci pro muzejní spolek motivovat.¹⁹⁵

¹⁹⁵ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí.

12.2. Složení výboru v letech 1896 až 1900.

V letech 1896 až 1900 disponoval spolek zhruba stejným počtem členů, nejvíce je zaznamenáno 262 členů v roce 1900.¹⁹⁶ I přes stálou členskou základnu opadl zájem o valné hromady konané pravidelně každý rok 2. února. Záznam o počtu zúčastněných schází z roku 1896. V roce 1898 se na valnou hromadu dostavilo 30 členů, což je nevíce za celé pětileté období, neboť v ostatních třech letech se dostavilo pouze 22 členů.¹⁹⁷

2.2.1892	2.2.1893	2.2.1894	2.2.1895	2.2.1896	2.2.1897	2.2.1898	2.2.1899	2.2.1900
28	31	29	chybí	chybí	22	30	22	22

Tabulka 5: účast na valných hromadách 1892-1900.

Nízká účast nebránila usnášeníschopnosti valné hromady a mohli být zvoleni členové výboru, jejichž profesní struktura se znovu obměnila. Převahu nad ostatními si stále drželi zástupci pardubických škol¹⁹⁸. Profesori reálky se ve výboru neobjevovali, pouze roku 1898 byl do výboru zvolen ředitel reálky Leopold Štorch. Můžeme tu však sledovat nový trend, který přetrvává i v dalších deseti letech. Začíná se zvyšovat počet členů výboru z řad úředníků na úkor ostatních profesí¹⁹⁹. Pro příklad v roce 1900 výbor obsahoval pět členů z odvětví školství a čtyři úředníky²⁰⁰. Zbytek výboru v tomto roce doplnil architekt Bóža Dvořák, obchodník Jan Klečka a duchovní František Sloup.²⁰¹

1896	1897	1898	1899	1900
F. Hora	F. Hora	F. Hora	B. Dvořák	B. Dvořák
Em. Klečka	Em. Klečka	Em. Klečka	Em. Klečka	Em. Klečka
Diviš Čistecký	Diviš Čistecký	Diviš Čistecký	J. Svoboda	J. Svoboda
Ant. Kotek	Ant. Kotek	Ant. Kotek	Ant. Kotek	K. Buchta
B. Skrbek	B. Skrbek	B. Skrbek	B. Skrbek	B. Skrbek
J. Klečka	J. Klečka	J. Klečka	J. Klečka	J. Klečka
O. Šedivý	O. Šedivý	O. Šedivý	O. Šedivý	O. Šedivý
J. Žák	L. Štorch	L. Štorch	Č. Vančura	Č. Vančura
Fr. Krátký	Fr. Krátký	Fr. Krátký	Fr. Krátký	J. Lahůlek
Fr. Sloup	Fr. Sloup	Fr. Sloup	Fr. Sloup	Fr. Sloup
Fr. Velínský	Fr. Velínský	Fr. Velínský	Fr. Velínský	Fr. Velínský
Fr. Vosyka	Fr. Vosyka	Fr. Vosyka	Fr. Vosyka	Fr. Vosyka

Tabulka 6: složení výboru let 1896-1900.

¹⁹⁶ VČM, Kniha muzejního spolku č.5, s. 38.

¹⁹⁷ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí.

¹⁹⁸ Učitel Em. Klečka a Krátký, ředitelé škol Potěšil, Svoboda, Šedivý.

¹⁹⁹ V roce 1895 výbor doplnil statkář Červenka, v letech 1895 až 1899 kamnářský mistr Kotek, v letech 1895 až 1897 advokát Žák

²⁰⁰ Úředníci Diviš Čistecký, Skrbek, Velínský, Vančura a Buchta.

²⁰¹ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí.

12.3. Složení výboru v letech 1901-1904

V prvních letech nového století zůstával počet členů téměř neměnný, spolek se však potýkal s jejich malým zájmem. To vedlo především k neschopnosti uspořádat usnášení schopné výborové schůze. Za nejkritičtější považují rok 1901, kdy se výbor sešel pouze dvakrát, a to v měsících březnu a srpnu. Valné hromady se v tomtéž roce účastnilo pouze 12 členů. Minimální počet schůzí výboru přetrvával až do roku 1904, kdy se výbor sešel pouze 3x. Valné hromady se paradoxně účastnilo 31 členů, což bylo nejvíce za celých sledovaných osmnáct let. Roku 1902 se výbor sešel 4x a v roce 1903 5x.²⁰² V tomto dvouletém období probíhaly přípravy velké Východočeské výstavy. Lze tedy předpokládat, že se členové muzea scházeli častěji na schůzích výboru a odborů Východočeské výstavy.

2.2.1901	2.2.1902	2.2.1903	2.2.1904	2.2.1905	2.2.1906	12.2.1907	2.2.1908	2.2.1909	2.2.1910
12	23	20	31	24	24	28	26	23	28

Tabulka 7: účast na valných hromadách let 1901-1910.

Složení výboru se v období let 1901 až 1904 téměř neliší od let minulých. Za jedinou změnu můžeme považovat znovuzapojení ředitele reálky L. Štorcha a profesorů V. Machoně nebo F. Bělohávka. Učitelé a úředníci si však stále udržovali svou silnou převahu. Učitelé byli zastoupeni čtyřmi až šesti členy²⁰³, doplnili je čtyři úředníci²⁰⁴ a advokát B. Dvořák, obchodník J. Klečka a v jednom roce také obchodník F. Vambera.

1901	1902	1903	1904
B. Dvořák	B. Dvořák	B. Dvořák	B. Dvořák
Em. Klečka	Em. Klečka	Em. Klečka	Em. Klečka
J. Svoboda	J. Svoboda	J. Svoboda	J. Svoboda
K. Buchta	K. Buchta	Diviš Čistický	Diviš Čistický
B. Skrbek	B. Skrbek	B. Skrbek	B. Skrbek
J. Klečka	J. Klečka	J. Klečka	J. Klečka
O. Šedivý	O. Šedivý	O. Šedivý	O. Šedivý
Č. Vančura	Č. Vančura	Č. Vančura	Č. Vančura
J. Lahůlek	Fr. Bělohávek	F. Vambera	L. Štorch
Hein Šmíderský	Hein Šmíderský	V. Machoň	V. Machoň
Fr. Velínský	Fr. Velínský	Fr. Velínský	Fr. Velínský
Fr. Vosyka	Fr. Vosyka	Fr. Vosyka	Fr. Vosyka

Tabulka 8: složení výboru let 1901-1904.

²⁰² SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí.

²⁰³ Učitel E. Klečka, Krátký, ředitelé škol Svoboda, Šedivý, Hein Šmíderský, Vosyka.

²⁰⁴ Úředníci Buchta, Diviš Čistický, Skrbek, Vančura, Velínský.

Ještě zmíním, že se v tomto období výbory téměř nevěnovaly stavbě muzea. Za příčinu považuji dva faktory. Prvním je výše zmíněný nedostatek schůzí výboru a druhým neschopnost městské rady vyjádřit se k pozemku na Žižkově náměstí, dnešnímu náměstí Republiky, o který muzejní spolek dlouhá léta usiloval, městská rada stále odmítala přenechat spolku stavební místo před dokončením regulace.²⁰⁵

²⁰⁵ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí.

12.4. Složení výboru v letech 1905-1910

V posledních šesti letech analyzovaného období se složení výboru znovu téměř nezměnilo. Učitelství sbor je zastoupen pěti až šesti členy²⁰⁶ a úředníci třemi nebo čtyřmi členy²⁰⁷. Zbytek výboru je v těchto letech zastoupen architektem Bózou Dvořákem, materialistou Janem Klečkou, lékařem Františkem Cibulkou, řediteli reálky Leopoldem Štorchem a Josefem Sakařem.²⁰⁸

1905	1906	1907	1908	1909	1910
B. Dvořák	B. Dvořák	B. Dvořák	B. Dvořák	B. Dvořák	J. Sakař
Em. Klečka	Em. Klečka	Em. Klečka	Em. Klečka	K. Buchta	K. Buchta
J. Svoboda	J. Svoboda	J. Svoboda	J. Svoboda	J. Svoboda	J. Svoboda
Diviš Čistěcký	J. Roubal	J. Roubal	J. Roubal	J. Roubal	J. Roubal
B. Skrbek	B. Skrbek	B. Skrbek	B. Skrbek	B. Skrbek	B. Skrbek
J. Klečka	J. Klečka	J. Klečka	J. Klečka	J. Klečka	J. Klečka
O. Šedivý	O. Šedivý	O. Šedivý	O. Šedivý	O. Šedivý	O. Šedivý
Č. Vančura	Č. Vančura	Č. Vančura	Č. Vančura	Č. Vančura	Č. Vančura
L. Štorch	L. Štorch	L. Štorch	L. Štorch	J. Jirout	J. Jirout
Fr. Cibulka	Fr. Cibulka	Fr. Cibulka	Fr. Cibulka	Fr. Cibulka	Fr. Cibulka
Fr. Velínský	Fr. Velínský	Fr. Velínský	Fr. Velínský	Fr. Velínský	Fr. Velínský
Fr. Vosyka	Fr. Vosyka	Fr. Vosyka	Fr. Vosyka	Fr. Vosyka	Fr. Vosyka

Tabulka 9: složení výboru let 1905-1910.

V závěru chci vyzdvihnout několik osobností, které se dají považovat za stálíce výboru. Patří sem především úředník František Velínský, jenž do výboru patřil celých osmnáct let. Materialista Jan Klečka se ve výboru nacházel po celou sledovanou dobu, s výjimkou roku 1895, dohromady tedy sedmnáct let. Ředitel školy Otakar Šedivý a úředník Bedřich Skrbek byli poprvé do výboru zvoleni roku 1895, ředitel školy František Vosyka v roce 1896. Všichni tři ve výboru přetrvávali až do roku 1910 a ve spolku byli velmi aktivní. V roce 1899 se do výboru přidal architekt Bóza Dvořák, jenž se dlouhá léta snažil o záchranu Kunětické hory, Pernštýnského kanálu a o zbudování muzejního domu, pro který jakožto architekt také projektoval návrhy.²⁰⁹

²⁰⁶ Učitel Em. Klečka, ředitelé škol Svoboda, Roubal, Šedivý, Jirout a Vosyka.

²⁰⁷ Úředníci Buchta, Diviš Čistěcký, Skrbek, Vančura, Velínský.

²⁰⁸ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí.

²⁰⁹ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí.

13. Abecední seznam členů spolku účastnících se chůzí výboru

Bělohlávek František profesor reálky

*11.12.1851 Turnov - † 2.3.1903 Kladno

- Kustod přírodopisu 1881-1893; člen výboru 1884-1893,1902.

František Bělohlávek se narodil 11. prosince 1851 do nemajetné trutnovské rodiny. Jeho dědečkem z matčiny strany byl tehdy známý cestovatel Ruskem Michael Kotler. František se stal premiantem třídy obecné školy v Trutnově, jeho rodina však nemohla další studium finančně podpořit. Proto se spoléhal na blízkého příbuzného Petra Krejčího, jenž byl světícím biskupem v Praze. Sám František si přivydělával doučováním při studiu na jičínském gymnáziu. Roku 1871 úspěšně odmaturoval a nastoupil ke studiu přírodních věd na pražské univerzitě. Svou pílí si vysloužil stipendium a post asistenta Dr. Antonína Friče. Po ukončení studia roku 1875 byl povolán na akademické gymnázium v Praze. Zde však setrval pouze jeden rok, díky řediteli vyšší reálné školy J. V. Jahnovi, jenž ho povolal do Pardubic. Po roce působení, tedy roku 1877 byl jmenován profesorem téže školy. Setrval tu do roku 1893. Tehdy byl jmenován školním inspektorem v Novém Bydžově. Z tohoto důvodu musel 17. 2. 1893 v muzeu rezignovat na post kustoda přírodopisu, který vykonával od roku 1881 i na své místo ve výboru, jehož členem byl nepřetržitě od roku 1884. Později se stal ředitelem Reálné školy v Kladně, kde setrval až do své smrti 2. 3. 1903.²¹⁰

Borovec Antonín ředitel školy U kostelíčka

*28.11.1855 Dejvice - † 12.8.1934 Staré Benátky

- Kustod národopisu 1893; kontrolor 1895; náhradník 1899

Antonín Borovec se narodil 28. 11. 1855 v Dejvicích. Po zakončení studia na dejvickém gymnáziu pokračoval na Učitelském ústavu v Praze. Závěrečné zkoušky složil v červenci 1875 a získal práci podučitele v Týništi na Orlicí, kde setrval pouhé dva roky. 1. 3. 1877 přestoupil do jednotřídky v Albrechticích na místo učitele, po rozšíření školy se stal ředitelem. Setrval tam jedenáct let, až do 1. 3. 1888, kdy se stal vyučujícím na Obecné škole dívčí na pardubickém Starém Městě. Po necelých pěti letech 1. 1. 1903 přešel jako řídicí učitel do školy U kostelíčka. V květnu následujícího roku byl zvolen ředitelem téže školy. Konec svého života strávil v Prostějově, kde byl odborným učitelem.²¹¹

²¹⁰ VČM, Sběrka Slavín, inv. č. Sl 344/9.

²¹¹ VČM, Sběrka Slavín, inv. č. Sl 190/5.

Buchta Karel prokurista

*1852- † 6.11.1917 Praha

- Náhradník 1899,1903,1905,1906; člen výboru 1909-1910

Karel Buchta začínal svou úřednickou dráhu u firmy Hübner a Opitz jako prokurista. Posléze získal místo revizora účtů v Občanské záložně. Před svou smrtí v pražském sanatoriu působil nejen v městském muzeu. Také byl členem a předsedou odboru soukromých úředníků, revizorem účtů obce pardubické a prokuristou závodu pana Kováře.²¹²

Cibulka František MUDr. městský lékař

*10. 7. 1846 Polička - † 10. 9. 1917 Pardubice

- Člen výboru 1889-1894, 1905-1917

Narodil se v Poličce, studoval na tamější nižší reálce a poté na gymnáziu v Litomyšli. Medicínu studoval nejprve na pražské univerzitě, pokračoval na univerzitě ve Vídni. V době studií se jeho rodiče přemístili do Pardubic a zřídili si papírenský obchod na náměstí. Proto si František Cibulka vybral Pardubice jako své budoucí působiště. Otevřel si zde lékařskou praxi a stal se nejen městským, ale také nemocničním lékařem. Byl váženým členem městské společnosti a byl aktivní nejen v muzejním spolku, prosadil se také v kuratoriu pro výstavbu městského divadla. Díky svému pěveckému talentu, který předvedl na mnoha mších, koncertech a operetách, byl členem pěveckého spolku „Pernštýn“.²¹³

Červenka Čeněk statkář

† 16. 11. 1903

- Člen výboru 1889-1895

Čeněk Červenka byl statkář. Spoluobčané si ho považovali za jeho píli a pečlivost. Svou laskavost dokazoval častými příspěvky chudým. Obyvatelé města se s ním však setkávali i v nejrůznějších městských spolcích, v městské radě ale také v politice. Uznávali ho i za jeho politický charakter, jakožto jednoho z hlavních představitelů strany konzervativní. Ve své politické aktivitě byl skálopevný a přesvědčivý: „zemřel poctivý občan, ryzí charakter, muž, před jehož čistým štítem i nepřítel pojal by úctou.“²¹⁴

²¹² Samostatné směry, ročník 18., číslo 50, rok 1917, s. 3.

²¹³ Samostatné směry, ročník 18., číslo 50, rok 1917, s. 2.

²¹⁴ Pernštýn, ročník 25., číslo 6, ze dne 21.11.1903, s. 4.

Čížek Antonín ředitel občanské záložny

*3.6.1868 v Pardubicích - †19.11.1939 Pardubice

- Člen výboru 1902,1904; náhradník 1903

Antonín Čížek se narodil 3.června 1868 v Pardubicích. Po studiu na obchodní škole v Chrudimi nastoupil do zaměstnání v pardubické občanské záložně. Díky své horlivosti a snaze se během let vypracoval až do funkce předsedy záložny. Během jeho vedení občanská záložna prosperovala a přispěla k rozkvětu celého kraje. Byl také aktivním účastníkem politického života, zasedal v obecním zastupitelstvu, městské radě i v okresním zastupitelstvu. Byl členem mnohých vlasteneckých a dobročinných spolků, v letech 1897 až 1900 vedl pardubický Sokol, v roce 1895 založil místní pobočku Husova fondu pro chudé studenty vysokých škol. Zemřel 19. listopadu 1939 v Pardubicích, kde prožil celý svůj život.²¹⁵

Diviš Čištecký Václav inspektor stanice v. v.

*29.8.1839 Pardubice - †30.7.1934 Pardubice

- Správce domu 1880-1895; člen výboru 1892-1894, 1896-1898, 1903-1905,
- Kustod archeologie od r.1886

Václav byl druhorozeným synem pardubického krupaře, jenž měl pronajatou stoupu pravděpodobně na břehu Chrudimky. Ze tří sourozenců Václav jediný nezískal vyšší vzdělání, nejspíš z finančních důvodů. Starší bratr Ferdinand se stal lékařem, mladší bratr Jan Vincenc vystudoval chemii a později se vypracoval až na ředitele přeloučského cukrovaru a starostu města. Václav se vyučil truhlářem u místního truhláře Františka Vambery v Labské ulici. Po vyučení se však tomuto řemeslu nevěnoval. Rozhodl se nastoupit do firmy, která stavěla železniční most mezi Rosicemi a Pardubicemi jako kancelářská výpomoc. Po dokončení stavby u železnice zůstal, získal místo železničního aspiranta a v roce 1860 úspěšně složil odborné zkoušky a dostal úřednickou železniční definitivu. Následující šestnáct let pracoval na různých místech v republice. Do Pardubic se vrátil se svou rodinou až v roce 1876, stal se přednostou stanice na trati pardubicko-liberecké. Hned od prvopočátku spoluobčané poznali jeho zápal pro archeologii a památky, díky čemuž se také stal aktivním dopisujícím členem Archeologického sboru Musea Království českého, který informoval o nálezích, jež učinil při svých častých výpravách. Právě proto se také brzy po odhalení záměru založení muzea a s ním související záchrany Hromádkových sbírek stal jedním z hlavních iniciátorů. Po první valné hromadě

²¹⁵ VČM, Sbíрка Slavín, inv. č. Sl 947/15.

získal Václav Diviš funkci člena výboru a správce sbírek. V následujících letech se stal známou pardubickou osobností, kterou lidé volali k archeologickému průzkumu, pokud našli něco neobvyklého, popřípadě mu i pomohli s vykopávkami. O svých nálezech napsal i mnoho článků a několik publikací. Mimo to se podílel na záchraně Kunětické hory, kde bylo zakázáno lámání kamene. Měl svůj díl i na záchraně další architektury a kostelů v okolí. Od roku 1882 začal používat titul Čistecký ze Šerlingu, který měl získat po svých údajných předcích rytířského rodu. Titul však užíval jen do roku 1910, kdy bylo zjištěno, že dokumenty prokazující jeho původ jsou falešné. Po první světové válce získal muzejní spolek do svého vlastnictví Pardubický zámek a hrad na Kunětické hoře. Brzy poté Václav Diviš spolek opustil, kvůli neshodám týkajících vedení spolku s předsedou prof. Josefem Sakařem. Po Sakařově odchodu byl do funkce zvolen Diviš, ten ji však odmítl, pravděpodobně pro svůj vysoký věk. Konec života strávil v soukromí svého domu, kde mu dělala společnost neprovdaná dcera a občas ho navštěvovaly děti s vnoučaty. Zemřel 30. června 1934 ve věku 95 let. Vzpomínka na něj však nadále zůstala v myslích občanů a v roce 1959 po něm byla pojmenována jedna z ulic v Pardubicích.²¹⁶

Dvořák Bóža architekt

*6.5.1864 Valy u Přelouče - †12.3.1954 Pardubice

- Člen výboru 1899-1909
- 27.8.1904 vzdává se všech funkcí a zůstává pouze členem

Narozený 6. května ve Valech u Přelouče. Docházel do místní reálky a od roku 1885 studoval na Vysokém učení technickém v Praze. Po ukončení studia v roce 1890 se na dva roky přesunul do Vídně na Akademii výtvarných umění. Zanedlouho po návratu se stal členem stavebního výboru Národopisné výstavy konající se roku 1895 v Praze. Jím postavené tři pavilony Výstaviště poutaly zájem, především hostinec Na Výsluní inspirovaný větrnými mlýny v Podkrkonoší. I se svou ženou se v roce 1898 přistěhoval do Pardubic. Zde se stal vyhledávaným stavitelem a geometrem. Mimoto ho ústřední památková komise ve Vídni jmenovala konzervátorem pro několik východočeských okresů. Brzy se zapojil do pardubického společenského života. Kromě stavitelství se věnoval také malířství (několikrát portrétoval v Lánech prezidenta T.G. Masaryka na koni) a publicistické činnosti, díky níž se snažil o ochranu uměleckých památek. Stal se redaktorem časopisu Pardon a měsíčníku Šemík

²¹⁶ POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea 2/84, příloha, s. 1-19.

zaměřené na dostihový sport. Tomu se věnoval i ve Spolku pro chov koní ve východních Čechách, jenž založil se svým kamarádem senátorem Václavem Udržalem. Bóža Dvořák zemřel 17. 3. 1954 v Pardubicích a zanechal tu mnoho významných staveb. Mezi ně se řadí např. Kamenná vila, jejíž sochařskou výzdobu zhotovil Dvořákův zeť sochař Miloslav Baše, Messanyho vila na břehu Matičního jezera, dále přístavba Občanské záložny v jižní frontě domů Pernštýnského náměstí (dnešní Evropský spolkový dům) a dům čp. 621 za divadlem, na jejichž bohaté výzdobě se podílel sochař Vilém Amort. Krom toho se podílel na restaurování a záchraně místních památek. Mezi ně se řadí např. Děkanský chrám sv. Bartoloměje na náměstí Republiky, vyhořelý Želivský kostel v nedaleké Chrudimi. Snažil se o zachování Pernštýnského kanálu, vybudovaného Vilémem z Pernštejna v 16. století. To se mu však nezdařilo a kanál byl v roce 1911 zasypán. A v neposlední řadě se zasadil o zastavení těžby kamene na Kunětické hoře.²¹⁷

Formánek Antonín JUDr. advokát

*28.2.1850 Havlíčkův Brod – † 5.8.1906 Pardubice

- Člen výboru 1892-1894; předseda 1899-1906

Antonín se narodil v tehdejší Německém Brodě 28. února 1850 do rodiny krupaře a majitele hospodářství. Svou advokátní kancelář v Pardubicích otevřel roku 1880, od té doby se stal horlivým členem veřejného života.²¹⁸ Díky svému zápalu se stal náměstkem starosty okresního zastupitelstva, předsedou Pardubické městské besedy, poslancem na Sněmu Království českého, roku 1899 byl zvolen do funkce starosty města a mimo jiné se stal členem mnohých vlasteneckých a dobročinných spolků.²¹⁹ Hlásil se ke Straně staročeské, svou pílí, svědomitostí a nezištností si získal úctu i u svých politických nepřátel.²²⁰ Jeho smrt po delší nevléčitelné nemoci 5. srpna 1906 zasáhla nejen obyvatele města, ale i širšího okolí. „Pardubice a celý český východ želí ztráty jednoho z nejvíce vynikajících svých veřejně činných mužů.“²²¹

²¹⁷ VLČEK, Pavel. *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha 2004. ISBN 80-200-0969-8. s.151.

²¹⁸ Lidové noviny, ročník 14., číslo 216, ze dne 7.8.1906, s.2.

²¹⁹ Národní listy, ročník 46., číslo 215, ze dne 6.8.1906, s. 2.

²²⁰ Lidové noviny, ročník 14., číslo 216, ze dne 7.8.1906, s.2.

²²¹ Národní politik, ročník 24., číslo 216, ze dne 7.8.1906, s.4.

Grus Vít pokladní spořitelny

*5.5.1861 Pardubice - †25.10.1945 Pardubice

- Náhradník 1902.

Vít Grus se narodil 5. května 1861 v Pardubicích, v dospělosti se stal uznávaným měšťanem. Pracoval jako zaměstnanec městské spořitelny, avšak dnes je znám především jako jeden z prvních fotografů v Pardubicích. Dříve než ostatní pochopil skutečnou hodnotu vynálezu fotografie, vlastnil kompletní fotografické vybavení. Jeho odkaz dlouho vyčkával na objevení v truhle na půdě jeho domu v Sakařově ulici. Na začátku tohoto tisíciletí narazil při výmalbě domu na truhlu nadšený fotograf Jaroslav Hřebíček. Začal se probírat truhlou plnou poškozených negativů a skleněných desek. Po naskenování dokumentů přizval ke spolupráci Stanislava Voksu, který snímky graficky upravil. V roce 2006 proběhla výstava části nalezených Grusových fotografií. Vít Grus se při fotografování zaměřoval především na život ve městě, při výstavě si návštěvníci mohli prohlédnout dobové portréty a pocítit rytmus městského života na přelomu 19. a 20. století. Kromě fotografování se Grus věnoval muzejnímu spolku, snažil se o záchranu zámku i pozastavení těžby kamene na Kunětické hoře.²²² Vychoval tři syny a jednu dceru, synové Vít a Jaroslav byli uznávanými umělci. Starší Jaroslav, se stal významnou osobností českého malířství. Zaměřoval se především na krajinu poznamenanou technikou. Mladší syn Vít se proslavil jako návrhář hraček s širokým využitím, pro děti v jeslích a mateřských školách. Třetí syn Josef byl akademickým architektem. Vít Grus zemřel v Pardubicích 25. října 1945 ve věku 84 let.²²³

Hnilička František profesor reálky

*13.4.1854 v Českém Brodě

František Hnilička přišel do Pardubic 16. září 1892, kdy se stal suplentem na městské reálce. V Pardubicích setrval pouhé dva roky, na konci srpna 1894 se rozhodl odejít do Hradce Králové. Tam získal místo profesora státní reálky.²²⁴

Hoblík František knihtiskař a nakladatel

*19.7.1842 Hobšovice u Slaného - † 3.10.1926 Pardubice

- Předseda 1888-1889, 1893-1899

²²² CHADIMA, Jiří. *Vít Grus – fotografie z pozůstalosti*. Chadimova foto revue. 30.9.2006. [cit. 2.10.2019]. URL: <<http://www.fotorevue.org/stranky/029.html>>.

²²³ KOTYK, Jiří. Pardubický Slavin. In: *Zpráva klubu přátel Pardubicka*. 1987, ročník 22. s. 208-209.

²²⁴ SOkA Pardubice, fond reálné gymnázium Pardubice, karta 49, Jubilejní výroční zpráva c.k. státní reálky v Pardubicích. Pardubice 1913. s. 55.

František Hoblík pocházel z Hobšovic u Slaného. V letech 1861 až 1866 pracoval jako vedoucí obchodu tiskaře a knihkupce Jana Hostivíta Pospíšila v Hradci Králové. Po odchodu z Hradce otevřel se svým společníkem L. Bayerem tiskárnu v Kolíně. Později se jejich cesty rozešly a Hoblík si roku 1872 zřídil vlastní tiskařský obchod v Pardubicích na Masarykově třídě č.p. 14, dnešní ulice 17.listopadu. Hoblík vydával několik časopisů, mezi něž patřily např. Stráž na východě a Pernštýn. Do městské společnosti brzy zapadl, vybudoval si dobré postavení a měšťané ho uznávali pro aktivitu ve veřejném životě.

Hoblík se stal vůdčí osobností pardubických evangelíků, staral se o zřízení městské spořitelny, kde byl zvolen prvním předsedou ředitelství. Dále předsedal místní školní radě a zasedal v ředitelství filiálky živnostenské banky. Starostou se stal ve třech funkčních obdobích. Poprvé za stůl starosty usedl roku 1889, jakožto náhrada Leopolda Wernera, jenž zemřel v roce 1888. Znovu byl zvolen v letech 1893-1896 a 1896-1899. I jeho přičiněním doznaly Pardubice velkého stavebního rozmachu. Za jeho starostování vzniklo několik nových škol, Fantovy závody (nynější Paramo) a byla zbourána stará radnice na Pernštýnském náměstí, kterou nahradila nová, rozsáhlejší renesanční budova užívaná jako radnice dodnes.²²⁵

Hein Šmídberský Otakar ředitel školy ve Svítkově

*15.11.1864 v Pardubicích - †2.1.1948

- Člen výboru 1900-1902; náhradník 1899-1900.

Studoval na reálných školách v Pardubicích od r. 1879 do r. 1885. 1. ledna 1887 nastoupil na své první místo podučitele, i když jen provizorně výpomocného do obecné školy v Přívratech. V dalších letech provizorně působil na školách v Říčkách, Pardubicích, Cholticích, Bělé a Zdechovicích. Až v dubnu 1902 se usadil v Pardubicích na Staroměstské škole chlapecké. V ní setrval do září 1926, kdy se stal ředitelem školy ve Svítkově.²²⁶

Hora Filip krupař.²²⁷

- člen výboru 1895-1898

²²⁵ VČM, Sbirka Slavín, inv. č. 1013/15.

²²⁶ SOkA Pardubice, Okresní školní výbor Pardubice, kniha č 28,(matrika učitelů)

²²⁷ VČM, Kniha muzejního spolku č.5, s.109.

Chmelík Josef ředitel městské školy

*21.1.1863 Jaroměř - †2.1.1929 Pardubice_66 let

- Kustod fotografií.

Původně rodák z Jaroměře, avšak rozhodl se usadit v Pardubicích. Zde se stal ředitelem městské školy a ředitelem pokračovací školy živnostenské. Krom turistiky se věnoval amatérskému fotografování. Jeho fotografie se dostaly na stránky různých časopisů, dokonce i do monografie „Pardubicko, Holicko, Přeloučsko“. Obyvatelé se s jeho obrázky setkávali také na Hlavním nádraží, kde byly vystaveny v tablech.²²⁸

Jahn Jiljí Vratislav ředitel reálky

*22.1.1838 Pardubice - †18.5.1902 Praha

- Místopředseda 1880-1894; člen výbor 1892-1894

Narodil se 22. ledna 1838, jako prvorozený syn do rodiny panského úředníka. Nejprve studoval na hlavní škole v Pardubicích, od svých jedenácti let však docházel do německé stavovské školy v Praze, kde přebýval u příbuzných. Poté studoval chemickou technologii a inženýrství na pražské stavovské technice. Zároveň projevoval nepopíratelný zájem o přírodní vědy. Po studiu se rozhodl zůstat v Praze, nejprve si našel místo ve strojírně, brzy však přešel na Zemské stavební ředitelství. Jeho hlavní činností však byla publicistika, literární a umělecká tvorba. Jeho příspěvky otiskly například v Lumíru, almanachu Máj, Obrazech života a mnohých dalších časopisech. Krom toho vydal vlastní básnické sbírky a otextoval několik hudebních skladeb. Byl zaměstnaný i jako redaktor Národních listů a přispíval do Riegrova slovníku naučného. V červnu 1863 se přestěhoval do Pardubic, kde mu bylo městskou radou nabídnuto místo učitele na čerstvě otevřené reálce. Po pouhém roce působení se stal ředitelem školy, která pod jeho třicetiletým vedením více než prosperovala, i když se v sedmdesátých letech prala s menšími provozními problémy. Mimo to byl Jahn dlouhých třicet let členem obecního zastupitelstva, po krátkou dobu poslancem a roku 1885 se stal poslancem Říšské rady. V obou případech vystupoval za Staročeskou stranu. Místní občané ho obdivovali pro jeho zápal pro nejrůznější spolky, v nichž byl členem, nebo alespoň podporovatelem. Snažil se podporovat chudou mládež, vzdělání dívek a pokračující vzdělání učňů. Jak je výše zmíněno, ve svých funkcích působil třicet let, v roce 1894 odešel z vlastní iniciativy do penze, kterou se rozhodl prožít v Praze. I přes svůj vyšší věk nezhálel, nadále aktivně komunikoval s Pardubicemi,

²²⁸ Východočeský republikán, ročník 11., číslo 1, ze dne 4.11.1929, s. 3.

získal funkci c. k. školního rady a nadále byl členem odborných a národních spolků. Zemřel při chřipkové epidemii v Praze 18. května 1902.²²⁹

Jandík Václav mlynář

*22.6.1873 Hradec Králové

- Kustod bez zaměření 1907.²³⁰

Jirout Josef ředitel školy

*25.11.1850 Přelouč - †16.5.1910 Pardubice

- Člen výboru 1909-1910; náhradník 1906-1907

Rodák z Přelouče, po studiu na vyšší reálce pokračoval na českou techniku v Praze. První zaměstnání získal ve strojně v Daňkově, ale už po roce se uchýlil k učitelství. Díky nedostatku učitelů mohl zkoušky složit dříve a stal se učitelem měšťanské školy v Přelouči, kde působil deset let jako učitel kreslení a rýsování. Mimoto vyučoval modelování na průmyslové pokračovací škole, která se nacházela také v Přelouči. On sám se modelovat naučil u sochaře Schnircha. V roce 1892 byla otevřena dívčí škola v Holicích, na níž získal místo ředitele. O školu se velmi dobře staral a za své učební pomůcky byl vyznamenán na školské výstavě. Mezi jím vydané pomůcky patří také mapa „politického okresu pardubického“ která byla k výuce používána dlouhá léta. V Pardubicích se díky svým předchozím zásluhám stal ředitelem Staroměstské obecné a městské školy, kde působil až do své smrti. Za své zásluhy v profesním i veřejném životě získal v roce 1908 ocenění zlatý záslužný kříž s korunou.²³¹

Ibl Čeněk profesor reálky

*21.1.1851 Bratronice - †25.3.1902 Kr. Vinohrady

- Místopředseda 1895; člen výboru 1890-1895.

Narodil se 21.1.1851 v Bratronicích. V Pardubicích získal místo učitele na reálce, působil zde od září 1877 do konce školního roku 1894/1895. Následně přijal profesuru na státní reálce v Královských Vinohradech, kde zemřel 25. 3. 1902. Mezi pardubickou společností byl velmi uznávaný především pro svůj vlastenecký zápal, který dával hrdě najevo. Odchod

²²⁹ VČM, Sbirka Slavín, inv. č. Sl 44/2

²³⁰ VČM, Kniha musejního spolku č. 5, s. 111.

²³¹ Neodvislé listy, ročník 16., číslo 21, ze dne 21.5.1910, s.3.

oblíbeného profesora do Vinohrad zasáhl nejen studenty a kolegy, ale také veškerou veřejnost.²³²

Klečka Emanuel učitel

*8.4.1858 Drobovice u Čáslavi – †12.1.1918 Pardubice

- Jednatel 1894; člen výboru 1895-1908

Studoval na měšťanské škole v Čáslavi, v letech 1873-1876 pokračoval na reálce v Kutné Hoře. Učitelství ústav navštěvoval v tomtéž městě do roku 1878. Po ukončení studia nastoupil jako provizorní vyučitel na obecnou školu v Sezemicích, od 5. února 1879 se stal definitivním vyučitelem na téže škole. 4. května 1881 složil v Hradci Králové učitelské zkoušky a stal se definitivním učitelem na škole v Sezemicích. Setrval zde dalších 9 let, až 1. března 1890 nastoupil na místo učitele Staroměstské obecné školy chlapecké v Pardubicích. Na odpočinek odešel 31. prosince 1917 a zemřel v Pardubicích 12. ledna 1918.²³³

Klečka Jan materialista

*1852 Drobovice u Čáslavi - †8.10.1917

- místopředseda 1901-1917, člen výboru 1896-1910.

Obchodník narozený roku 1852 v Dobrovicích u Čáslavi. Vážený člen městské rady i zastupitelstva, kde působil více než 25 let. Mimoto se mohl pochlubit členstvím u okresního výboru, předsedal Spolku dobrovolných hasičů. Krom toho byl součástí mnoha dalších veřejných spolků. Zasloužil se o úpravu chudobince a sirotčince, snažil se o blahodárnou ochranu těch nejubožejších, ale také památek a významných budov města. Svou troškou do mlýna přispěl při úpravách klášterního školního kostela a zasedal v komitétu pro opravu místního děkanského chrámu.²³⁴

Kotek Antonín mistr kamnářský

†23.10.1899 Praha

- Člen výboru 1895-1899

Řemeslná zručnost a šetrnost mu přinesly dobrou pověst obratného pracovníka, jenž nechybí nikde, kde je ho zapotřebí. Neměl tedy nouzi o práci ani o finance. Od počátku stál v řadách Strany svobodomyslné. Zajímal se o veřejné záležitosti a lidé k němu vzhlíželi

²³² Pernštýn, ročník 24, číslo 11, ze dne 28.3.1902. s. 2.

²³³ SOkA Pardubice, Okresní školní výbor Pardubice, kniha č. 28, matrika učitelů.

²³⁴ Samostatné směry, ročník 18., číslo 46, rok 1917. s. 2.

s důvěrou. To ho přivedlo k mnoha veřejným funkcím. Byl ve výboru občanské záložny, stal se součástí sboru obecních starších a zastával četné funkce v organizacích živnostenských. Zemřel náhle po krátké nemoci, se kterou se právě léčil v Praze.²³⁵

Krátký František učitel chlapecké školy

*7.8.1858 Pardubice – †11.6.1899

- Člen výboru 1892-1899; kustod knih 1888

Narodil se 5. srpna 1858 v Pardubicích, zde také studoval na vyšší škole reálné. Od roku 1878 pokračoval ve studiu na Učitelském ústavu v Kutné Hoře. Působil postupně na školách v Babicích, Moravanech a v Třebosicích až do 1.3.1886. Tehdy se přesunul do Pardubic a přijal místo na Městské škole chlapecké. Od roku 1890 vyučoval také na zdejší Průmyslové škole pokračovací. Řadu let byl jednatelem Učitelské jednoty „Budče Pardubické“ a v posledních letech před smrtí také Ústředního spolku jednot učitelských v království Českém. Byl vydavatel nejen školního věstníku Kunětice, ale také mnoha vyučovacích pomůcek pro školy obecné i pokračovací. Bohatě se věnoval spolkovému životu, nejvíce se prosadil ve spolku stenografickém, kde byl jednatelem a později i předsedou. V muzejním spolku vykonával funkci člena výboru. Kromě toho byl také členem mnoha spolků vlasteneckých a humanitárních. V posledních letech života zasedal v obecním zastupitelstvu. Městské spolky a veřejnost proto hluboce zasáhla jeho ztráta v červnu 1899.²³⁶

Kuchynka František řezník

*1.1.1848 Hradec Králové- †17.2.1938 Pardubice

- Předseda 1907-1910.

František Kuchynka se vypracoval na post pardubického starosty a poslance Zemské sněmovny. Začínal však jako řezník, kterým se vyučil po skončení vojenské služby. Řeznické řemeslo vykonával nejprve v Hradci Králové, následně v Plzni. Sňatkem roku 1874 vyženil hospodářství nedaleko Roudnice nad Labem. O to však přišel během živelné katastrofy roku 1877. Proto se rozhodl s rodinou odejít do Rakovníka a otevřít si vlastní uzenářství. V roce 1884 se však rozhodl přesunout do Pardubic, zde provozoval další úspěšné uzenářství na Pernštýnském náměstí čp. 66. V Pardubicích začal mimo svého podniku budovat i politickou kariéru. Brzy po svém příchodu se stal členem Mladočeské strany, pro níž pracoval v letech

²³⁵ Neodvislé listy, ročník 5., číslo 30, ze dne 28.10.1899, s.2.

²³⁶ Neodvislé listy, ročník 5., číslo 24, ze dne 13.6.1899, s.2.

1886-1889 a 1896-1899 v městském zastupitelstvu. V obecní radě zasedal v letech 1899-1903 a 1910-1915. Starostou města byl zvolen pro jedno funkční období v letech 1906 až 1910. Poslancem Zemské sněmovny se stal roku 1908. Mimo to byl dlouhých padesát let, až do své smrti, ve výboru občanské záložny.²³⁷

Lahůlek Josef úředník firmy KerhartTach

†24.9.1928

- Člen výboru 1900-1901; náhradník 1899, 1902-1903

Zemřel ve věku 63 let. 24. 9. 1928 v Pardubicích. Úředník firmy Kerhart a Tehecí.²³⁸

Machoň Václav profesor reálky

*22.7.1851 Myskovice

- Člen výboru 1903-1904; náhradník 1902.

Narodil se 22. července 1851 v Myskovicích. V Pardubicích žil v letech 1880-1886, kdy suploval na místní reálce. Pro opětovný návrat do Pardubic se rozhodl v roce 1893, od září se stal profesorem reálky. Toto místo opustil po jedenácti letech a odešel do Vršovic vykonávat post vládního rady a ředitele c. k. reálky.²³⁹

Marek Antonín ředitel Chlapecké školy v Bohdanči

*12.9.1856 v Dobrušce -†2.1.1923

- Člen výboru 1894; jednatel a zapisovatel 1894

Studoval na reálných školách v Hradci Králové v letech 1869 až 1874, na Polytechnickém ústavu v Praze do roku 1877. Po studiích odešel do Žamberku, kde strávil 13 let. Nejprve získal místo výpomocného učitele a po čtyřech letech podučitele na Městské škole chlapecké. V březnu 1886 školu na jeden rok opustil a do března 1887 provizorně vykonával zatímního učitele na Městské škole dívčí v Žamberku. V roce 1887 se stal definitivním učitelem chlapecké školy. Pro odchod do Pardubic se rozhodl roku 1890, od září tu působil jak učitel na Městské škole dívčí. Roku 1894 přešel do Městské školy chlapecké v Bohdanči jako ředitel a setrval zde až do svého odchodu do důchodu v listopadu 1918.²⁴⁰

²³⁷ KOTYK, Jiří. Pardubický Slavín. In: *Zpráva klubu přátel Pardubicka*. 1991. ročník 26. s. 187-188.

²³⁸ Východočeský republikán, ročník 10., číslo 40, ze dne 28.9.1928, s.4.

²³⁹ SOkA Pardubice, fond reálné gymnázium Pardubice, karta 49, Jubilejní výroční zpráva c.k. státní reálky v Pardubicích. Pardubice 1913. s. 63.

²⁴⁰ SOkA Pardubice, Okresní školní výbor Pardubice, kniha č 28, matrika učitelů.

Musil Josef ředitel velkostatku

*1845 - †7.12.1925 v Pardubicích

- Náhradník 1906-1910.

Josef Musil byl velmi oblíbený pro svůj zápal pro veřejný a spolkový život. Skutečným povoláním ředitelem velkostatku v. v., krom toho byl dlouholetým pokladním Spolku majetníků domů a Musejního spolku. Vykonával post ředitele sbírek městského muzea vlastivědného. Práci pro muzejní spolek se věnoval téměř až do úplného konce života. Z Pardubického zámku, kde muzeum sídlí, musel být dokonce vynesena kvůli vážné nemoci jen pár dní před smrtí.²⁴¹

Oesterreicher Gustav obchodník²⁴²

- Náhradník 1908-1910.

Pírka Josef fotograf,

*6.6.1861 Pardubice - † 7.6.1946 Pardubice

- Kustod fotografií

Syn pardubického obuvníka Josefa Pírky, narozený 6. 6. 1861 na Zeleném Předměstí. Ve dvanácti letech nastoupil v Šumperku do učení k akademickému malíři Antonínu Glöcknerovi. Po ukončení studia se vrátil do Pardubic a otevřel Glöcknerovu filiálku. Roku 1888 opustil filiálku, která bývala v místech dnešního Východočeského divadla a otevřel si vlastní fotografický závod na Královské třídě v domě U zlatého lva. Ve stejném roce také získal titul „dvorního fotografa vévody Nasavrckého“. První výstavu přichystal v rámci Národopisné výstavy v Praze roku 1894, kde se jeho snímky těšily hojnému obdivu. Po ukončení výstavy věnoval všech 103 snímků pardubickému muzeu. Další titul dvorního fotografa získal v roce 1899. Velká příležitost se mu naskytla v roce 1907, kdy byl ruskou šlechtou pozván do Moskvy, Petrohradu a Proskurova. Získal tu sice mnoho výhodných zakázek, zůstal však pouhé čtyři týdny. Pírka se věnoval především unikátním sportovním fotografiím, jež si mohla veřejnost prohlédnout například na Výstavě tělesné výchovy a sportu v roce 1931 nebo v Clam-Gallasově Paláci v Praze roku 1934. Josef Pírka zemřel ve věku 81 let 7. června 1946. I po své smrti byly jím zhotovené jezdecké fotografie inspirací pro mnohé následovníky.²⁴³

²⁴¹ Východočeský republikán, ročník 7., číslo 50, ze dne 11.12.1925, s. 3.

²⁴² VČM, Kniha muzejního spolku č.5, s.114.

²⁴³ NETUŠIL, Lubomír. Fotograf. BRONCOVÁ, D.(ed.). *Kniha o městě Pardubice*. s.194-195

Potěšil František Karel ředitel školy

*16.1.1964 Pardubice – †21.4.1935 Pardubice

- Zapisovatel 1895; člen výboru 1893-1895; kustod.

Jeden z nejvýznamnějších rodáků, jenž se v roce 1931 stal čestným občanem Pardubic. Ulice Na Slovanech po něm získala své jméno a po jeho smrti 21. 4. 1935 se zastavilo celé město, aby mu projevilo svou úctu. František Karel se narodil školníkovi v Pardubicích na Starém Městě 26. 1. 1864 a zdálo se, jako by mu byla dráha učitele předurčena. Místo učitele získal v Rovni a Kostěnicích, později ve školách na Starém a Novém Městě v Pardubicích, až roku 1911 získal místo ředitele nově otevřené školy v Gorkého ulici. Škola stála na kraji města a docházely sem děti dělníků, úředníků, malozemědělců a drobných živnostníků. Po první světové válce začaly do školy docházet i děti z nedaleké Karantény. Žactvo tedy pocházelo vesměs z chudší městské čtvrti, proto většině dětí scházely učební pomůcky, a to včetně pera nebo tužky. Chodily ve starých šatech, mnohdy bez bot a svačiny. Proto se F. K. Potěšil s hrstkou podobně smýšlejících osob, většinou z řad rodičů, rozhodl založit spolek „Přítel mládeže“ a následně tzv. Krejcarový spolek. Ten se postaral o oblečení, obuv a jídlo pro mnoho dětí. Postupem času se mu povedlo do školy zavést stravování pro děti v podobě polévek a kaka. Ministerstvo školství v roce 1934 doporučilo všem českým školám, aby zavedly podobná rodičovská sdružení. Ta se u nás udržela, až dodnes a vděčíme za ně právě Potěšilovi. Kromě aktivit ve škole byl přínosný městu ve funkci kronikáře a archiváře. V Sokole působil jako funkcionář a aktivní člen. Také se stal jedním ze zakladatelů Církve československé husitské v Pardubicích. Jako funkcionář a člen výboru muzejního spolku se zasadil o koupi a opravu Kunětické hory. Kromě tohoto výčtu se F. K. Potěšil podílel na aktivitách mnoha dalších pardubických spolků a organizací. Proto není divu, že město jeho odchod tolik zasáhl.²⁴⁴

Rosůlek F. K. ředitel měšťanky

*10.1.1859 Pardubice - †27.12.1940 Pardubice

- Kustod archeologie

František Karel, narozený 20. ledna 1859 na pardubickém Zeleném Předměstí do rodiny zámečnicka, měl pravděpodobně vlohy k učitelství po svém dědovi a pradědovi. Jeho dědeček Jakub Svoboda byl učitelem v Jezbořicích a jeho pradědeček Václav Svoboda ve Vysoké nad Labem. Jeho výchovy se však ujala jeho babička, horlivá čtenářka kronik Marie Rosůlková, se

²⁴⁴KLIMPL, M. F. K. Potěšil, řídicí učitel, klasik pardubické vlastivědy. BRONCOVÁ, D.(ed.). *Kniha o městě Pardubice*. s.198

svou sestrou Antonií Soukalovou. V jeho výchově se tedy výrazně projevil vliv obou žen, vedly ho k lásce ke knihám a historii. Vychodil pět tříd na církevně řízené hlavní škole, poté přešel na reálku do Pardubic, kde studoval v letech 1870-1878. Následně za pomoci stipendia absolvoval roční studium pedagogiky v Příbrami. Na své první učitelské místo nastoupil 1. října 1879 ve Svinčanech, kde byl podučitelem na dvoutřídní škole. Získal zde i byt, v obci se stal oblíbeným pro svou aktivitu ve veřejném životě. O rok později byl zvolen jednatelem nově založené Hospodářské besedy. Dále se přičinil o založení Spolku dobrovolných hasičů. I zde zastával funkci jednatele. V dubnu 1882 se mu podařily složit zkoušky učitelské způsobilosti v Hradci Králové. Roku 1886 přešel vyučovat do pětitřídní školy v Rohovládově Bělé, i zde mu byla svěřena funkce jednatele Hospodářské besedy. Mimoto vyučoval písemnictví hospodářské na Pokračovací hospodářské škole. Od března 1892 působil na Obecní škole chlapecké v Nových Holicích. Zkoušky pro městské školy I. odboru v Hradci Králové úspěšně absolvoval v listopadu 1897. Následně se stal učitelem v Městské chlapecké škole v Hradci Králové, kde byl také nakrátko zatímním zástupce ředitele. Zároveň osm let učil kreslení na pokračovací průmyslové škole. Do Pardubic se přesunul na začátku školního roku 1900/1901, jakožto vyučující Obecné školy chlapecké na Novém Městě. V březnu 1902 byl přesunut na Městskou školu chlapeckou na Starém Městě. Ředitelem této školy byl od 1. listopadu 1910 až do 31. srpna 1934, kdy vstoupil do výslužby.²⁴⁵

Roubal Jan ředitel gymnázia

*5.7.1871 Ruprechtice – †18.4.1945 Jičín.

- Člen výboru 1906-1910; náhradník 1905.

Jan Roubal horlivý zastávce lepšího vzdělání a podmínek pro ženy. V Pardubicích žil dlouhých pětadvacet let. Přišel v roce 1899, kdy se stal profesorem reálky. Následně získal funkci ředitele dvou gymnázií. Před svým příchodem do Pardubic působil na Malostranské reálce v Praze a jeden rok v Plzni.²⁴⁶

Růžička František vrchní ředitel městské spořitelny

*2.10.1868 Pardubice²⁴⁷

- Náhradník 1908-1910; kustod.

²⁴⁵ VČM, Sbirka Slavín, inv. č. Sl 62/2.

²⁴⁶ VČM, Sbirka Slavín, inv. č. Sl 418/9.

²⁴⁷ VČM, Kniha musejního spolku č.5, s. 116.

Sakař Josef profesor reálky

*29.4.1870 Týn nad Vltavou – †25.11.1937 Praha

- Člen výboru 1910; kustod.

Narodil se roku 1870 v Týně nad Vltavou. Po dokončení gymnázia v Českých Budějovicích nastoupil ke studiu teologie na Karlově univerzitě. Později se rozhodl obměnit studijní obor za dějiny a zeměpis na Filosofické fakultě. Při vysokoškolském studiu na něj zapůsobil Dr. Jaroslav Goll, který ho přivedl k místopisu. Po ukončení studia roku 1899 nastoupil jako učitel do reálky v Mladé Boleslavi, poté v Pardubicích a v letech 1903-1907 působil na gymnáziu v Třeboni. Nakonec se rozhodl vrátit na pardubickou reálku a zůstal zde 20 let, až do svého odchodu na odpočinek, který trávil v Praze. Zemřel 25. listopadu 1937.²⁴⁸

Schüick Karel úředník firmy Franckovy

*1857 - † 23.7.1928 Pardubice

- Náhradník 1906-1910; kustod numismatiky.

Zemřel v pondělí 23.7.1928 v Pardubicích, úředník firmy Jindřich Franck a synové, ve věku 71 let.²⁴⁹

Schulhof Stanislav MUDr. spisovatel

*12.11.1864 v Lipce - †19.8.1919 55 let

- Náhradník 1904.

Narodil se 12. listopadu 1864 do chudé rodiny v Lipce u Trhové Kamenice. Byl jedním z deseti dětí vykupovače vlasových sítěk. Rodina Schulhofova byla nucena odejít za prací do Ameriky. Stanislav však zůstal se svým starším bratrem, jenž se o něj staral a poskytl mu vzdělání. Po ukončení studia se Stanislav Schulhof stal zubním lékařem v Dobrušce, České Skalici a Vratislavi. Následně se přesunul do Pardubic, kde se aktivně zapojil do života komunity českých Židů. Díky svému talentu pro jazyky se naučil hovořit německy, anglicky, francouzsky, čínsky a turecky. Nejvíce se však věnoval plánovanému jazyku esperanto, stal se nejvýznamnějším představitelem tohoto jazyka v Čechách. Krom vedení přednášek o esperantu psal a překládal básně, přispíval do místních i zahraničních novin a časopisů. Jedna z jeho básní

²⁴⁸ VČM, Sbíрка Slavín, inv. č. Sl Sl 420/9.

²⁴⁹ Východočeský republikán, ročník 10., číslo 31, ze dne 27.7.1928, s. 1.

„Jak zvláštní hlas“ byla dokonce zhudebněna Finem Heikki Klementem a stala se hymnou 14. esperantského kongresu konaného v roce 1922. Zemřel 18. srpna 1919 ve věku 54 let.²⁵⁰

Skrbek Bedřich účetní

* 29.6.1860 Nymburk – †25.12.1918

- Člen výboru 1895-1910; kustod numismatiky, heraldiky a sfragistiky.

Bedřich Skrbek byl nejen účetní knihtiskárny a litografie Františka Hoblíka. Obyvatelé města ho znali jako spisovatele, numismatika, člena památkové komise, kustoda a čestného člena vlastivědného muzea v Pardubicích. Aktivně se snažil o záchranu hradu na Kunětické hoře a zrušení zdejšího lomu kamene.²⁵¹

Sloup Fr. P. děkan

*15.7.1846 Něm. Brod - †31.10.1900 Pardubice

- Místopředseda 1896; člen výboru 1896-1900.

Narodil se 18.7.1846 v Německém Brodě a zemřel náhle v Pardubicích 1. listopadu 1900. Do Pardubic přišel ze Sezemic a působil zde jako služebník boží šest let. Vykonával funkce biskupského notáře, vikariátního sekretáře a děkana. O jeho oblibě mezi obyvateli města vypovídá i jeho nekrolog „*Jakož kněz byl vzorem konání svých povinností, každý krok jeho byl krokem šlechtného konání a jakož spoluobčan byl jedním z těch, kdož přísnou nestranností porážel i těch, kdož odpůrci mu byli a dokázal toho spravedlivostí a láskou, že i ti projevovali mu úctu a vážnost v každém ohledu*“.²⁵²

Stejskal Jan profesor průmyslové školy

*24.2.1866 Litochošť – † 23.8.1911

- Kustod knih 1906-1911.

Pocházel z rodiny Litochošťského chalupníka, studoval na nižším reálném gymnáziu v Pelhřimově, následně na vyšším gymnáziu na Novém Městě v Praze. Od 18. září 1883 do 10. března 1884 byl v klášteře redemptoristů v Eggenburku v Dolním Rakousku. Na studiích se udržoval díky příjmům z vyučování v soukromých rodinách. V letech 1883-1892 studoval filosofii na Univerzitě Karlo-Ferdinandově v Praze a v roce 1893/4 v Lipsku. Po studiích vyučoval na Zemské vyšší reálce v Telči, byl suplujícím učitelem na Obchodní akademii

²⁵⁰ VČM, Sbirka Slavín, inv. č. Sl 222/5

²⁵¹ VČM, Sbirka Slavín, inv. č. Sl 283/6

²⁵² Pernštýn, ročník 22, číslo 31, ze dne 7.11. 1900. s. 2.

v Chrudimi, vyučující na Vyšší obchodní škole a s ní spojené Pokračovací škole kupecké v Hradci Králové. Až od 1. října 1900 působil v c. k. státní průmyslové škole v Pardubicích, nejprve jako suplent, pak od roku 1902 z pozice profesora. Aktivně se účastnil života kulturního a hospodářského, to především jako opatrovník živnostenského dorostu, jeden ze zakladatelů a správce učednické besídky. Dále správce veřejné čítárny v Pardubicích a člen výboru Živnostenské školy pokračovací, Městské průmyslové školy pro dívky a Kupecké školy pokračovací. V těchto výborech pracoval na reorganizaci všeho pokračovacího školství v Pardubicích. Zahynul i se svou rodinou nešťastnou náhodou při dovolené během vichřice 23. 8. 1911 na Ostrově Herrwörthu u zámku Herrenschimsee padlým dubem.²⁵³

Svoboda Josef ředitel Městské školy dívčí

*24. 11. 1836 v Pardubicích-†15.6.1911

- Pokladník 1888-1911; člen výboru 1892-1895, 1899-1910; kustod přírodopisu.

Do roku 1850 chodil do Hlavní a Podreálné školy v Pardubicích, potom 3 léta do Vyšší reálné školy v Praze. Poté se do roku 1856 věnoval přírodním vědám na Polytechnickém ústavu také v Praze. Při tom docházel na univerzitní přednášky vychovatelství a dalších předmětů. V letech 1857-1858 se věnoval v Praze studiu učitelství škol podreálných s hlavními spojených. Po studiích nastoupil do Podreálné školy v Hradci Králové, kde strávil 13 let. Po odchodu z Hradce se přestěhoval do Pardubic a 1. října 1871 nastoupil na post ředitele Městské dívčí školy, jež vykonával až do výslužby, která přišla v srpnu 1904.²⁵⁴

Šedivý Otakar ředitel Novoměstské městské školy

*21.2.1852 N. Bydžov - †15.3.1926

- Správce domu 1895-1915; člen výboru 1895-1910; kustod přírodopisu.

Studium započal roku 1858 na hlavní škole v Novém Bydžově, zde zůstal do roku 1864. Poté studoval privátně na nižší reálce v Broumově a léta 1865-1868 strávil studiem v Rokycanech na nižší reálce. Následující tři roky studoval na Vyšších školách reálných v Pardubicích. Studium zde zakončil maturitní zkouškou. Následující rok si odbyval vojenskou službu v Praze u 36. pěšího pluku. V letech 1872-75 studoval na c. k. Polytechnické škole v Praze. Poté zahájil studium učitelství v Hradci Králové, které zakončil zkouškou 12. 7. 1876 a stal se zatímčím učitelem techniky na Městské škole chlapecké v Nové Pace. Další zkouška učitelské způsobilosti ho čekala 12. 5. 1879. Po jejím splnění se stal definitivním podučitelem

²⁵³ Zpráva průmyslové školy 1911/1912. s. 3-5.

²⁵⁴ SOkA Pardubice, Okresní školní výbor Pardubice, kniha č 29, matrika učitelů.

na zmíněné škole. Roku 1880 se přesunul do Pardubic, aby se stal nejprve zatímním a v roce 1882 řádným učitelem na pětitřídní obecné škole smíšené na Novém Městě v Pardubicích.

14. 5. 1890 nabyl způsobilosti k vyučování jazyka francouzského na školách městských. Postupně působil na několika městských školách až do roku 1894, kdy byl jmenován správcem pětitřídní Obecné školy chlapecké v Pardubicích na Starém Městě. Zde setrval až do svého odchodu do výslužby roku 1919.²⁵⁵

Štorch Leopold ředitel reálky

*9.2. 1837 N. Bydžov²⁵⁶

- Místopředseda 1897-1898; člen výboru 1898, 1904-1908.

Vambra František ředitel cukrovaru

*24.2.1949 Pardubice - †24.2.1949 Pardubice

- Člen výboru 1903; kustod numismatiky.

Vystudoval reálnou školu v Pardubicích a roku 1881 nastoupil jako technický adjunkt taktéž v Pardubicích. Postupně se tu stal správcem a technickým ředitelem. Mimo své zaměstnání se věnoval i místní samosprávě. Krom muzejního spolku byl členem Numismatické společnosti a Kunětického družstva. Pracoval v Komitétu pro výstavbu průplavu Labe-Dunaj, Spolku techniků východních Čech a u aviatického družstva byl pokladníkem.²⁵⁷

Vančura Čeněk okresní starosta

*8.4.1852 - †10.4.1926

- Člen výboru 1899-1910.

Čeněk Vančura narozený 8.4.1852, sic rolnického původu, dokázal se prosadit v městském prostředí. Zemřel 10.4.1926 v Pardubicích ve věku 75 let. Byl soukromníkem a majitelem domu v Pardubicích, předsedou pivovaru a občanské záložny, bývalým okresním starostou a členem mnoha místních spolků a korporací. Oblibu si získal nejen mezi měšťanstvem, ale také na venkově, možná právě díky svému původu.

²⁵⁵ SOkA Pardubice, Okresní školní výbor Pardubice, osobní výkaz učitele Šedivý Otakar.

²⁵⁶ VČM, Kniha muzejního spolku č. 5, s. 118.

²⁵⁷ JANIŠ, Josef. *Pardubický Slavín, průvodce po hřbitovech*, AB-Zet Pardubicka, sešit 15. Pardubice: Klub přátel Pardubicka 2001.

Velínský František správce městského důchodu

†18.6.1913 _53 let

- Jednatel 1892-1893, 1895-1913; zapisovatel 1892-1893, 1896-1898; člen výboru 1892-1910; kustod numismatiky.

Zemřel 18.6.1913 ve věku 53 let po náhlé dvoudenní nemoci. Byl oceňovaným správcem městského důchodu. Účastnil se vedení města a o financích i dalších oborech měl široký rozhled. Jako úředník zde působil 23 let. Dlouhá léta se účastnil správy městského muzea, kde pracoval nejen jako člen výboru ale také jednatel a správce knihovny. Patřil mu obdiv za jeho sběry, kterými se Pardubice reprezentovaly na Národopisné výstavě v Praze roku 1895. Krom účasti v muzejním spolku byl také zapisovatelem památkové komise.²⁵⁸

Vosyka František ředitel Novoměstské školy chlapecké

*10.10.1837 Pouchov u Hradce Králové - †12.11.1922 Přelouč

- Člen výboru 1896-1910.

Studoval na nižší reálce a na Ústavu učitelském v Hradci Králové. Po studiích v říjnu 1855 nastoupil v Obecné škole v Nové Pace jako podučitel. Po dvou letech v říjnu 1857 se přemístil do Přelouče, kde následně strávil velkou část života. Začal zde jako provizorní podučitel obecné školy. Po třech letech se přemístil na Hlavní školu v Přelouči, kde se také v roce 1868 stal definitivním učitelem. Přelouč opustil v srpnu 1887 a stal se řídícím učitelem Obecné školy v Cholticích. Na Staroměstské obecné škole v Pardubicích se stal ředitelem v září 1892, ale už po dvou letech přešel vykonávat stejnou funkci do Novoměstské obecné školy chlapecké, taktéž v Pardubicích. Do důchodu odešel 31. října 1905.²⁵⁹

Žák Jan JUDr. advokát

*10.2.1829 Kolín – †6.5.1896 Pardubice

- Předseda 1899-1893; člen výboru 1895-1897.

Jan Žák se narodil 10. února 1829 v Císařevsi u Kolína, do Pardubic se nastěhoval po studiích v roce 1856. První zaměstnání získal u dr. Jonáše, kde působil jako koncipient. Svou vlastní advokátní kancelář si otevřel na Třídě míru v roce 1860. V Pardubicích se rychle zvyšovala jeho obliba. Historicky první komunální volby u nás proběhly v roce 1861, v těchto volbách Žáka zvolili za obecního zastupitele, několik týdnů na to byl také zvolen zemským

²⁵⁸ Neodvislé listy, ročník 19., číslo 49, ze dne 21.6.1913, s.6.

²⁵⁹ SOkA Pardubice, Okresní školní výbor Pardubice, kniha č 29, (matrika učitelů)

poslancem. Mimo to se stal členem okresního výboru a od roku 1887 Zemského výboru. Tím výčet jeho úspěchů nekončí. Krom jiného byl také předsedou občanské záložny, místopředsedou akciového pivovaru, kustodem muzejního spolku, říšským poslancem, a především starostou města Pardubic. I přes své vytížení se věnoval odborné publicistice a svými hesly přispíval do Riegrova slovníku naučného. Mezi jeho úspěchy patří například zestátnění Pardubické vyšší reálky, uzavření dohody o pravidelném pořádání dostihových závodů, spoluorganizoval odhalení pomníku bratřanců Veverkových a mnoho dalšího. Zemřel v Praze 6. května 1896, jeho ostatky však uložili na pardubickém hřbitově.²⁶⁰

²⁶⁰ VČM, Sbíрка Slavín, inv. č. Sl 998/15.

ZÁVĚR

Důvodem založení Musejního spolku v Pardubicích roku 1880 byla záchrana Hromádkovy rozsáhlé ornitologické sbírky a dalších památek nacházejících se ve městě a okolí. Muzeum v prvních letech sídlilo v městské radnici na Pernštýnském náměstí. K opuštění pronajatých místností ho přinutila přestavba radnice roku 1892. Spolek získal nové zázemí v několika místnostech v druhém patře pardubického zámku. Později se ukázalo, že zámek byl pro umístění sbírek naprosto nevhodný. Exponáty sužovala rozšiřující se plíseň, které se členové přes veškerou snahu nedokázali zbavit. Rozmáhající plísní se pokoušeli neúspěšně zamezit větráním, vysoušením, vytápěním místností, častým čištěním i užitím nehašeného vápna nebo koncentrované kyseliny sírové. Dalším úskalím bylo špatné zabezpečení sbírek, výbor nechal pořídit nové bezpečnostní zámky a petlice, několikery dveře oplechoval a na další dohlížel zámecký sluha. Prostor v zámku byl nedostačující a sbírky se často kupily bez jakéhokoliv uspořádání nebo výběru. Návštěvnost omezovala špatná dostupnost muzea mimo centrum města v druhém patře zámku, kam ne každý potencionální návštěvník trefil.

Tyto důvody přivedly výbor muzejního spolku ke snaze o stavbu vlastní budovy, jež by disponovala alespoň třiceti místnostmi. K uskutečnění stavebních plánů měl napomoci stavební fond zřízený roku 1897. Stavební místo měla muzeu zříditi městská rada, která se už ve stanovách z roku 1880 zavázala k poskytnutí vhodného zázemí. Během let prošly schůzemi různé návrhy například přemístění sbírek do opatrovny, postavení muzea společně s tělocvičnou Sokola nebo připojení muzejní budovy ke škole staroměstské. Spolek obdržel i nabídku ke koupi domu u Česného Orla na Pernštýnském náměstí, žádná z těchto alternativ se však nesečkala s úspěchem. Výbor spolku se od zboření kasáren lemujících centrum města snažil o získání parcely na levé nebo pravé straně Zelené brány. Městská rada odmítala poskytnout parcelu v těchto místech před dokončením regulace. Celá situace se vyřešila až roku 1920, kdy muzejní spolek po pozemkové reformě koupil pardubický zámek. Kromě zámku se spolku ve stejném roce podařilo získat do vlastnictví Kunětickou horu o jejíž záchranu a ukončení dolování zdejšího kamene se snažil od roku 1884. Nejhorlivěji se o záchranu kunětického hradu snažili členové výboru Bedřich Skrbek a Bóža Dvořák.

Krom starostí se zázemím a záchranou místních historických památek se spolek setkával i s radostnějšími záležitostmi. Mezi ně patřily především tři velké výstavy, jichž se spolek za sledované období účastnil. Jubilejní výstava konaná roku 1891 se v regionu nesečkala s příliš velkým zájmem. Spolek do Prahy zapůjčil pouze několik předmětů včetně originálu ruchadla bratranců Veverkových. O to větší zájem rozpoutala Národopisná výstava československá

konaná roku 1895. Národopisná výstava se nechala inspirovat takzvanou Českou chalupou z výstavy Jubilejní a zaměřila se především na české tradice. Téma přitáhlo velký zájem veřejnosti po celé zemi, následně došlo k rozmachu národopisného hnutí. Krajský výbor národopisné výstavy pro Pardubice vznikl 7. ledna 1893, lidé z Pardubic i blízkého okolí věnovali velké množství předmětů. Samotná výstavka se konala od 26. srpna do 2. září ve staré škole novoměstské. Po jejím ukončení byly exponáty vybrané delegátem pražské výstavy odvezeny na výstaviště do Prahy. Jisté komplikace způsobilo až navrácení předmětů, které se v Praze po skončení výstavy ztratily. Muzejní spolek nejprve vymáhal finanční náhradu od výkonného výboru národopisné výstavy, po navrácení hodnotnějších exponátů od požadované náhrady ustoupit.

Na začátku nového století se spolek stal jedním z hlavních organizátorů Východočeské průmyslové, zemědělské, národopisné a umělecké výstavy v Pardubicích konané roku 1903. Muzeum se stalo součástí výstavy a okres zastupovalo národopisně, předměty se tedy na výstaviště nepřenášely, ale zůstaly v zámku, kde na ně dohlížel muzejní dozorce. Některé sbírky byly před výstavou znovu uspořádány, upraveny, vyčištěny a opatřeny novými popisky. Výstava se sešla s velkým zájmem veřejnosti, po dobu jejího trvání od 25. července do 28. září 1903 ji navštívilo 250 tisíc osob.

Východočeská výstava napomohla spolku překonat krizi, která ho na přelomu století postihla. Krize dle mého názoru vyvrcholila roku 1901, kdy došlo ke snížení počtu aktivních členů. Valné hromady se v tomto roce účastnilo pouhých dvanáct členů a výbor se téměř nescházel. Za vinu to dávám přetrvávajícím potížím zaviněným nevyhovujícím prostředím pro sbírky a neúspěchem ve snaze získat stavební místo pro muzejní budovu. Dalšími faktory mohly být nízká návštěvnost a obtížnost získávání nových exponátů vinou překupníku se starožitnostmi.

Co se týče výboru muzejního spolku za celé období 18 let se v něm vystřídal 33 osobností, z nichž byly největší stálíci úředník František Velínský, materialista Jan Klečka, ředitelé škol Otakar Šedivý a František Vosyka, úředník Bedřich Skrbek a také architekt Bóža Dvořák. K největší proměně profesního složení vedení spolku došlo po roce 1895, kdy téměř vymizeli zástupci z reálné školy. Převahu ve výboru na několik dalších let získali učitelé měšťanek a úředníci. Nemyslím si však, že měli na práci výboru negativní vliv.

Resumé

The bachelor thesis 'History of the Museum Association in the city of Pardubice during the years 1892-1910' describes its activities during the given period. The main sources of the theses are two fold: the State district archives Pardubice and the Museum of East Bohemia, specifically, the meeting reports, the museum books, and newspaper articles.

The Association was founded in 1880 with its main aim to protect the 'ornithological collection' of Dr Hromadka. In order to start the association, the charter was required. It was set by the General Meeting of assembly in June in 1880.

My goal was to analyse and compare the aforementioned charter with the those charters coming from the associations of Vcela Caslavská and Vokel from the city of Kutná Hora. These two charters were rather similar, though with some specific distinct features.

Originally, the Museum was based in the building of the City Hall at the Pernštýnské square. In 1892, the City Hall was under construction which also resulted in the transfer of the Museum association to the rooms of the Pardubice castle, 2nd floor. After some time, it turned out to be an inconvenient place for the collection due to its widespread mold. There were other reasons, such as an inappropriate security system, a lack of space and the accessibility problems for the museum visitors.

All these reasons have led the committee to make a final decision and build its own building. In 1897, the building fund was set up in order to undertake the construction plan. The task of finding the right location was given to the City Council. There was a number of unsuccessful proposals which the committee had to pass on. The committee was targeting the former place of the barracks, on both left and right hand side of the Green Tower. In 1920, the whole issue was resolved, when the Museum Association had changed the owner, the Pardubice castle. It was a result of an ongoing land reform. The same year, the Committee was successful at buying off the Kunečtka mountain and by doing so ending the era of mining. The Committee was having the efforts to buy it off since 1884.

The association, during the given period, undertook three large scale exhibitions. The first one, the Jubilee exhibition took part in 1891, the association borrowed only a few exhibits. The better public response has brought the second Ethnographic exhibition, in 1895, which was focused on the Czech tradition and History and resulted in a larger ethnographic movement, also affecting the city of Pardubice. In 1893, the Regional Committee Pardubice was founded, and it held the exhibition in between during the months August and September the following year.

In 1903, the Museum Association was one of the main partners and organisers of the East Bohemian Exhibition. The Museum, at the time located in the castle, was a very part of the exhibition hall, and brought the elements of the ethnographic field in the exhibition. The East Bohemian Exhibition significantly helped to overcome the crisis affecting the Association at the turn of the century. In 1901, the crisis was in its peak, when the largest decrease in active memberships was noted.

In regards with the Committee of the Museum Association, in total, 33 personalities represented the institution during the period of 18 years. With the most stable ones, such as the officer Frantisek Velinsky; the materialist, Jan Klecka; the principals, Otakar Sedivy and Frantisek Vovsky; the officer Bedrich Skrbek and also the architect Boza Dvorak.

Použitá literatura

Prameny:

SOkA Kutná Hora

- fond Vocel-archeologický sbor
 - karton 1, stanovy spolku 1877.
- fond Včela Čáslavská
 - karton 1, stanovy spolku 1863.

SOkA Pardubice

- fond Musejní spolek v Pardubicích
 - karton 18
 - stanovy spolku 1880
 - stanovy spolku 1898
 - stanovy spolku 1921
 - kniha číslo 2 a 3, Zápisy schůzí.
- Okresní školní výbor Pardubice
 - osobní výkaz učitele: Šedivý Otakar
 - kniha č 29, Matrika učitelů.

Východočeské muzeum:

- Sbírka Slavín.
- Knihy muzejního spolku č. 1, 5.

Jubilejní výroční zpráva c. k. státní reálky v Pardubicích 1913.

Zpráva průmyslové školy 1911/1912.

Dobový tisk:

Lidové noviny

- Ročník 14.

Neodvislé listy

- Ročníky 5,16,19.

Národní listy

- Ročník 46.

Národní politik

- Ročník 24.

Pernštýn

- Ročníky: 2,5,6,8,13,24,25,31.

Samostatné směry

- Ročník 18.

Východočeský republikán

- Ročníky: 7,10,11.

Literatura:

ANTOŠ, Stanislav. Konec poslední památky „Východočeské výstavy 1903 v Pardubicích.“In: *Zprávy klubu přátel Pardubicka. 1985 (11-12).* s. 258-263.

BRONCOVÁ, Dagmar. *Kniha o městě Pardubice.* Praha: Milpo, 1999. ISBN:80-86098-12-5.

BROUČEK, Stanislav. *České národopisné hnutí na konci 19. století.* Praha 1979.

BROUČEK, Stanislav. PARGAČ, Jan. SOCHOROVÁ, Ludmila. ŠTĚPÁNOVÁ, Irena. *Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895.* Praha: Litera Bohemica, 1996. ISBN 80-85916-12-6.

GALBAVÁ, Lucie, *Východočeská výstava v Pardubicích v roce 1903.* Pardubice 2003. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Pardubice, Fakulta humanitních studií, Katedra historických věd.

JANIŠ, Josef. *Pardubický Slavín, průvodce po hřbitovech,* AB-Zet Pardubicka, sešit 15. Pardubice: Klub přátel Pardubicka 2001.

KOTYK, Jiří. Pardubický Slavín. In: *Zpráva klubu přátel Pardubicka.* 1991. ročník 26. s. 187-190.

KOTYK, Jiří. Pardubický Slavín. In: *Zpráva klubu přátel Pardubicka.* 1987, ročník 22. s. 208-212.

KOUTSKÝ, Otakar. O otci a o téměř zapomenuté hospodářské výstavě v Pardubicích 1903. In: *Zpráva klubu přátel Pardubicka.* 1994 (3-4). s. 72-74.

MACKOVÁ, Marie. Těžba kamene v kunětickohorském lomu velkostatku Pardubice. In: *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice.* Pardubice 1988. s.7-15.

MÜCKE, Petr. Kunětické družstvo historie záchrany významné přírodní a kulturní památky. In: *Východočeský sborník historický.* Pardubice 2007. s. 143-185.

POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea 2/84, příloha, s. 1-19.

ŘEHÁČEK, Jan. 110 let od konání Východočeské výstavy.1. část. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. Pardubice, Roč. 48, č. 5-6 (2013), s. 148-153.

SKRBK, Bedřich. *Kunětická hora*. Klub přátel Pardubicka, 2003. [Přetisk publikace vydané v r. 1898 nákladem Společnosti přátel starožitností českých v Praze. Kniha také obsahuje: Hora Kunětická u Pardubic, vyd. Odbor Čsl. turistů v Pardubicích 1921.].

ŠEBEK, František. Regionální muzea, tradice a perspektivy. In: MELZER, Miloš (ed.). *Regionální muzea historie a perspektivy*. Šumperk 1996. s. 9-15.

ŠEBEK, František. *Regionální muzea v době reformy veřejné správy v ČR*. Praha: Asociace českých a moravskoslezských muzeí a galerií, 2000.

ŠEBEK, František. *Stoleté ohlédnutí: život Pardubic kolem roku 1900*. Pardubice: Helios, 2000. ISBN 80-85211-09-2.

ŠEBEK, František. *Toulky historií Pardubic*. Pardubice: Helios – Jiří Razskazov, 2016. ISBN 978-80-85211-38-2.

ŠPĚT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3206-5.

VLČEK, Pavel. *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-0969-8.

ZIKMUNDA, Vlastimil. *Devadesát let Východočeského muzea v Pardubicích: 1880-1970*. Pardubice: Východočeské muzeum, 1970.

ZIKMUNDA, Vlastimil. Snahy pardubického muzejního spolku o postavení muzejní budovy. In: *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice*. č. 1-3, (1988 [vyd. 1990]), s. 47-52.

Internetové zdroje:

CHADIMA, Jiří. *Vít Grus – fotografie z pozůstalosti*. Chadimova foto revue. Online [cit. 2.10.2019].

URL: <<http://www.fotorevue.org/stranky/029.html>>.

Přílohy

TEXTOVÉ PŘÍLOHY

Textová příloha 1: Přepis stanov.	80
--	----

OBRÁZKOVÉ PŘÍLOHY

Obrázek 1: Bělohávek František	85
Obrázek 2: Cibulka František.	85
Obrázek 3: Čížek Antonín.	86
Obrázek 4: Jiljí Vratislav Jahn.	86
Obrázek 5: Chmelík Josef.	87
Obrázek 6: Lahůlek Josef.	88
Obrázek 7: Jan Roubal.	88
Obrázek 8: Sakař Josef.	89
Obrázek 9: Žák Jan.	90
Obrázek 10: Městská radnice na Pernštýnském náměstí před přestavbou roku 1892... 91	
Obrázek 11: Pardubický zámek.	92

TABULKOVÉ PŘÍLOHY

Tabulka 1: počet členů spolku.	93
Tabulka 2: příjmy spolku.	94
Tabulka 3: výdaje spolku.	95
Tabulka 4: docházka do výboru let 1892-1895.	96
Tabulka 5: docházka do výboru let 1896-1900.	97
Tabulka 6: docházka do výboru let 1901-1905.	98
Tabulka 7: docházka do výboru let 1906-1907.	99
Tabulka 8: docházka do výboru let 1908-1909.	100
Tabulka 9: docházka do výboru roku 1910.	101

„Stanovy spolku musejního v Pardubicích.

I. JMÉNO SPOLKU A JEHO PEČEŤ

- §1. Spolek má jméno „Spolek musejní v Pardubicích“ a pečeť jeho chová znak města Pardubic s kruhopisem: „Spolek musejní v Pardubicích založený r. 1880.“

II. ÚČEL SPOLKU

- §2. Spolek musejní založen jest za tím účelem, aby v městě Pardubicích stávalo museum, jehož sbírky činností spolku stále rozmnožovány, pořádány v dobrém stavu udržovány býti musí.
- §3. Museum založené bude majetkem města, jehož se nikdy vzdáti nesmí, pročež slouiti má „Museum městské“ dle usnesení zastupitelstva města Pardubic ze dne 2. března a dne 5 června 1880, přičemž zřízena budiž knihovna jako i chovány budtež v něm veškeré sbírky archeologické, historické, etnografické, bibliografické, předměty přírodopisné, vůbec předměty veškeré vědy a umění, z nichž by obecnstvo a žactvo zdejších škol vzdělání a zábavu hojnou měrou čerpati mohlo.

III. SÍDLO SPOLKU

- §4. Sídlo spolku jest město Pardubice.
- §5. Museum zejména chovati bude vše, co pro vědeckou a uměleckou cenu svou chovati sluší.

Předměty takové rozloženy budou do následujících sbírek:

8. Přírodovědecké sbírky:
 - a. Zoologické
 - b. Botanické
 - c. Mineralogické i geografické
9. Technické a archeologické sbírky.
10. Sbírký obrazů, fotografií, výkresů a podobně.
11. Sbírký předmětů národopisných
12. Sbírký starožitností.
13. Sbírký mincí a medailí.
14. Sbírký knih, hudebnin, listin, rukopisů apod.

IV. PROSTŘEDKY K DOSAŽENÍ VYTYČENÉHO ÚČELE

- §6. Prostředky k dosažení musea k rozmnožování a pečlivému zachování sbírek musejních získá spolek:
- a. Příspěvky zakládajících a přispívajících členův;
 - b. Dary členův, jakož i jiných přátel osvěty;
 - c. Pořádáním vědeckých přednášek, zábav a výstav v městě Pardubicích, jakož i v jiných městech okresu Pardubického.

²⁶¹ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek v Pardubicích, karton 18, stanovy spolku 1880.

V. ČLENOVÉ SPOLKU

§7. Členem může být každý svéprávný občan zachovalý a sice:

- a. zakládajícím, kdož složí jednou na vždy buď hned neb ve čtyřech půlletních lhůtách 10 zlatých aneb kdo spolku takový dar učiní, jehož hodnota rovná se dle úsudku výboru, příspěvku zakládajících členův.
- b. přispívajícím, kdož k účelům spolkovým ročně nejméně jedním zlatým ve dvou půlletních lhůtách nepře složeným přispívá.
- c. činným, kdož k návrhu výboru ve valné hromadě za příčinou svého zvláště vědeckého vzdělání a působení ku spolku bez povinnosti příspěvků jmenován byl.
- d. čestným, kdož o spolek zvláštních zásluh si vydobyl a valnou hromadou vyvolen byl.

Přijetí cizozemcův do svazku spolkového závisí na povolení c.k. předsednictví ministerského. Dárci a přispívatelé, kteří nejsou svéprávní, nemohou členy spolku, nýbrž jen účastníky jeho býti, nenáleží jim ani hlasovati ani voliti, tím méně mohou voleni býti, oni slovou účastníky spolku.

VI. PRÁVA SPOLKOVÝCH ČLENŮ

§8. Společná práva všech členův sub abcd §7 uvedených jsou:

- a. volný přístup k valným hromadám spolku;
- b. činění návrhů a dotazů všelikých jak k výboru, tak k valné hromadě;
- c. používání knihovny;
- d. právo voliti a voleni býti buď do výboru, buď za kustoda, jsou-li k tomu zvláště způsobilí.

VII. Povinnosti členův.

§9. Povinnosti členův jsou:

- a. účel spolkový dle sil svých radou i skutkem podporovat;
- b. ve schůzích dle možnosti se zúčastnit;
- c. účastenství a přístupování k spolku vzbuzovati;
- d. a vždy dle těchto stanov se spravovati.

Členové zakládající a přispívající mají mimo to povinnosti výtčené v §7.

§10. Povinnosti činných členů zejména v tom bude spočívat, aby v pilném písemném styku se spolkem stáli, na předměty pro museum důležité upozorňovali, jsou – li konservátory, služby spolku poukázané bezplatně konali.

VIII. VALNÁ HROMADA.

- §11. a) Do valné hromady mají všichni členové přístup a mohou zde rokovati i hlasovati. Účastníci spolku mohou valné hromadě jen co posluchači obcovati;
- b) valnou hromadu výroční svolává předseda spolku oběžníkem neb jiným vhodným způsobem vždy v měsíci lednu;
- c) kdykoliv toho výbor aneb jedna dvacatina všech členů žádá, svolává předseda též mimořádnou hromadu;
- d) valná hromada výroční volí výbor a sice vždy na tři po sobě běžící léta, však každým rokem vylosována budiž jedna třetina výboru a novou volbou výbor doplněn;

- e) valná hromada uzavírá platně o veškerých záležitostech spadajících do oboru činnosti spolkové, dohlíží k činnosti výboru, volá ze svého středu pokladníka, kontrolora, přehlížitele účtu, volí neb jmenuje činné a čestné členy a vylučuje k návrhu výboru údy, kteří by proti stanovám jednali a spolku na škodu byli;
- f) valná hromada přijímá a schvaluje výroční zprávu jednatelskou o činnosti výboru;
- g) k platnému uzavírání jest potřebí, aby schůze nejméně 27 členův přítomno bylo a rozhoduje se nadpoloviční většinou hlasů;
- h) volby při valné hromadě dítí se mají hlasovacími lístky a k platnosti jejich jest zapotřebí relativně většiny hlasů přítomných.

IX. VÝBOR

- §12. Výbor skládá se z dvanácti ve valní hromadě výroční zvolených členů.
- §13. Výbor zvolí podle potřeby jistý počet kustodů, kteří nejsou-li spolu členy výboru, mají při schůzi výboru hlas pouze poradní.
- §14. Výbor se všemi kustody tvoří zároveň vědeckou komisi, která jsouc činným orgánem valné hromady této za činnost svou jest zodpovědná.
- §15. Výbor se všemi kustody odbývá řádné schůze a porady své nejméně jednou v měsíci, mimořádné tehdy, kdykoliv předseda neb polovice členů si toho žádá.
- §16. Výbor volí ze svého středu místopředsedu, jednatele, zapisovatele a správce domu.
- §17. Výbor ustanovuje dobu i způsob návštěvy musea a pořádá vědecké přednášky, zábavy a výstavy.
- §18. K platnému uzavírání výboru zapotřebí jest, aby byli přítomny předseda neb místopředseda a aspoň šest členů výboru, uzavíráno budiž absolutní většinou hlasů jen při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy.

X. PŘEDSEDA

- §19. Předsedou spolku buď vždy měšťanosta města Pardubic.
- §20. Předseda zastupuje spolek na venek proti osobám třetím a proti úřadům, a to sice vždy jen jménem spolku.

Na listiny, na kterých spočívají nějaké závazky spolku, podepisuje se předseda s dvěma výbory. Předsedovi sluší přihlížet k pracem jednatelským k správě jmění spolkového, jemu náleží vykonávat s jednatelem veškerá usnesení výboru, pokud nejsou proti obecnému zřízení aneb obci a městu na ujmu.

Jedná-li předseda v zájmu obce, jest vázán na přivolení městské rady, neb zastupitelstva měst. Za své jednání odpovídá předseda valné hromadě. Na nutná vydání jest předseda oprávněn učiniti výdaj až do 10 zlatých, což svého času výbor ke schválení předložiti musí.

XI. JEDNATEL, ZAPISOVATEL A SPRÁVCE DOMU

- §21. Jednatel se zapisovatelem vedou protokol o valných schůzích a schůzích výboru, vyhotovují všechny listiny, vedou pamětní knihu, jakož i knihu darů a zakoupených předmětů, spolkovou korespondenci a přijímají veškeré zásilky spolkové. Inventáře musejních sbírek a náradí vede ve srozumění aneb pomocí kustodů, správce domu.

XII. SPRÁVA JMĚNÍ SPOLKOVÉHO

- §22. Pokladník přijímá příspěvky členů, peněžité dary, jakož i jiné vedlejší příjmy a ukládá je do pokladnice spolkové. On vede řádné účty o příjmech a vydáních spolku. Z pokladnice spolkové vyplácí pokladník pouze na poukázku předsedou a kontrolorem podepsanou. Jednou do roka a sice při výroční valné hromadě klade pokladník účty, kteréž dva přehlížitelé od valné hromady zvoleni prozkoumati mají a jež výbor konečně vyřizuje, pročež jest výbor valné hromadě zodpověden za jmění spolkové.
- §23. Sbírky musejní se vším příslušenstvím jsou majetkem města Pardubic, jehož se město nikdy zbýti nesmí. Peněžítá hotovost v pokladnici neb jistiny jakkoliv uložené jsou jměním spolku potud, pokud se k zakoupení a pořízení předmětů musejních neupotřebují.
- §24. Kdyby se musejní spolek rozešel, což by v tom případě se stalo, pak-li by počtu členů až na 12 přispívajících ubylo, z nichž to jedna třetina na rozchodu spolku se ustanovila, odevzdala by se hotovost na penězích, požadavky a jistiny jakožto musejní fond obci ve správu.
- Členové však, kteří vytrvali, nepozbývají práva musejní spolek znovu zříditi, v kterémžto případě navraceno budiž spolku opět veškeré dřívější jmění a právo.

XIII. O ZACHOVÁNÍ SBÍREK MUSEJNÍCH

- §25. Kustodové jsou předsedovi za zachování sbírek zodpovědní, jim sluší:
- své odborné vzdělání k rozkvětu musea věnovati;
 - sbírky upravovati a pořádati;
 - pomocí jednatele a správce domu přehledně vésti;
 - o jejich zachování pečovati, k čemuž jim ze spolkového jmění hmotné a věcné potřeby poskytnuty budou. K odprodávání neb výměně duplikátů jest jim zapotřebí svolení výboru.
- §26. Ve sbírkách kněh a listin, obrazů a fotografií, výkresů neb plastických předmětů nebudiž nic chováno, co by proti zákonu a nic vystavováno, co by čelilo proti mravnosti.

XIV. SPORY

- §27. Spory vzniklé mezi členy neb mezi výbory z poměrů spolkových urovnává smírčí soud, složený z šesti smírčů s předsedou v čele.
- K tomu cíli volí každá sporná strana z členstva tři smírčí, rozsouzení děje se prostou většinou hlasů. Z výroku soudu smírčího lze se odvolat k valné hromadě.

XV. ZMĚNA STANOV

- §28. Aby usnesení valné hromady na změnu stanov platnosti nabylo, musí ve valné hromadě nejméně jedna desetina všech členů přítomna býti.

XVI. STÁTNÍ DOHLED

- §29. Právo dohlídky má správa státu ve smyslu §22 zákona spolkového a bude tedy povinností spolku, aby odbývání valné hromady v pravý čas příslušnému politickému úřadu oznámeno bylo.

V Pardubicích dne 26. června 1880.

L. Werner. Jiljí V. Jahn. Václav Diviš.

Obecní zastupitelstvo města Pardubic usneslo se ve svých schůzích dne 2. března 1880 a 5. června 1880 na tom, že

- 1) v pečeti spolkové smí chován býti znak města Pardubic;
- 2) museum založené bude majetkem města, jehož se nikdy vzdáti nesmí, pročež smí slouti městské museum;
- 3) předseda spolku bude vždy měšťan Pardubický;
- 4) obecní zastupitelstvo přistupuje ke spolku musejnímu zákoně dovolenému, co zakládající člen;
- 5) zavazuje se pořídit vhodnou místnost pro sbírky musejní v obecních domech.

Což níže podepsaní stvrzují

V Pardubicích dne 26. června 1880.

L. Werner,
starosta.

Em. Skoukup,
výbor.

Fr. Pospíšil,
obecní starší.

M. Oesterreicher,
výbor.

Č 651

Předstojící usnesení zastupitelstva obecního ze dne 2. března a 5. června 1880 se schvaluje.

Okresní výbor v Pardubicích,
dne 17. září 1880.

Starosta:
F. Morávek

Č. 65304.

Že spolek ten pozůstává podle stanov výše položených, stvrzuje se v smyslu §9 zákona daného dne 5. listopadu 1867, ř. z. č. 134.

C. k. místodržitelství v Praze,
dne 31. října 1880.

Za místo držitele
Hugo rytíř Grüner,
c. k. místodrž. vicepresident.²⁶²

²⁶² SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek v Pardubicích, karton 18, stanovy spolku 1880.

OBRÁZKOVÉ PŘÍLOHY

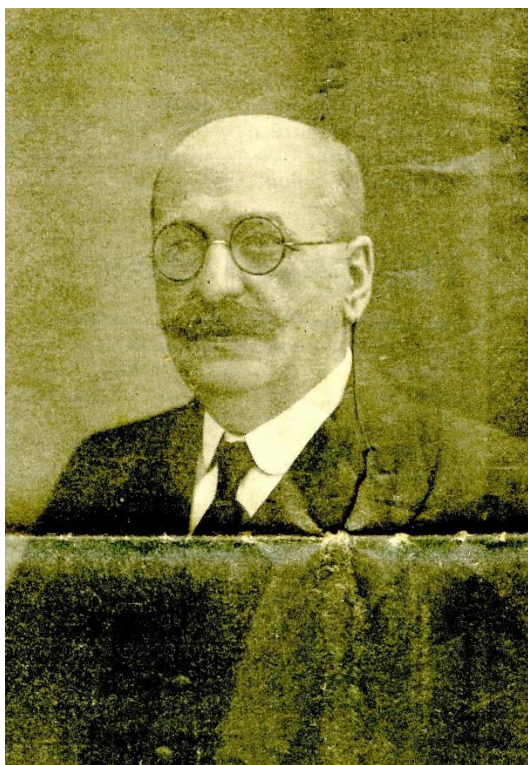
Obrázek 1: Bělohávek František ²⁶³

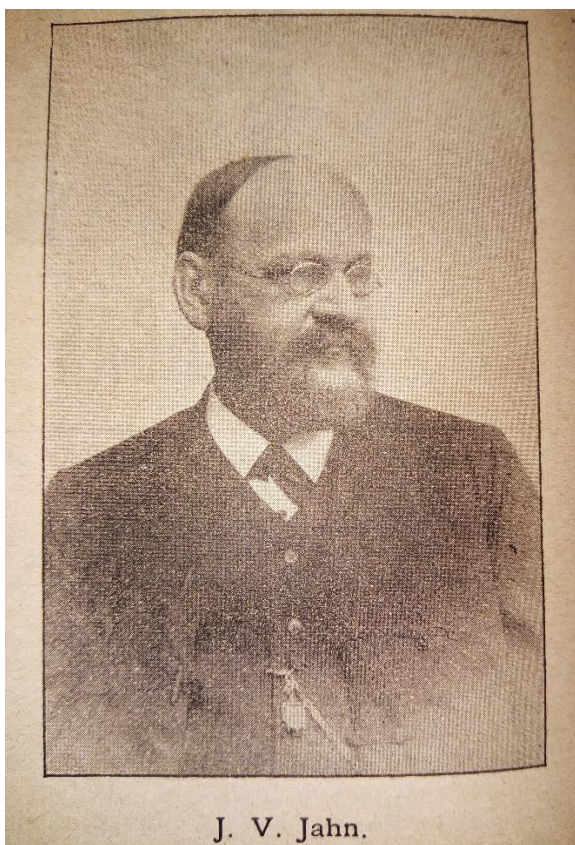
Obrázek 2: Cibulka František. ²⁶⁴

²⁶³ VČM, Sbirka Slavín, inv. č. 344/9.

²⁶⁴ Tamtéž, inv. č. Sl 733/14.

Obrázek 3: Čížek Antonín. ²⁶⁵

Obrázek 4: Jiljí Vratislav Jahn. ²⁶⁶

²⁶⁵ Tamtéž, inv. č. Sl 947/15.

²⁶⁶ Pernštýn, ročník 9., číslo 3, ze den 25.11.1898, s.2.

Obrázek 5: Chmelík Josef. ²⁶⁷

²⁶⁷ VČM, Sbíрка Slavín, inv. č. Sl 339/8

Obrázek 6: Lahůlek Josef. ²⁶⁸

Obrázek 7: Jan Roubal. ²⁶⁹

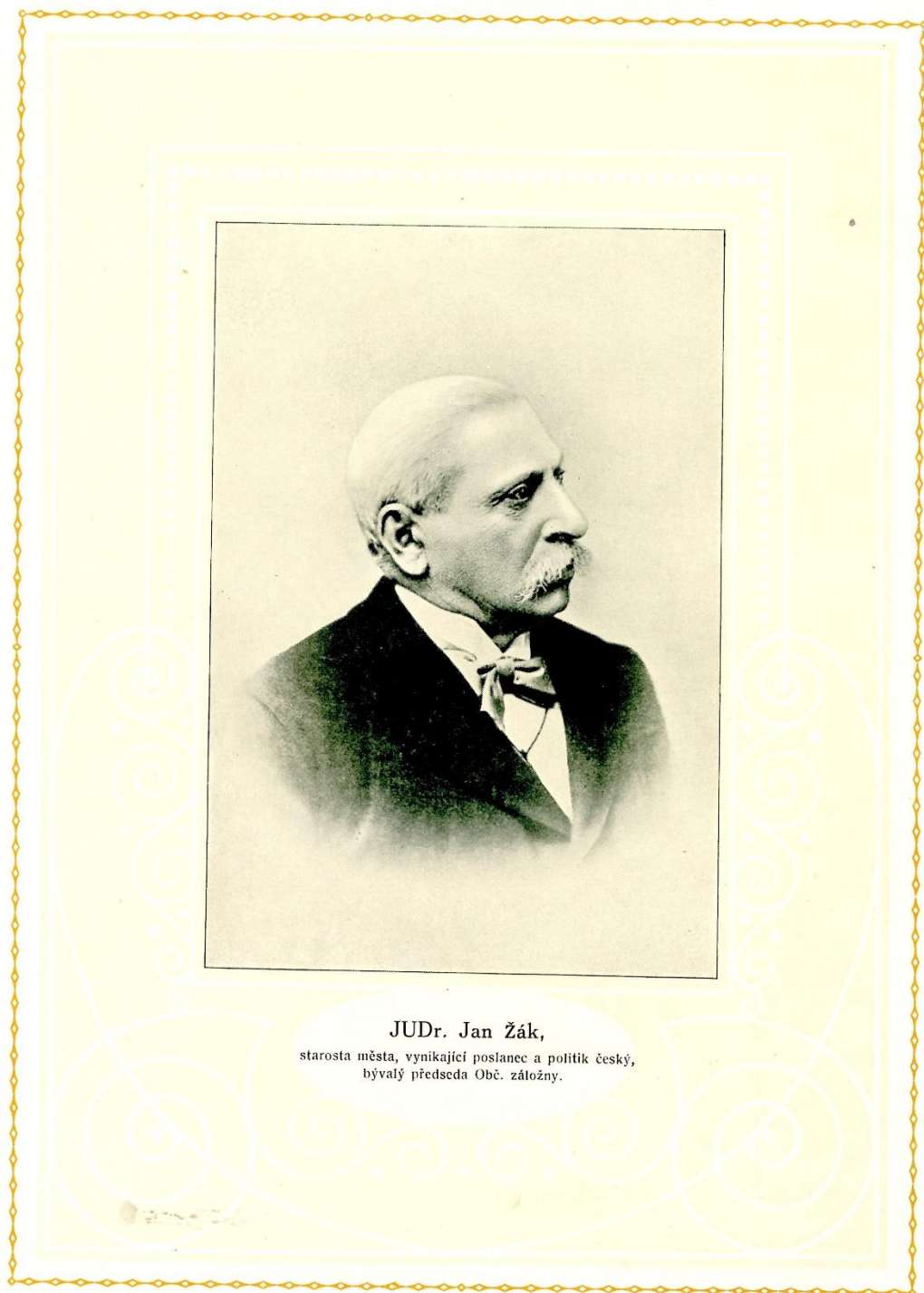
²⁶⁸ VČM, Sbirka Slavín, inv. č. Sl 819/14.

²⁶⁹ Tamtéž, inv. č. Sl 418/9.

Obrázek 8: Sakař Josef.²⁷⁰

²⁷⁰ Tamtéž, inv. č. SI 420

33

Obrázek 9: Žák Jan. ²⁷¹

²⁷¹²⁷¹ Tamtéž, inv. č. Sl 998/15.

Obrázek 10: Městská radnice na Pernštýnském náměstí před přestavbou roku 1892. Muzeum v radnici sídlilo v letech 1881 až 1892, poté se přesunulo na zámek.²⁷²

²⁷² VČM, Sběrka fotografií, inv. č. P-3438-1

Obrázek 11: Pardubický zámek.²⁷³

²⁷³ Tamtéž, inv. č. F1-041

TABULKOVÉ PŘÍLOHY

rok	příspěvní	zakládající	čestný	plus	mínus	celkem	příspěvky
1892	132	99	3		10		147, zl.
1893	132	99	3				123 zl.
1894				11			86 zl.
1895				69	19	260	203 zl.
1896	132	101	2	11	45		144 zl.
1897	128	106	3		4		128 zl.
1898	121	99	2		4		134 zl.
1899	133	105	3	31	8	239	156 zl.
1900	156	103	3	31	18		318 K.
1901	158	101	3	6	10		300 K.
1902	150	99	3		12		364 K.
1903	171	97	2	33	15		312 K.
1904	166	98	2	4	13		343 K.
1905	157	98	1		14		312 K.
1906	161	93	1	6	10		308 K.
1907	147	91	1		13	254	294 K.
1908	147	91	3	12			330 K.
1909	159	81	4	9	3		400 K.
1910	202	82	4	56	13	288	374 K.

Tabulka 1: počet členů spolku.²⁷⁴

²⁷⁴ VČM, Kniha muzejního spolku č. 5, s. 38.

Příloha č. 4:

rok	dary	město	okres	občanská záložna	městská spoř.	celkem
1892	20	100		50		2209,81
1893		100		50		987,71
1894		100				739,71
1895	22,92	100				815,27
1896	23,4	500				786,16
1897		160	100			438,17
1898		40	100			404,11
1899	416,32	200	100			508,27
1900	13	400	200	100	40	1497,51
1901	60	400	200			1490,8
1902	10	500	100			1442,65
1903		300	200			984,22
1904		400	200			1131,42
1905		400	200			1707,09
1906	25	200	300	200	1400	2569,71
1907		650	200			1282,87
1908		450	200	1000		2248,99
1909		500	200	3000		4445,47
1910	374	500	200			2816,24

Tabulka 2: příjmy spolku.²⁷⁵

²⁷⁵ VČM, Kniha muzejního spolku č. 5, s. 50.

Příloha č.5:

	museum	nábytek, inv	knihovna	kancelář	služné	úklid	přísp. spolku	vydání
1892	1315,99		230,54	35,7	30	2,5	13,3	1520,15
1893	104,1		46,1	15,01	30	4,1	74,4	447,81
1894	141,5		50,1	33,45	30	3	13,3	268,07
1895	213,46	148,44	48,45	36,21	30	32,44	55,4	538,52
1896	384,26	176	26,7	51,05	30	18,1	34,4	738,17
1897	102,35	33,65	45,45	33,51	72,5	13,4	38,3	482,21
1898	166,23		31,88	66,79	50	1,4	18,85	382,58
1899	134,77	40,62	48,97	45,27	50	17,3	22,05	334,1
1900	378,9		63,1	64,32	110	36,6	14,1	982,5
1901	735		100,11	98,92	100		37,7	1405,08
1902	470,25	81,6	66,63	188,85	110	41,8	19,1	1397,03
1903	630,28	205,96	68,9	37,6	110	53,6	21,1	797,96
1904	356,98		68,43	51,6	110	78,8	45,3	931,55
1905	729,35	415	143,4	120,16	110	185	12,2	1659,63
1906	2248,73		129,5	59,27	110	50	18	2519
1907	725,44		111,14	74	160	46,7	24,1	1030,16
1908	729,24		247,04	43,91	160	32,8	9,08	1960,54
1909	685,15		98	47,6	210	36,6	18	4473,7
1910	2061,3		108,9	65,4	210	30,48	18,06	2563,47

Tabulka 3: výdaje spolku.²⁷⁶

²⁷⁶ VČM, Kniha muzejního spolku č. 5, s. 51.

1892	1	5	6	10	1893	1	2	3	5	9	11	12	1894	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1895	1	3	4	5	7	9	10
Bělohávek	1	1	1	1	Bělohávek	1							Bělohávek												Bělohávek								
													Borovec	1	1	1	1	1							Borovec			1			1	1	
Cibulka					Cibulka	1							Cibulka	1											Cibulka								
Červenka	1				Červenka	1							Červenka	1	1										Červenka								
Diviš	1	1	1	1	Diviš	1	1	1	1	1	1	1	Diviš	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Diviš								
					Hoblík	1	1	1					Hoblík	1	1	1	1	1	1	1	1	1			Hoblík	1	1	1	1		1	1	
													Hnilička	1	1	1									Hnilička								
																									Hora		1				1		
Ibl	1	1			Ibl	1	1	1	1	1			Ibl	1	1										Ibl	1	1		1	1			
Jahn	1	1	1	1	Jahn	1	1	1	1	1	1	1	Jahn	1	1	1	1	1	1	1	1				Jahn								
Krátky	1	1			Krátky	1	1	1					Krátky	1	1	1	1								Krátky				1				
Klečka Jan	1	1			Klečka Jan	1	1						Klečka Jan	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Klečka Jan		1	1		1		1	
													Klečka Em	1	1										Klečka Em			1		1		1	
																									Kotek		1	1		1		1	
Pírka	1	1			Pírka	1	1						Pírka	1	1										Pírka								
													Marek	1																			
					Potěšil (kustod)	1	1	1	1				Potěšil	1	1	1	1	1	1	1	1				Potěšil	1	1	1	1	1	1	1	
Svoboda	1	1	1	1	Svoboda	1	1	1		1			Svoboda	1	1	1	1	1	1	1	1				Svoboda	1		1	1	1	1	1	
					Skrbek	1	1	1	1	1			Skrbek	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Skrbek	1	1	1	1	1	1	1	
Šedivý					Šedivý	1	1	1	1				Šedivý	1	1	1	1	1							Šedivý	1	1	1				1	
Velínský	1	1	1	1	Velínský	1	1	1	1	1	1	1	Velínský	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Velínský	1	1	1	1	1	1	1	
																									Vosyka							1	
Žák	1	1	1	1	Žák	1	1	1	1				Žák	1	1	1	1	1							Žák			1	1		1	1	

Tabulka 4: docházka do výboru let 1892-1895.²⁷⁷

²⁷⁷ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí.

1896	1	2	3	5	6	7	9	11	1897	1	3	4	5	5	9	1898	1	4	7	10	1899	1	3	5	11	1900	1	4	9	12
Borovec					1				Borovec							Borovec					Borovec					Borovec				
																					Buchta			1		Buchta	1	1	1	1
																					Dvořák	1	1		1	Dvořák		1	1	1
																					Formánek				1	Formánek	1			1
Hoblík	1	1	1	1		1	1		Hoblík	1		1	1	1		Hoblík	1	1		1	Hoblík	1	1	1		Hoblík		1		
Hora									Hora		1					Hora					Hora					Hora				
Krátky			1		1			1	Krátky	1	1				1	Krátky				1	Krátky					Krátky				
Klečka Jan	1	1	1	1	1	1	1	1	Klečka Jan	1			1	1	1	Klečka Jan		1	1	1	Klečka Jan	1		1	1	Klečka Jan				
Klečka Em			1		1	1		1	Klečka Em			1		1	1	Klečka Em		1	1	1	Klečka Em	1	1	1		Klečka Em	1	1	1	1
Kotek	1	1	1	1	1	1		1	Kotek	1	1		1		1	Kotek	1	1	1	1	Kotek	1	1	1		Kotek				
Potěšil	1		1	1	1		1	1	Potěšil	1		1	1	1	1	Potěšil	1				Potěšil				1	Potěšil		1	1	
Svoboda	1	1	1	1	1	1	1	1	Svoboda	1	1		1			Svoboda	1	1	1	1	Svoboda		1			Svoboda	1	1	1	1
Skrbek	1	1	1	1	1	1	1	1	Skrbek	1	1	1	1	1	1	Skrbek	1	1	1	1	Skrbek	1	1	1	1	Skrbek	1	1	1	1
Šedivý			1		1		1	1	Šedivý	1	1	1	1	1	1	Šedivý					Šedivý			1	1	Šedivý		1	1	
									Štorch		1	1	1		1	Štorch			1		Štorch					Štorch				
Sloup		1				1		1	Sloup		1					Sloup				1	Sloup	1			1	Sloup	1		1	1
Velínský	1	1	1	1	1	1	1		Velínský	1		1	1	1	1	Velínský	1	1	1	1	Velínský	1	1	1	1	Velínský	1	1	1	1
Vosyka	1		1	1	1	1	1		Vosyka	1	1	1	1	1	1	Vosyka	1	1	1	1	Vosyka	1	1		1	Vosyka	1	1	1	1
																					Vančura				1	Vančura		1	1	1
Žák		1	1						Žák							Žák					Žák					Žák				

Tabulka 5: docházka do výboru let 1896-1900.²⁷⁸

²⁷⁸ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 2, Zápisy schůzí.

1901	3	8	1902	1	3	7	9	1903	1	2	6	8	10	1904	1	2	10	1905	1	2	4	5	6	7	8	10
Buchta	1	1	Buchta	1	1			Buchta						Buchta		1		Buchta	1	1			1			
Cibulka			Cibulka					Cibulka						Cibulka				Cibulka			1	1	1	1	1	1
			Čížek		1	1	1	Čížek						Čížek			1	Čížek								
Dvořák	1	1	Dvořák	1		1	1	Dvořák	1		1	1	1	Dvořák	1			Dvořák		1	1	1	1	1	1	1
Formánek	1		Formánek	1	1		1	Formánek	1		1			Formánek	1	1	1	Formánek	1	1	1					1
			Gruss		1	1		Gruss						Gruss				Gruss								
Klečka Jan	1	1	Klečka Jan		1	1		Klečka Jan	1	1	1	1	1	Klečka Jan	1	1	1	Klečka Jan	1	1	1	1	1	1	1	1
Klečka Em	1		Klečka Em		1			Klečka Em	1		1	1	1	Klečka Em	1	1		Klečka Em				1				
			Lahůlek		1	1		Lahůlek	1	1		1		Lahůlek	1	1		Lahůlek			1					
			Machoň		1		1	Machoň		1				Machoň				Machoň								
Potěšil		1	Potěšil	1	1	1		Potěšil						Potěšil				Potěšil	1	1	1	1	1		1	1
Rosůlek	1	1	Rosůlek	1		1		Rosůlek	1		1		1	Rosůlek		1		Rosůlek			1	1	1	1	1	1
Svoboda	1	1	Svoboda	1			1	Svoboda	1	1		1		Svoboda	1	1	1	Svoboda	1	1	1		1		1	1
Skrbek	1	1	Skrbek	1	1	1	1	Skrbek	1	1	1	1	1	Skrbek	1	1	1	Skrbek	1	1	1	1	1	1	1	1
Šedivý	1		Šedivý (Kustod)	1	1		1	Šedivý			1			Šedivý	1	1		Šedivý				1				
Štorch			Štorch					Štorch						Štorch		1	1	Štorch		1			1		1	1
Šmídberský	1	1	Šmídberský		1		1	Šmídberský						Šmídberský				Šmídberský								
														Schulhof		1		Schulhof								
Velínský	1	1	Velínský	1	1	1	1	Velínský	1	1	1	1	1	Velínský	1	1	1	Velínský	1	1	1	1	1	1	1	1
Vosyka	1		Vosyka	1		1		Vosyka	1		1		1	Vosyka		1	1	Vosyka	1	1			1	1	1	1
Vančura		1	Vančura	1	1	1	1	Vančura	1	1	1		1	Vančura	1	1	1	Vančura	1				1	1	1	1
								Vambera		1				Vambera				Vambera								

Tabulka 6: docházka do výboru let 1901-1905.²⁷⁹

²⁷⁹ SOKA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí.

1906	1	2	4	6	7	8	9	10	12	1907	2	3	3	6	9	10	10
Buchta		1					1		1	Buchta	1	1	1	1	1		1
Cibulka	1	1							1	Cibulka	1	1					
Diviš								1		Diviš					1	1	
Dvořák	1	1	1	1		1	1	1	1	Dvořák	1	1				1	
Formánek	1	1								Formánek							
Chemlík								1	1	Chemlík	1	1	1	1	1	1	1
Jirout		1	1	1	1	1				Jirout							
										Jandík	1	1	1		1		
Klečka Jan	1		1	1	1	1	1	1	1	Klečka Jan	1	1	1		1	1	1
Klečka Em	1									Klečka Em							
										Kuchynka				1			1
Musil		1	1	1	1	1	1	1		Musil	1	1	1	1	1	1	1
Potěšil				1	1		1			Potěšil			1				1
Rosůlek		1	1	1	1	1	1	1		Rosůlek			1	1	1		
Roubal		1						1		Roubal		1		1			1
Svoboda	1	1	1	1	1	1		1	1	Svoboda	1	1	1			1	1
Skrbek	1	1	1		1	1	1		1	Skrbek	1			1	1	1	1
Šedivý			1						1	Šedivý	1		1				1
Štorch		1	1	1		1		1	1	Štorch	1					1	
Schück			1	1	1	1	1		1	Schück		1	1	1	1	1	1
Stejskal (kustod)								1		Stejskal						1	1
										Stoch	1	1	1				1
Velínský	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Velínský	1	1	1	1	1	1	1
Vosyka		1	1	1		1	1	1	1	Vosyka	1	1		1	1		1
Vančura		1	1		1	1	1			Vančura			1	1	1		1

Tabulka 7: docházka do výboru let 1906-1907.²⁸⁰

²⁸⁰ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí.

1908	1	2	4	5	6	9	11	1909	1	2	4	5	6	7	7	10	11	12	12
Buchta	1	1	1	1	1	1	1	Buchta	1	1	1	1			1	1		1	1
Cibulka	1	1	1			1	1	Cibulka	1									1	1
Diviš				1		1		Diviš	1	1		1							1
Dvořák		1	1			1		Dvořák	1	1		1							
Formánek								Formánek											
Chemlík	1			1	1		1	Chemlík	1	1		1			1	1	1		1
Jirout								Jirout		1						1			
Jandík	1		1		1		1	Jandík	1	1		1							
Klečka Jan	1	1			1	1		Klečka Jan	1	1	1	1			1			1	
Musil		1	1	1	1	1	1	Musil	1	1	1					1	1	1	1
Potěšil	1	1	1	1		1	1	Potěšil			1	1				1		1	1
Rosůlek	1	1					1	Rosůlek	1							1	1	1	1
Roubal		1		1			1	Roubal	1	1						1		1	
Růžička		1	1	1				Růžička				1							
Svoboda			1	1	1	1		Svoboda	1	1	1				1	1	1	1	1
Skrbek	1	1	1	1	1	1	1	Skrbek	1	1	1	1			1	1		1	1
Šedivý						1		Šedivý	1	1		1				1	1		
Štorch		1						Štorch											
Schück	1		1	1	1	1	1	Schück	1		1				1	1			
Stejskal	1	1			1			Stejskal	1			1				1	1		
Stoch								Stoch			1	1							
Oestereichr		1	1	1	1	1	1	Oestereichr	1	1	1	1			1	1	1		1
Velínský	1	1	1	1	1	1	1	Velínský	1	1	1	1			1	1	1	1	1
Vosyka	1	1			1	1		Vosyka		1		1			1		1	1	
Vančura		1				1		Vančura	1		1	1					1		1

Tabulka 8: docházka do výboru let 1908-1909.²⁸¹

²⁸¹ SOkA Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, kniha č. 3, Zápisy schůzí.

1910	3	5	9	10	11
Buchta	1	1			1
Cibulka	1	1	1	1	1
Diviš	1	1			1
Dvořák				1	
Chemlík		1	1	1	1
Jirout		1			
Jandík				1	
Klečka Jan	1	1	1	1	1
Musil		1	1		1
Potěšil	1		1	1	1
Rosůlek		1			
Roubal		1		1	
Růžička				1	
Sakař	1	1	1	1	1
Svoboda	1				
Skrbek	1	1	1	1	1
Šedivý		1			
Schück		1	1	1	1
Stejskal	1	1			
Oestereichr	1		1	1	1
Velínský	1	1	1	1	1
Vosyka			1	1	1
Vančura	1	1		1	1

Tabulka 9: docházka do výboru roku 1910.